

SVJETSKI BESTSELER

Daniel Glättlaue

Svih sedam valova

»Najčarobniji i naj
ljubavni dijalog o
Der Spiegel

znanje

Daniel Glattauer

Svih sedam valova

Naslov izvornika: Alle sieben Wellen

PRVO POGLAVLJE

Nakon tri tjedna

Predmet: Halo.

Halo.

Nakon deset sekundi

AW:

POZOR. IZMIJENJENA E-MAIL ADRESA. PRIMATELJ POD NAVEDENOM ADRESOM VIŠE NE MOŽE PRIMATI POŠTU. NOVI E-MAILOVI U POŠTANSKOM SANDUČIĆU AUTOMATSKI ĆE BITI IZBRISANI. U SLUČAJU PITANJA, NA RASPOLAGANJU VAM STOJI ADMINISTRATOR SUSTAVA.

Nakon pola godine

Bez predmeta

Halo!

Nakon deset sekundi

AW:

POZOR. IZMIJENJENA E-MAIL ADRESA. PRIMATELJ POD NAVEDENOM ADRESOM VIŠE NE MOŽE PRIMATI POŠTU. NOVI E-MAILOVI U POŠTANSKOM SANDUČIĆU AUTOMATSKI ĆE BITI IZBRISANI. U SLUČAJU PITANJA, NA RASPOLAGANJU VAM STOJI ADMINISTRATOR SUSTAVA.

Nakon 30 sekundi

RE:

Zar to nikada neće prestati?

Nakon deset sekundi

AW:

POZOR. IZMIJENJENA E-MAIL ADRESA. PRIMATELJ POD NAVEDENOM ADRESOM VIŠE NE MOŽE PRIMATI POŠTU. NOVI E-MAILOVI U POŠTANSKOM SANDUČIĆU AUTOMATSKI ĆE BITI IZBRISANI. U SLUČAJU PITANJA, NA RASPOLAGANJU VAM STOJI ADMINISTRATOR SUSTAVA.

Nakon tri dana

Predmet: Pitanje

Dobra večer, gospodine administratore sustava. Kako ste? Hladan ožujak, zar ne? No, nakon toliko blage zime ne smijemo se žaliti, barem ja tako mislim. Ah da, onako usput, imala bih jedno pitanje. Imamo zajedničkog poznanika. Njegovo ime je Leo Leike. Nažalost, zametnula sam njegovu aktualnu e-mail adresu. Biste li bili toliko ljubazni i možda mogli... Hvala.

U srdačnom virtualnom savezništvu, Emmi Rothner.

Nakon deset sekundi

AW:

POZOR. IZMIJENJENA E-MAIL ADRESA. PRIMATELJ POD NAVEDENOM ADRESOM VIŠE NE MOŽE PRIMATI POŠTU NOVI E-MAILOVI U POŠTANSKOM SANDUČIĆU AUTOMATSKI ĆE BITI IZBRISANI. U SLUČAJU PITANJA, NA RASPOLAGANJU VAM STOJI ADMINISTRATOR SUSTAVA.

Nakon 30 sekundi

RE:

Smijem li izraziti blagu kritiku? Niste baš skloni promjenama u izražavanju. Želim Vam ugodnu noćnu službu. Emmi Rothner.

Nakon deset sekundi

AW:

POZOR. IZMIJENJENA E-MAIL ADRESA. PRIMATELJ POD NAVEDENOM ADRESOM VIŠE NE MOŽE PRIMATI POŠTU. NOVI E-MAILOVI U POŠTANSKOM SANDUČIĆU AUTOMATSKI ĆE BITI IZBRISANI. U SLUČAJU PITANJA, NA RASPOLAGANJU VAM STOJI ADMINISTRATOR SUSTAVA.

Nakon četiri dana

Predmet: Samo tri pitanja

Gospodine administratore sustava, bit ću otvorena. Nalazim se u nevolji. Trebam aktualnu adresu gospodina »korisnika« Lea Leikea, zaista je trebam. Moram mu HITNO postaviti tri pitanja:

1. Je li još živ?
2. Živi li još u Bostonu?
3. Živi li u jednoj novoj e-mail vezi?

Ukoliko je prvo točno, prijeći ću preko drugoga, no treće mu nikada ne bih mogla oprostiti. On je u ovih pola godine smio učiniti petnaest novih pokušaja s Marlene, smio joj je svakodnevno platiti let u Boston. Smio je svake noći zapiti se u jeftinim bostonskim barovima s plišanim presvlakama, svako se jutro buditi među jedrim grudima kakve bostonske plave Barbike za uljepšavanje barova. Smio je već tri puta biti oženjen i svaki put napraviti trojajčane trojke. Samo jedno nije smio: NIJE SE SMIO PISMENO ZALJUBITI U ŽENU KOJU JOŠ NIJE VIDIO. Samo to ne! To mora ostati jedinstveno. Trebam to saznanje, kako bih barem donekle smireno provela noći. Kod nas uporno puše sjevernjak.

Dragi administratore sustava, mogu otprilike zamisliti, što ćete mi odgovoriti. No ipak Vas molim da preskočite preko svoje sjene i prenesite moju poruku gospodinu Leikeu, s kojim ste zacijelo u stalnom kontaktu. I recite mu da se slobodno jedanput može javiti. Učinite to! Nakon toga ćete se osjećati ugodnije. Tako, a sada opet možete ponoviti svoju molitvu. S prijateljskim pozdravima, Emmi Rothner.

Nakon deset sekundi

AW:

POZOR. IZMIJENJENA E-MAIL ADRESA. PRIMATELJ POD NAVEDENOM ADRESOM VIŠE NE MOŽE PRIMATI POŠTU. NOVI E-MAILOVI U POŠTANSKOM SANDUČIĆU AUTOMATSKI ĆE BITI IZBRISANI. U SLUČAJU PITANJA, NA RASPOLAGANJU VAM STOJI ADMINISTRATOR SUSTAVA.

Nakon tri i pol mjeseca

Predmet: Molim proslijediti

Halo Leo, imaš li nove stanare u stanu br. 15? Ukoliko si u Bostonu, upozoravam Te da se ne čudiš računu za struju. Kod njih čitave noći gori svjetlo. Ugodan dan, lagodan život, Emmi.

Nakon dvije minute

Bez predmeta

Halo?

Nakon jedne minute

Bez predmeta

Huhu, gospodine administratore sustava, gdje ste?

Nakon jedne minute

Bez predmeta

Trebam li se zabrinuti ili se smijem nadati?

Nakon jedanaest sati

Predmet: Natrag iz Bostona

Draga Emmi, Tvoja intuicija je zadržavajuća. Ja sam od prije nepunih tjedan dana opet u zemlji. Što se, dakle, struje tiče, ja je sam trošim. Emmi, želim Ti, ah, što Ti nakon toliko dugo vremena želim? Sve zvuči prilično banalno. Najbolje, iako pet mjeseci preuranjeno: sretan Božić i svako dobro u Novoj godini. Nadam se da si dobro, u najmanju ruku dvostruko bolje nego ja. Adieu! Leo.

Nakon jednog dana

Predmet: Zbunjena

Što je to bilo? Je li nešto bilo? I ako je nešto bilo, i što god da je bilo, je li to onda opet bilo? Ne mogu vjerovati. E.

Nakon tri dana

Predmet: Preneražena

Leo, Leo, što se to s Tobom dogodilo? Što je Boston od Tebe učinio? E.

Nakon jednog dana

Predmet: Zaključno

Dragi Leo, osjećaj koji mi u zadnjih pet dana daješ, gori je od bilo kojega, koji si mi ikada dao, a već si mi dosada zaista dao loših osjećaja. Kroz Tebe sam uopće saznala da loši osjećaji zaista mogu biti loši. (Lijepi uostalom, također.) No ovaj još nisam poznavala. Postala sam Ti opterećenje. Vratiš se

iz Bostona, aktiviraš Outlook, uživaš u pogledu na ponovno pismeno osvajanje zavičaja. I već prispijevaju prvi uzbuđljivi, krivo adresirani e-mailovi pretplatnica časopisa. Materijal za nove duhovne avanture s anonimnim ženama, a možda se među njima nađe i koja neudana. I onda, evo, piše i izvjesna Emmi Rothner. Imena se donekle prisjećaš. Nije li to bila ona, koju si u svojoj izučenoj virtualnoj maniri lovca pismima već gotovo doveo u krevet, koja je već bila u zaletu u Tvoj zagrljaj? No u posljednjem trenutku svoje nadarenosti razboritošću, sudbonosno Ti je izmakla, promašila Te, i u tom glavinjanju Te samo malo okrznula. I sada, nakon što je prošlo devet i pol mjeseci, Ti si već odavno zaboravio i frustracije i tu ženu. A ona se sada javlja, nenadano se pojavljuje u Tvojem sandučiću elektroničke pošte. Ti joj usred ljeta — jako smiješno, Leo, kao u Tvojim najboljim danima — poželiš sretan Božić i svako dobro u Novoj godini. I bok! Imala je svoju priliku. Sada navaljuju nove. Pritom ona smeta, pritom ona ide na živce. Dakle, jednostavno je treba ignorirati, zar ne, Leo? Ona će već prestati. Ona već prestaje. Ona prestaje, obećavam!

P.S. Nadaš se da mi je »u najmanju ruku dvostruko bolje« nego Tebi? Nažalost, Leo, ne znam koliko je Tebi dobro. No da bi meni u najmanju ruku moglo biti dvostruko bolje, osjećam se najmanje deset puta lošije. No neka Te to ne brine. Emmi.

P.P.S. Hvala što si me još jedanput saslušao. Sada mi opet možeš poslati svojega ljubaznog administratora sustava. S njime se barem može nesmetano brbljati o vremenu.

Nakon jednog sata

AW:

Nisam Ti smio odgovarati, draga Emmi. Sada sam Te (iznova) povrijedio, a to mi nije bila namjera. TI MI NIKADA NISI OPTEREĆENJE. Ti to znaš. Inače bih sam sebi morao biti opterećenje, jer si Ti dio mene. Uvijek Te nosim u sebi, preko svih kontinenata i krajolika osjećajnosti kao predodžbu željenoga, iluziju savršenstva, najuzvišeniji pojam ljubavi. Tako si deset mjeseci bila sa mnom u Bostonu, tako si se sa mnom opet vratila kući.

Ali, Emmi, moj stvarno življeni život je u međuvremenu išao dalje, on je morao ići dalje. Upravo nešto izgrađujem. U Bostonu sam upoznao nekoga. Još je prerano govoriti o...

Znaš već o čemu mislim. No želimo skupa pokušati. Ona ima dobrih izgleda ovdje dobiti posao, možda će preseliti ovamo.

One jezive noći, kada je naš »prvi i zadnji susret« zbog neostvarenosti onako bijedno propao, našu sam virtualnu vezu prekinuo na brutalan način. Ti si, iako to do zadnjega trenutka nisi sebi htjela priznati, donijela jednu odluku, a ja sam Ti pomogao da je provedeš. Ne znam u kakvim si odnosima danas s Bernhardom, s Tvojom obitelji. Ne želim to uopće znati, jer to nije u vezi s nas dvoje. Meni je duga stanka šutnje bila potrebna. (Vjerojatno je nikada nisam smio prekinuti.) Bila je potrebna kako bih sačuvao naš jedinstveni doživljaj, kako bih naš iskreni, prisni, intimni ne-susret učinio održivim za čitav život. Dovedi smo stvar do vrhunca. Dalje nije išlo. Nema nastavka, nema ga također, ili zapravo pogotovo, ni nakon tri četvrtine godine. Molim Te, Emmi, sagledaj to i Ti na taj način! Zadržimo dobrim ono što je bilo. I ostanimo kod toga, inače ćemo to razoriti. Tvoj Leo.

Nakon deset minuta

RE:

Bila je to sjajna izvedba, Leo, prava poslastica, u kratkom vremenu dosežeš vrhunsku formu! — »Emmi, Ti si doduše iluzija savršenstva, no ja ne želim s Tobom imati ništa više«. Razumijem. Razumijem. Razumijem. Sutra više o tome. Žao mi je, ne mogu Te poštediti toga. Laku noć, Tvoja i. s.

Sljedećeg dana

Predmet: Dostojanstven završetak

OK, zadržavam dobrim ono što je bilo. I ostajem kod toga. Ništa ne razaram. Poštujem Tvoj stav, dragi bivši e-mail prijatelju, Leo »dalje nije išlo« Leike. Zadovoljavam se time, da ćeš mene i »našu stvar« zadržati u lijepom sjećanju. Za nekakvu »iluziju savršenstva« osjećam se prilično ne-savršena i dobrono lišena iluzija, no barem sam Tvoj »najuzvišeniji pojam ljubavi«, iako očigledno s nekog drugog planeta. Jer sa Cindy iz Bostona — zacijelo se zove Cindy, imam je zorno pred sobom kako Ti šapće u uho »I'm Cindy«, hihot, »but you can call me Cinderella«, hihot, hihot — dakle sa Cindy se doduše, možda ne mogu naći najuzvišeniji zamislivi, ali zato mogu zemaljski pojmovi ljubavi. Oni se mogu naći i prije svega živjeti. Mene — za prirodnu ravnotežu tijela i duše — nosiš sa sobom kao

»predodžbu željenoga«, i pritom dakako imam posve razumijevanja da moraš paziti da Ti ne postanem preteška, kako ne bi dobio bruh od predodžbe željenoga.

OK, Leo, olakšat ću to nama, olakšat ću Tebi, olakšat ću sebi, prestajem, povlačim se iz Tvoga života. Neću Ti (uskoro!) više pisati e-mailove. Obećajem Ti to.

Smije li Tvoja »predodžba željenoga« izraziti još samo jednu jedinu želju, jednu posljednju želju? SAMO JEDAN SAT, jedan sat licem u lice. Vjeruj mi, bolji način da sačuvamo ono što smo zajedno doživjeli ne postoji. Jer susret je jedini razboriti završetak jednog prisnog ne-susreta. Od Tebe niti išta zahtijevam, niti išta očekujem. Moram Te samo jedanput u svojem životu vidjeti, razgovarati s Tobom, osjetiti Tvoj miris. Moram jedanput vidjeti kako Tvoje usne oblikuju riječ »Emmi«. Moram jedanput vidjeti Tvoje trepavice kako su se naklonile preda mnom prije nego padne zastor.

Dragi Leo, imaš pravo, za nas ne postoji razumni nastavak. No zato postoji dostojanstveni završetak. Molim Te za to, samo još za to! Tvoja iluzija savršenstva.

Nakon tri sata

AW:

Pamela.

Nakon jedne minute

RE:

???

Nakon 30 sekundi

AW:

Ne zove se Cindy nego Pamela. Da, znam, to zvuči prilično loše. Uvijek je opasno kada očevi nametnu svoje mišljenje pri izboru imena za svoju kćer. No ona sasvim drugačije izgleda, zaista. Laku noć, Emmi. Leo.

Nakon 40 sekundi

RE:

Dragi Leo, zbog toga si mi toliko drag! Molim Te, oprosti mi moje niske udarce. Osjećam se tako slabom, tako, tako, tako slabom. Laku noć, Emmi.

DRUGO POGLAVLJE

Sljedećeg dana

Predmet: Dakle, dobro

Srest ćemo se. Leo.

Nakon tri minute

RE:

Jedan čovjek, tri riječi! Izvrsna zamisao, Leo. Gdje?

Nakon jednog sata

AW:

U jednoj kavani.

Nakon jedne minute

RE:

S deset prolaza za bijeg i pet izlaza za nuždu.

Nakon pet minuta

AW:

Predlažem veliku sajamsku kavanu Huber. Tako blizu jedno drugom nismo još nigdje i nikada bili kao tamo (mislim, prostorno).

Nakon 40 sekundi

RE:

Hoćeš li opet poslati svoju lijepu sestru u Emmi-izvidnicu?

Nakon dva minuta

AW:

Ne, ovoga puta ću Ti sam pristupiti, otvoreno i izravno.

Nakon tri minute

RE:

Leo, Tvoja Tebi tako nesvojstvena odlučnost me iritira. Zašto tako iznenada? Zašto me želiš sresti?

Nakon 40 sekundi

AW:

Jer Ti to želiš.

Nakon 30 sekundi

RE:

I jer to već jednom želim obaviti.

Nakon dvije minute

AW:

Jer želim da prestaneš s uvjerenjem da ja to već jednom želim obaviti.

Nakon 30 sekundi

RE:

Leo, ne okolišaj. Ti to želiš obaviti!

Nakon jedne minute

AW:

Mi to oboje želimo obaviti. Mi to želimo dovršiti na lijep način. Radi se o »dostojanstvenom završetku«. Tvoje riječi, draga Emmi.

Nakon 50 sekundi

AW:

Ali ja ne želim da me sretneš samo zato da bi to već jednom obavio. Nisam Tvoj zubar!

Nakon jedne i pol minute

AW:

Iako često precizno pogađaš u živac. EMMI, MOLIM TE! Učinimo to. Bila je to Tvoja izričita želja i ta je želja posve opravdana. Obećala si da time nećemo razoriti »nas«. Pouzdajem se u Tebe i u Tvoje »mi«, u svoj »mi«, u naš zajednički »mi«. Srest ćemo se licem u lice na sat vremena uz

jednu kavu! Kada imaš vremena? U subotu? U nedjelju? U podne? Popodne?

Nakon tri sata

Bez predmeta

Zar danas više neću dobiti odgovor, Emmi? Ako ne, laku noć! (Ako da, laku noć!)

Nakon jedne minute

RE:

Leo, imaš li još kakav osjećaj kada mi pišeš? Ja, naime, imam osjećaj da ga Ti više nemaš. A taj se osjećaj uopće ne osjeća ugodno.

Nakon dvije minute

AW:

Emmi, imam u sebi ogromne ormare i sanduke pune osjećaja za Tebe. Ali također imam i odgovarajući ključić za njih.

Nakon 40 sekundi

RE:

Dolazi li ključić slučajno iz Bostona i zove li se Pamela?

Nakon 50 sekundi:

AW:

Ne, ključić je međunarodni i zove se razboritost.

Nakon 30 sekundi

RE:

Ali on kod Tebe djeluje samo u jednom smjeru. On samo zaključava. A unutra, u ormarima, osjećaji Ti se guše.

Nakon 40 sekundi

AW:

Moja razboritost bdije i pazi da mi osjećaji uvijek dobiju dovoljno zraka.

Nakon 30 sekundi

RE:

Ali van ne smiju izići. Nikada nisu slobodni. Leo, mogu Ti reći da imaš jako ograničeno gospodarenje osjećajima. Trebao bi na tome poraditi. Tako, za danas ću se oprostiti (savjetuje mi moja razboritost!) i pustiti da na mene djeluju riječi, koje o našem predstojećem susretu jesi ili nisi izgovorio. Laku noć!

Nakon 20 sekundi

AW:

Spavaj dobro, Emmi!

Sljedećeg dana

Predmet: Pred ciljem

Halo Leo, obavimo to; mogu u subotu u 14 sati. Trebam li Ti reći kako izgledam, da me ne moraš dugo tražiti? Ili želiš da ja Tebe pronađem? Sjediš negdje u gomili i dosađuješ se, listaš novine i čekaš da Ti se obratim? Glasom, kao na primjer: »Oprostite, je li stolac još slobodan? Ah, jeste li Vi slučajno gospodin Leike sa zaključanim ormarom s osjećajima? Ja bih onda bila Emmi Rothner, drago mi je što se ipak još upoznajemo, odnosno što smo se upoznali i...«, škiljeći prema novinama, »što još inače ima u svijetu novoga?«

Nakon dva sata

Predmet: Sorry

Leo, molim Te, oprost mi za moj prošli e-mail! Bio je tako, tako, tako... U svakom slučaju, nije bio baš ljubazan. Za to sam zapravo zaslužila administratora sustava.

Nakon deset minuta

AW:

Kojeg administratora sustava?

Nakon 50 sekundi

RE:

Ah, zaboravi. To je *running gag* između mene i mene. Je li subota, 14 sati, za Tebe OK?

Nakon jedne minute

AW:

Subota, 14 sati, je u redu. Želim Ti ugodnu srijedu, draga Emmi!

Nakon 40 sekundi

RE:

Što otprilike znači: »Ove srijede više ne računaj na Leove e-mailove, draga Emmi.«

Nakon sedam sati

Bez predmeta

Ti barem stojiš iza toga!

Nakon tri sata

Predmet: Tek tako

Leo, je li kod Tebe još upaljeno svjetlo? (Ne moraš mi odgovoriti. Pitala sam samu sebe. A ako samu sebe pitam, onda mogu odmah i Tebe pitati, ili?)

Nakon tri minute

AW:

Prije nego sebi daš krivi odgovor, Emmi: da, svjetlo je još upaljeno. Laku noć!

Nakon jedne minute

RE:

Što radiš? Laku noć.

Nakon 50 sekundi

AW:

Pišem. Laku noć.

Nakon 40 sekundi

RE:

Kome pišeš? Pameli? Laku noć.

Nakon 30 sekundi

AW:

Pišem Tebi! Laku noć.

Nakon 40 sekundi

RE:

Meni pišeš? Što mi pišeš? Laku noć.

Nakon 20 sekundi

AW:

Laku noć.

Ah tako, jasno. Laku noć.

Sljedećeg dana

Predmet: Još dva dana

Dragi Leo, ovo je zadnji e-mail koji Ti šaljem, prije nego Ti meni (prethodno) jedan pošalješ. A šaljem Ti ga samo da bih Ti to priopćila. Ukoliko mi više ne odgovoriš, onda se vidimo prekosutra u 14 sati u sajamskoj kavani. Sigurno u potrazi za Leom neću hodati kavanom izluđenog pogleda u kojem se zrcali želja za rastankom. Sjest ću za jedan mali pokrajnji stolić izvan gužve i čekati dok čovjek, koji mi je tijekom dvije godine gradio i razgrađivao osjećaje, prije nego je pošao u Boston i zaključao svoj posebno zgotovljeni ormar s Emmi-osjećajima, dok taj čovjek ne nađe put do mene i sjedne, kako bismo tu misaonu pustolovinu konačno dostojanstveno priveli kraju. Stoga Te molim da se potruđiš prepoznati me. Poznato je da imaš na izbor tri varijante. Ukoliko se više ne sjećaš kako me je Tvoja sestra opisala, rado ću Ti dati nekoliko natuknica. (Sluuuuučajno još uvijek posjedujem Tvoje tadašnje e-mailove.) Emmi broj jedan: niska, kratka tamna kosa (mogla je, doduše, tijekom protekle jedne i pol godine narasti), muškasta, »otmjenom arogancijom prikrivena lagana nesigurnost«, uzdignuta glava, fine crte lica, brza motorika, živahna, puna temperamenta. Emmi broj dva: visoka, plava, velike grudi, ženstvena, sporijih kretnji. Emmi broj tri: srednje visine, smeđa kosa, stidljiva, bojažljiva, melankolična. Tako, vjerujem da bi me trebao moći naći. Otpiši mi ili provedi još, u svakom slučaju, dva opuštena dana, dragi moj. I pripazi na svoj ključić! Emmi.

Nakon deset minuta

AW:

Draga Emmi, pomogla si mi da Te lako prepoznam, vjerojatno lakše nego što si htjela. Jasno si mi otkrila da si »Emmi broj jedan«, što sam uvijek i pretpostavljao. Želiš li znati čime si mi to dala na znanje?

Nakon jedne minute

RE:

Naravno! Volim uzbuđenog nadripsihologa u Tebi, Leo! Time se Tvoj krvotok iz mirujućeg stanja može povratiti u život, a Tebe i u osjećajno ograničenom stanju ponukati na pisanje e-maila.

Nakon 15 minuta

AW:

Draga Emmi broj jedan, sluuuuuučajno ja također posjedujem naše e-mailove iz onoga doba kada smo se daljinski dijagnosticirali: kod »Emmi broj dva« si prešutjela atribute »vrlo suverena«, »sigurna u sebe, cool«, »muškarce promatra savršeno nezamjetno«, kao i oznake »vitke, duge noge« i »lijepo lice«, koje je moja sestra prenijela. Tebi je jedino bilo važno uputiti na njene lagane kretnje i velike grudi (s kakvima si uvijek bila na ratnoj nozi, otkad se znamo). Primjećuje se da Ti baš nije posebno draga. Dakle, Ti nisi ta. Slično je kod »Emmi broj tri«. Ona te ne zanima. Ti izostavljaš njenu stidljivost, svojstvo koje je Tebi, izgleda, posve strano. I Ti prešućuješ njenu »egzotičnu pojavu«, njene »oči oblika badema«, »zakukuljen pogled«, sve ono što bi na njoj moglo zvučati zanimljivo. Jedino si kod »Emmi broj jedan« velikodušna u svojim zapažanjima, draga »Emmi jedan«. Tebi se čini važnim napomenuti da joj je tamna kratka kosa mogla narasti, citiraš njenu »otmjenom arogancijom prikrivenu laganu nesigurnost«, njenu »uzdignutu glavu« i njen temperament. Pritom navodiš pojam »živahna«, ali ispuštaš pojmove »hektična« i »nervozna«. Ta svojstva baš i ne voliš kod sebe. Dakle, draga »Emmi jedan«, veselim se sresti Te tamne kose, uzdignute glave i živahnog raspoloženja na kavi u subotu popodne. Do skora, Leo.

Nakon deset minuta

RE:

Da sam znala kako znaš biti (pisati) euforičan kada vjeruješ da si nešto prokužio, više bih se potrudila biti Ti prepoznatljiva, dragi moj. Ipak, upozoravam Te: radije računaj sa svakom od navedenih Emmi. Tko zna što sve

život donosi, kako se jako ili slabo sve to u nutrini odražava, gdje riječi same traže svoje značenje. Uostalom, Ti si uvijek među nama bio onaj koji je s gornjim proporcijama bio na ratnoj nozi, najbolje moje. Samo spominjanje toga kod Tebe očito pobuđuje edipovski stresne situacije. Drugačije sebi ne mogu objasniti zašto uvijek jašeš na »velikim grudima«, ako to jedanput smijem tako metaforički formulirati. Do skora, Emmi.

Nakon pet minuta

AW:

O tome možemo rado diskutirati za kavanskim stolom. Sve mi se čini da mi i tako nećemo stići dalje od teme »grudi, da, ne, velike, male«, ljubavi moja, moje najbolje, moje drago najbolje.

Nakon pet minuta

RE:

Molim Te da sljedeće teme tijekom našega susreta budu isključene:

Grudi i svi ostali dijelovi tijela. (Ne bih željela razgovarati o vanjštini, nju ćemo ionako vidjeti).

Pam (i kako ona zamišlja svoju budućnost u »staroj Europi« uz Lea, sanduk osjećaja Leike).

Sve privatne stvari Lea Leikea koje su Emmi strane.

Sve privatne stvari Emmi Rothner koje su Leu strane. U tom jednom satu, molim, molim, molim, neka ne bude ništa drugo i nikoga drugoga osim nas dvoje. Hoćemo li uspjeti u tome?

Nakon osam minuta

AW:

A o čemu ćemo zaista razgovarati? Baš i nisi puno ostavila.

Nakon 15 minuta

RE:

Leo, čini mi se da Te opet polako počinje hvatati strah — Tvoj kronično usađeni strah od susreta s Emmi. Ti bi se pritom tematski vrlo rado prihvatio »velikih grudih«, imam li pravo? O čemu ćemo razgovarati? — Svejedno mi je. Pričajmo jedno drugom o doživljajima iz djetinjstva. Ja neću obraćati pozornost na formu i sadržaj Tvojih riječi, nego samo na način na koji ih izgovaraš. Leo, ja Te želim VIDJETI kako govoriš. Želim

Te VIDJETI kako dišeš. Želim Te nakon toliko dugog vremena prisne, poznate, obećavajuće, prikočene, neprestane, prekinute, ispunjene, neispunjene virtualnosti na kraju, jedan sat zaista VIDJETI. Ništa drugo.

Nakon sedam minuta

AW:

Nadam se da nećeš biti razočarana. Baš i ne IZGLEDAM posebno uzbudljivo, niti kada govorim, niti kada slušam, a posebno ne kod disanja. (Prehlađen sam.) No, Ti si tako htjela. Ti si željela susret.

Nakon tri sata

Predmet:??

Jesam li (opet) što krivo rekao? Ugodna večer. Leo.

Sljedećeg dana

Predmet: Strah

Dobro jutro, Emmi. Da, strah me. Strah me da će značenje, koje sam za Tebe imao (i koje možda djelomično još uvijek imam), jednim potezom biti izgubljeno kada me ugledaš. Naime, vjerujem da se moja slova na zaslonu bolje čitaju, nego što moje lice izgleda kada ta slova izgovara. Možda ćeš biti šokirana na koga si tijekom dvije godine trčila svoje misli i osjećaje, i koje su vrste ti osjećaji bili. To sam mislio kada sam Ti jučer napisao: »No, Ti si tako htjela, Ti si željela susret.« Vjerujem da me sada razumiješ. Ukoliko više ne odgovoriš: do sutra, Leo.

Nakon pet minuta

RE:

Da, sada Te razumijem, zaista si se lijepo i jasno izrazio. Tebi je kod našega »mi« uvijek i do danas isključivo stalo samo do toga, koje bi značenje TI mogao imati za MENE. Po tome, naime, mjeriš značenje koje JA imam za TEBE. Drugim riječima: ako Ti meni puno značiš, ja Tebi nešto značim. Ako Ti meni malo značiš, ja Tebi ne značim ništa. Jasno, pritom sam za Tebe fizički zanemariva, zato me ne trebaš sretati, pa se zato i Tvoje oduševljenje, da ćeš me silom prilika ipak sresti, drži u granicama. Jer tko i što sam JA zaista, to je za Tebe bilo i jest beznačajno. Ali Leo, Tvoj strah mogu umiriti: Tvoje značenje za mene na najboljem je putu da se

izgubi i prije susreta (čak ako ovo baš i nije književno ispravna rečenica). Pritom možeš izgledati kako Ti drago, najbolje moje.

Nakon deset minuta

AW:

Najbolje bi bilo da odustanemo od susreta, najbolje moje.

Nakon 20 sekundi

RE:

Dobro, odustanimo. Najbolje bi bilo da odmah aktiviraš svoju opasku o odsutnosti, najbolje moje.

Nakon deset minuta

AW:

Moja krivnja. Nisam Ti nikako smio odgovoriti nakon Bostona.

Nakon jedne minute

RE:

Moja krivnja. Nisam Ti nikako smjela pisati da je u stanu br. 15 u tri sata ujutro upaljeno svjetlo. Što me briga za Tvoje svjetlo? Uostalom, da odveć ne precijeniš svoje značenje za mene: ja sam tada posve slučajno tuda prolazila taksijem.

Nakon dvije minute

AW:

Moje Te se svjetlo zaista nimalo ne tiče, no ipak smatram jako ljubaznim od Tebe da si htjela štedjeti struju sa mnom. Uostalom, čak i ako to za našu situaciju izgleda beznačajno: iz taksija se ne može vidjeti, je li u stanu br. 15 svjetlo upaljeno ili nije.

Nakon jedne minute

RE:

Onda je to možda bio autobus na kat ili propelerni avion. U današnjoj poziciji, to je posve svejedno. Noć!

Nakon sedam sati

AW:

Za slučaj da si proletjela ili nisi vidjela: u stanu br. 15 noćas je opet upaljeno svjetlo. Ne mogu zaspati.

Nakon deset minuta

Predmet: Značajno Dopusti da Ti objasnim, Emmi.

Što Ti meni značiš, znači mi najmanje toliko puno, koliko ja Tebi značim.

Baš zato što Ti meni tako puno značiš, znači mi puno, da i ja Tebi čim više značim.

Kada Ti meni ne bi toliko puno značila, koliko ja Tebi značim, bilo bi mi svejedno.

Budući da mi ni u kojem slučaju nije svejedno, onda to znači da Ti meni tako puno značiš, da mi ne može biti svejedno, koliko ja Tebi značim.

Kada bi znala koliko puno mi značiš, tada bi razumjela zašto ne želim izgubiti svoje značenje za Tebe.

Zaključak broj jedan; Ti očito nisi znala koliko mi puno značiš.

Zaključak broj dva: možda to sada znaš.

Umoran sam. Laku noć.

Nakon četiri sata

RE:

Dobro jutro, Leo. To mi još nitko nije rekao. I ne vjerujem da je to netko ikada ikomu rekao. Ne samo zato što se tako nešto ne bi moglo dvaput toliko (zakučasto) formulirati, nego jer bi netko drugi jedva bio u stanju tako duboko emocionalno razmišljati. Izuzetno sam Ti zahvalna na tome. Ti i ne slutiš što mi to znači!!! Danas u 14 sati u sajamskoj kavani?

Nakon jednog sata

AW:

Danas u 14 sati u sajamskoj kavani.

Nakon jedne minute

RE:

Dakle kroz četiri sata i dvadeset šest minuta.

Nakon jedne minute

AW:

Dvadeset pet.

Nakon jedne minute

RE:

Dvadeset četiri.

Nakon 40 sekundi

AW:

I Ti ćeš ovaj put zaista doći?

Nakon 50 sekundi

RE:

Pa naravno, a Ti?

Nakon dvije minute

AW:

Da, dakako. Neću valjda osujetiti naš »dostojanstveni završetak«.

Nakon 20 minuta

RE:

Je li to maločas bio Tvoj zadnji e-mail?

Nakon 20 sekundi

AW:

Nije. A ovaj ovdje od Tebe?

Nakon 30 sekundi

RE:

Također nije. Jesi li uzbuđen?

Nakon 20 sekundi

AW:

Da. Ti?

Nakon 25 sekundi

RE:

Da, jako.

Nakon 30 sekundi

AW:

Ali ne trebaš biti uzbuđena. Ja sam prilično prosječan čovjek, koji ne daje povoda uzbuđenosti kada me se prvi put vidi.

Nakon 20 sekundi

RE:

Leo, za ograničavanje štete sada je prekasno. Je li to maločas bio Tvoj zadnji e-mail?

Nakon 30 sekundi

AW:

Moj predzadnji, draga Emmi.

Nakon 40 sekundi

RE:

Ovo je moj zadnji! Do skora, dragi Leo. Dobrodošao u novost susreta.

TREĆE POGLAVLJE

Uvečer istoga dana

Bez predmeta

Hvala, Emmi. Leo.

Ujutro sljedećeg dana

Bez predmeta

Nema na čemu, Leo. Emmi.

Nakon dvanaest sati

Predmet: Je li bilo...

... tako loše?

Nakon dva sata

RE:

Zašto to pitaš, Leo? Ti znaš kako je bilo. Bio si tamo. Ti si 67 minuta u zbilji sjedio nasuprot svoje »iluzije savršenstva« i od toga si joj se najmanje 54 minute smiješio. Uopće neću početi nabrajati, što si sve upakirao u taj smiješak, toliko je program bio opširan. U svakom slučaju, bilo je u tome također pristojne porcije zbunjenosti. Ali ne, nije bilo loše. Uopće nije bilo loše. Nadam se da je Tvojem grlu već bolje. Kao što je rečeno: *Isla-Mint* pastile, najbolje one okusa ribizle. A prije spavanja grgljati čajem od žalfije! Ugodna večer, Emmi.

Nakon deset minuta

AW:

»Uopće nije bilo loše.« Kako je onda bilo, draga Emmi? Kako je uopće bilo?

Nakon pet minuta

RE:

Hej Leo, otkada Ti to postavljaš zanimljiva pitanja? Nisi li Ti onaj među nama koji je zadužen za zanimljive odgovore? Dakle, ako nije bilo loše, kako je onda moglo biti, dragi Leo? Uzmi sebi dovoljno vremena za razmišljanje. Laku noć, Emmi.

Nakon tri minute

AW:

Kako dvije istovjetne Emmi mogu pisati i govoriti tako različitim glasom?

Nakon 50 sekundi

RE:

Naporan trening, gospodine psihologu govora! A sada dobro spavaj, lijepo sanjaj i slobodno diši.

»Hvala, Emmi« je, uostalom, bilo slabo, dragi Leo. Jako slabo. Daleko ispod Tvojih mogućnosti.

Uvečer sljedećeg dana

Predmet: Stranac

Draga Emmi, već čitavih sat vremena brišem e-mail fragmente kojima Ti pokušavam opisati kako mi je bilo prilikom našega susreta. Ne uspijeva mi sažeti svoje dojmove. Što god da kažem o Tebi, ispadne nekako banalno, poput kakve fraze, »daleko ispod mojih mogućnosti«. Pokušat ću sada na drugi način. Pričat ću Ti kako je TEBI bilo na susretu sa mnom. Smijem li se iznimno poslužiti Tvojom priručnom tablicom raščlanjenom na brojeve? Dakle:

1. Tebe je zasmetalo što sam prije Tebe bio tamo.
2. Začudila si se što sam Te odmah prepoznao, jer si znala da ja nisam računao s »ovom« Emmi.
3. Zasmetalo Te što sam Te poljubio u obraz, kao da se radi o godinama starom običaju među nama. (Drugi mi obraz nisi pružila, shvatio sam.)
4. Od prve sekunde imala si dojam da sjediš pred strancem, koji tvrdi da je Leo Leike, no koji ničim nije dokazao, da on to zaista i jest.

Taj stranac Ti ni u kojem slučaju nije bio nesimpatičan. Gledao Te u oči. Otvarao je usta i zatvarao ih pravovremeno. Nije pričao nikakve beskrajne priče. Nije ga hvatala panika ako su nastale dulje stanke u razgovoru. Nije imao zadah iz usta niti su mu se trzale obrve. Bio je zabavan, ugodan, iako malo promukao sugovornik. A ipak si stalno morala pogledavati na lijepi

smaragdnozeleni ručni sat, koji je izabrao zaista dražesnu ruku, kako bi ga pitala, koliko ćeš još dugo biti primorana glumiti bliskost ili promatrati odglumljenu bliskost, koje u prostoru otvorenom javnosti nije bilo ni u najfinijim nijansama. Ništa na meni nije Ti bilo poznato. Ništa prepoznatljivo. Ništa na meni Te nije dirnulo. Ništa Te na meni nije podsjećalo na pisca Lea. Ništa se iz sandučića elektroničke pošte nije uspjelo prenijeti na stol kavane. Nije se ispunilo ni jedno od Tvojih očekivanja, draga Emmi. I stoga nisi, što se poglavlja Lea Leikea tiče na neki način, bila previše »razočarana«. Otriježnjena. Otriježnjena bolje pristaje. »To je dakle zaista on, Leo Leike. Aha, pa da.« Tako sada razmišljaš, imam li pravo?

Nakon jednog sata

RE:

Da, hvala na komplimentu, dragi Leo. Zeleni sat je zaista lijep, nosim ga već puno godina. Kupila sam ga kod jednog srpskog trgovca antikvitetima u Leipzigu. »Dobro ide. Ti gledati dan, Ti gledati noć, uvijek pravo vrijeme«, obećao je. I zaista: kada sam god pogledala na sat, bilo je pravo vrijeme. Tako, a sada je opet jednom pravo vrijeme. Lijep pozdrav. Emmi.

Nakon deset minuta

AW:

Draga Emmi, Tvoje okolišanje je zaista jako elegantno, upravo koketno. No, ne misliš li da bi bilo *fer* reći mi zašto si ljuta? Bilo bi mi noću lakše, ono sa snom, ako razumiješ.

Nakon 20 minuta

RE:

OK, Leo, zapravo bi me više zanimalo što TI misliš o meni i što si TI osjećao ili mogao osjećati (uz pretpostavku da si nešto mogao osjećati). Svoje osjećaje i dojmove nakon susreta još uvijek bolje poznajem nego Ti. Vjeruj mi. No, lijepo od Tebe što si se potrudio. Laku noć.

Sljedeće večeri

Predmet: Nepostojeća

Dragi Leo, vidim da si trenutno pomalo ukočen kod pisanja. Možda si malo pretjerao s lakoćom za kavanskim stolom. No ja ne želim kvariti igru: otkrit ću Ti kako je TEBI bilo kod susreta sa mnom. Dakle:

Ti si se savršeno pripremio za to da svakoj Emmi koja se pojavi budeš savršen, okretan, galantan, suveren, a ipak skroman i dostojanstven Leo Leike, koji završava e-mail odnos, tako da je bilo gotovo svejedno, koja se Emmi zaista pojavila.

Čestitam, Leo, gotovo se nije moglo primijetiti koliko si bio iznenađen što izgledam drugačije nego si mislio.

Čestitam, Leo, gotovo se nije moglo primijetiti koliko Te začudilo, što sam odjednom mogla biti srednje visine, smeđe kose, stidljiva i bojažljiva. (Melankoliju sam odložila u garderobi, i dobro je da sam to učinila.)

Čestitam, Leo, gotovo se nije moglo primijetiti koliko Ti je teško palo pojaviti se u mojim očima svojim bistrim zjenicama, uokvirenim bojom gorskog potoka, i pritom zadržati svoj bezazleni i ljubazni *prihvaćam-Emmi-kakva-god-bila* smiješak.

Leo, Ti bi na nekakvoj ljestvici sto najsimpatičnijih osoba s kojima se susreće na slijepo, s kojima bi se prosjek svih Emmi između dvadeset i šezdeset godina bez razmišljanja htio i drugi put sresti — u najmanju ruku na zajedničkoj krađi konja — sigurno dospio među prvih pet. (Bodovi se odbijaju jedino za Tvoj, u svojoj perfekcionističkoj površnosti, donekle užurbani poljubac u obraz, na tome zaista još moraš raditi.)

Ali nažalost, nažalost, nažalost! Ja nisam prosjek Emmi, nego samo ova jedna, koja je zaista vjerovala da Te »osobno« poznaje i koja Te htjela doživjeti već u danima (i noćima) otvorenih ormara osjećaja. (Slučajno su pritom obično bili otvoreni i Tvoji vinski ormari.)

Ne, dragi Leo, Ti nisi bio stran. Ti meni uopće nisi dao priliku promatrati Te kao stranca. Ti naime, ako izuzmemo Tvoju vanjštinu, uopće nisi bio nazočan. Ti si se od mene javno sakrio.

Naš susret u sedam riječi: ja sam bila bojažljiva, a Ti zatvoren. Trijeznost? Pa, da budem iskrena, donekle da. Dvije prethodne godine — uključujući i tri četvrtine godine Tvoje Emmi-gracije u Boston — bile su dobrano sadržajnije. Poljubac u obraz. Sada ću otvoriti svoju melankoliju i poći s njom pod tuš.

Nakon četiri sata

Predmet: Ah, da

Uostalom, jakna je zgodna. Plavo Ti dobro stoji. Ah, i ugodan put u London! (Ne moraš više odgovarati.)

Smijem li Ti postaviti jedno »osobno« pitanje, Emmi?

Nakon 50 sekundi

RE:

No, to će biti pitanje!

Nakon 40 sekundi

AW:

Živiš li još s Bernhardom?

Nakon 30 sekundi

RE:

Da. Dakako. Jasno. Sigurno. Zašto pitaš?

Nakon 40 sekundi

AW:

Ah, samo iz »osobnog« interesa.

Nakon 20 sekundi

RE:

Za mene?

Nakon 30 sekundi

AW:

Za Tvoje životne okolnosti.

Nakon 50 sekundi

RE:

Aha. Smijem li i ja Tebe pitati nešto »osobno«, Leo?

Nakon 20 sekundi

AW:

Smiješ.

Nakon 20 sekundi

RE:

Je li ti žao što si me vidio?

Nakon 30 sekundi

AW:

Smijem li Te u vezi s time pitati nešto jako »osobno«, Emmi?

Nakon 20 sekundi

RE:

Smiješ.

Nakon 30 sekundi

AW:

Može li se to žaliti?

Nakon 40 sekundi

RE:

Trebam li Ti na to odgovoriti »vrlo osobno«?

Nakon 20 sekundi

AW:

Trebaš.

Nakon 30 sekundi

RE:

Uvijek sam mislila: ne, to se ne može žaliti. No, od Tebe bih to povjerovala. Laku noć, dragi moj spisatelju.

Nakon 20 sekundi

AW:

Nakon što sam vidio s kojom sigurnošću uspijevaš ironizirati svoju nesigurnost, divim ti se deseterostruko, draga moja spisateljice.

Nakon 40 sekundi

RE:

Lijepo, virtualni Leo polako dolazi do izražaja. Ukoliko nekad budeš prozračio svoj ormar s osjećajima, misli na Emmi, koja sa sigurnošću ironizira svoju nesigurnost.

Nakon 30 sekundi

RE:

Ide li Pam također s Tobom u London?

Nakon 40 sekundi

AW:

Ona je već tamo.

Nakon 30 sekundi

RE:

Oh, kako praktično. No onda, dobro slijetanje, laku noć!

Nakon 20 sekundi

AW:

Laku noć, Emmi.

ČETVRTO POGLAVLJE

Nakon četiri tjedna

Predmet: Halo Emmi!

Halo Emmi, jesi li prošlu noć možda propelernim avionom proletjela pored stana br. 15 i fotografirala? Ili je to ipak bilo grmljavinske nevrijeme? Kako god bilo, mislio sam na Tebe i nisam više mogao zaspati. Kako si? Lijep pozdrav, Leo.

Nakon pet sati

RE:

Halo Leo, kojeg li iznenađenja! Ne bih pomislila da ćeš se nakon temeljito probavljenog »susreta« i mjesec dana šutnje još jedanput odlučiti pisati mi. Kome Ti zapravo pišeš? I na koga misliš kada misliš na mene? (Jesu li te munje i grmljavina šarmantno podsjetile na mene?) Misliš li na svoju bezličnu i bestjelesnu »predodžbu željenoga« od ranije, na svoj »najuzvišeni pojam ljubavi«, na svoju »iluziju savršenstva«? Ili misliš na stidljivicu sa zakukuljenim pogledom u sajamskoj kavani? (Ukoliko u naredna četiri tjedna odgovoriš, poći ću korak dalje i pitati Te, ŠTO konkretno misliš, kada misliš na jednu od nas dvije.) Lijep pozdrav, Emmi.

Nakon 30 minuta

AW:

Mislim na onu Emmi koja vršcima svojih prstiju, koji su tako nježni kao da će odletjeti od nje, svakih pola minute miče s očiju imaginarne vlasice kose iza uha, kao da na taj način želi skinuti veo sa svojeg pogleda, da bi konačno jedanput tako oštro i jasno vidjela stvari, kakve već odavno može opisati. I ja se uvijek i iznova pitam, je li ta žena sretna u svom životu.

Nakon deset minuta

RE:

Dragi Leo, svaki dan jedan takav e-mail i ja bih bila najsretnija žena na svijetu.

Nakon tri minute

AW:

Hvala, Emmi. No, nažalost, sreća se ne sastoji od e-mailova.

Nakon jedne minute

RE:

Nego? Od čega se sreća sastoji? Reci mi, tako bih rado to znala!!!

Nakon pet minuta

AW:

Od osjećaja sigurnosti, prisnosti, zajedništva, podrške, doživljaja, ideja, predodžbi, izazova, ciljeva. A lista je sigurno nepotpuna.

Nakon tri minute

RE:

Huuuuh, to zvuči kao goli stres, kao moderni desetboj, kao sportski tjedan sreće s natjecanjima u krepostima i funkcijama na kojima je utemeljen. Onda radije dnevno jedan e-mail od Lea s jednom malom imaginarnom vlasu kose. Provedi ugodnu večer! Lijepo da me još nisi zaboravio. Poljubac u obraz. Emmi.

Sljedećeg dana

Predmet: Pitanje

Dragi Leo, Ti znaš što ću Te sada pitati!

Nakon 20 minuta

AW:

Zbog te odlučnosti, kojom si dopisala uskličnik, imam određenu sumnju.

Nakon jedne minute

RE:

Dakle, Leo, što ću Te pitati?

Nakon tri minute

AW:

»Kako je bilo u Londonu?«

Nakon jedne minute

RE:

Ah, Leo, tako bi to Ti možda formulirao. Pa znaš da ja stvari nazivam njihovim imenom. Dakle: što je s »Pam«?

Nakon 50 sekundi

AW:

Prvo, »Pam« ne nosi navodnike. Drugo, Pam se zove Pamela. I treće, Pamela nije stvar.

Nakon dvije minute

RE:

Voliš je?

Nakon tri sata

Bez predmeta

Pritom baš moraš dugo razmišljati.

Nakon jedne minute

AW:

Emmi, možda je još prerano to spominjati, odnosno o tome govoriti.

Nakon tri minute

RE:

Vrlo spretno formulirano, dragi Leo. Sada sama mogu izabrati. Misli li Leo da je još prerano govoriti o ljubavi? Ili on misli da je još prerano s Emmi govoriti o Pam, oprost, o Pamela?

Nakon pet minuta

AW:

Ovo drugo je sigurno, draga Emmi. Time što si se tako brzo vratila na »Pam«, pokazuješ da još uvijek nisi došla do toga da sa mnom o tome možeš razgovarati. Ti je, naime, ne voliš. Imaš dojam da Ti uzima Tvojeg e-mail partnera, imam li pravo?

Nakon pet sati

Bez predmeta

Sada TI moraš dobro razmisliti kako ćeš otkloniti tu sumnju, ljubavi moja.

Nakon 15 minuta

RE:

OK, imaš pravo. Prvo, ne volim ju jer je ne poznam, pa mi to stoga nije teško; drugo, jer se trudim zamisliti je što je moguće ogavnijom; treće, jer mi to uspijeva, i četvrto; da, jer mi Tebe uzima, ostatak Tebe, pismeni ostatak, ono malo nade. Nade u, u, u, nemam pojma u što, jednostavno nade. No obećajem: ako je Ti voliš, onda ću ja naučiti zavoljeti je. Smijem li do tada još koji puta reći »Pam«? Ne znam zašto, no godi mi. I što mi još godi, dragi moj: kada pišeš »ljubavi moja«.

Ja to, naime, uzimam doslovno. Da, i to mi uspijeva, ponekad. Spavaj dobro.

Nakon tri minute

AW:

Ti također, ljubavi moja.

Nakon dva dana

Predmet: Sada Ti pišem

Emmmmmmmmmmi, pijan sam. I usamljen sam. Teška pogreška. Nikada ovo dvoje skupa. Ili usamljen ili pijan, ali nikada oboje skupa. Teška pogreška. Pitala si: »Voliš li je?« Da, volim je kada je kod mene. Ili recimo to drugačije: volio bih je kada bi bila kod mene. Ali ona nije kod mene. A ja ne mogu biti kod nje ako ona nije kod mene. Razumiješ li to, Emmi? Ne mogu uvijek samo voljeti žene koje nisu kod mene, kada sam kod njih, kada ih volim. London? Kako je bilo u Londonu? Da, kako je bilo u Londonu? Pet dana smirivanja nagomilane čežnje, šest dana straha od čežnje koja će potom slijediti. Tako je bilo u Londonu. Pamela će se preseliti k meni. Zovi je Pam, Ti je drage volje smiješ zvati Pam. To samo Ti smiješ! Pamela će se preseliti k meni. Ona želi živjeti sa mnom. Ona to želi, no hoće li to učiniti? Ne mogu zauvijek živjeti samo od htijenja jedne žene koju volim. Živjeti i voljeti, oboje istovremeno. Nikada jedno bez drugoga. Ili pijan ili usamljen, nikada oboje istovremeno. Uvijek jedno bez drugoga. Razumiješ što mislim reći, Emmi?

Pričekaj malo, natočit ću sebi još jednu čašu. Crveno vino, Bordeaux, druga boca, ima okus po Emmi, kao uvijek. Sjećaš se? Znaš, Emmi, Ti si jedina. Ti si jedina, jedina, jedina... Teško je to formulirati. Sada sam već malo pripit. Ti si jedina koja mi je blizu i kada nije pored mene, jer sam i ja kod nje kada ona nije pored mene. A onda Ti još nešto moram otkriti, Emmi. Ne, neću to učiniti, Ti imaš obitelj.

Ti imaš muža koji Te voli. Ti si se onomad izvukla. Ti si se odlučila za njega, i dobro si odlučila. Ti možda misliš da Ti nešto nedostaje. Ali Tebi ništa ne nedostaje. Ti imaš oboje, i živjeti i voljeti. Ja također imam oboje: i biti usamljen i biti pijan. Teška pogreška.

Ali, otkrit ću Ti. Ja sam se toliko prisiljavao, tako jako prisiljavao, nisam želio da mi se dopadneš. Nisam to želio. Nisam želio da mi se ne dopadneš, a nisam želio ni da mi se dopadneš. Ništa nisam želio. Nisam Te želio vidjeti. Jer, čemu? Ti imaš Bernharda i djecu. A ja imam Pamelu. A kada ona nije ovdje, onda imam Bordeaux. Ali sada ću Ti nešto otkriti: Ti imaš prekrasno, prekrasno lice. Ti izgledaš puno pitomije nego što pišeš. Ne, nije da Ti pišeš divlje, ali ponekad pišeš jako tvrdo, na granici. No Tvoje je lice meko. I lijepo. I ja ne znam jesi li sretna. Ne znam to, ne znam, ne znam. Ali Ti to moraš biti. Ti možeš i živjeti i voljeti, oboje istovremeno. Ja sam usamljen i loše se osjećam. Što ja imam od Pamele, kada je ona tako daleko da prestajem osjećati da je blizu mene? Razumiješ me? Idem spavati. No jedno Ti moram otkriti: jučer sam Te sanjao i vidio sam Tvoje stvarno lice. Tvoje grudi su mi nebitne, velike grudi, male grudi, srednje grudi, posve svejedno. Ali ne Tvoje oči i Tvoja usta. A Tvoj nos također ne. Kako si me gledala, govorila mi, kako si me mirisala. Nije mi svejedno. A svaka riječ koju mi pišeš, sada je Tvoj miris, Tvoj pogled i naravno, Tvoja usta. Idem sada spavati. Poslat ću Ti sada e-mail i poći spavati. Nadam se da ću pogoditi pravu tipku. Tamo si mi blizu, ljubim Te. A sada idem spavati. Gdje je tipka?

Nakon pet minuta

Predmet: Pisao sam Ti

Draga Emmi, poslao sam Ti e-mail. Nadam se da si ga dobila. Ne, nadam se da ga nisi dobila. Ili ipak. Ma svejedno, tako je kako je, čitala Ti to ili ne. A sada idem spavati. Malo sam pijan.

Sljedeće večeri

Predmet: Moj dragi!

Dragi Leo, prošle sam noći dobila Tvoju poštu. Znaš li to? Jesi li je danas već pročitao? Jesi li je pohranio? Ako nisi, mogu Ti ja poslati. Ti si drag čovjek!! Trebao bi se češće napiti. Kada si pripit, onda si tako, tako, tako — udvoje. Emmi.

Nakon jednog sata

AW:

Hvala Emmi. Odmah jutros rano sam, teške glave i s mučninom u želucu, saznao što sam Ti u svojoj omami pisao. I Emmi — mogu li Ti nešto otkriti? — Čudno da mi uopće nije neugodno zbog toga. Osjećam čak nekakvo olakšanje. Izgovorio sam stvari koje sam već dugo nosio u sebi. Drago mi je da je to sada vani. I mogu li Ti još nešto otkriti? — Veseli me što sam Te stvari TEBI otkrio. Tako, a sada idem napraviti čaj od kamilice. Laku noć, ljubavi moja. I oprost ako sam promašio cilj.

Sljedećeg jutra

Predmet: Drugi pokušaj

Leo, željela bih Te još jedanput sresti. Još jedanput na jednoj kavi. Samo jedna kava u kavani. Ništa drugo. Reci *da!* Mi možemo bolje nego prošli put. Želim Ti lijepi dan, dragi moj.

Nakon deset sati

Predmet: Kavana

Halo Leo, gdje si? Nadam se da nisi opet usamljen sa sobom u Bordeaux-komi. Podsjećam Te na svoj upit od jutros: još jedan kavanski pokušaj, da ili ne? Ja sam za *da*. Ti? Kod jednakog broja glasova odlučuje manji broj cipela. Hoćeš li biti ljubazan i još danas otkriti kako si glasovao (čak i ako si trijezan)? Rado bih s Tvojim odgovorom pošla spavati. Poljubac u obraz. Emmi mekog lica.

Nakon dva sata

Bez predmeta

Leo, javi se, molim!!!

Nakon jednog sata

Bez predmeta

Leo, mora li tako biti? Izluđuje me kada moram od Tebe čekati odgovor na hitna pitanja! Piši *da*, piši *ne*, piši *beeee*, piši bilo što, ali piši! Inače će uskoro sletjeti nekakav propelerni avion na terasu stana br. 15. Upozoravam Te! Emmi.

Sljedećeg jutra

Predmet: Brutalno

Hvala, Leo. Hvala Ti za ovu nezaboravnu noć. Nisam oči sklopila.

Nakon deset sekundi

AW:

POZOR. IZMIJENJENA E-MAIL ADRESA. PRIMATELJ POD NAVEDENOM ADRESOM VIŠE NE MOŽE PRIMATI POŠTU. NOVI E-MAILOVI U POŠTANSKOM SANDUČIĆU AUTOMATSKI ĆE BITI IZBRISANI. U SLUČAJU PITANJA, NA RASPOLAGANJU VAM STOJI ADMINISTRATOR SUSTAVA.

Nakon tri minute

RE:

Leo, molim Te, reci da se upravo trudiš iskušati svoje granice u nekusnim vicevima. Ako se odmah javiš, ovaj put ću Ti još oprostiti! Emmi.

Nakon deset sekundi

AW:

POZOR. IZMIJENJENA E-MAIL ADRESA. PRIMATELJ POD NAVEDENOM ADRESOM VIŠE NE MOŽE PRIMATI POŠTU. NOVI E-MAILOVI U POŠTANSKOM SANDUČIĆU AUTOMATSKI ĆE BITI IZBRISANI. U SLUČAJU PITANJA, NA RASPOLAGANJU VAM STOJI ADMINISTRATOR SUSTAVA.

Nakon jedne minute

RE:

Zašto mi to radiš?

Nakon deset sekundi

AW:

POZOR. IZMIJENJENA E-MAIL ADRESA. PRIMATELJ POD NAVEDENOM ADRESOM VIŠE NE MOŽE PRIMATI POŠTU. NOVI E-MAILOVI U POŠTANSKOM SANDUČIĆU AUTOMATSKI ĆE BITI IZBRISANI. U SLUČAJU PITANJA, NA RASPOLAGANJU VAM STOJI ADMINISTRATOR SUSTAVA.

PETO POGLAVLJE

Sljedeće večeri

Predmet: Test

Halo Emmi, dolazi li ovo do Tebe? Leo.

Nakon 30 minuta

RE:

Da, dolazi. Ali, mogu li Ti nešto otkriti, dragi Leo? Ti si već bolje došao do mene nego zadnjih dana. Što je s Tobom? Gdje si bio? Što iskušavaš? Kakve to stvari radiš? Zašto mi šalješ administratora sustava za vrat? Već sam pomislila da si opet kidnuo u Boston.

Nakon dvije minute

AW:

Žao mi je, Emmi. Jako mi je žao! Očito je došlo do teže softverske greške. Zabunom su mi isključili Outlook. Možda sam propustio nekakav rok. Već tri dana se ne pojavljuju nikakvi upisi. Jesi li mi pisala?

Nakon dvanaest minuta

RE:

Da, Leo, pisala sam Ti. Nešto sam Te pitala. Dva i pol dana čekala sam Tvoj odgovor. Strahovala sam za Tebe kao u najboljim satima uoči Tvoga bijega u Ameriku. Čak sam Te i nazvala. Nisam htjela s Tobom razgovarati, htjela sam Ti samo čuti glas, no pod Tvojim starim brojem čula sam samo *pogrešan broj*. Plakala sam za Tobom bez suza. Histerično sam Ti se smiješila. Mislila sam, ono što nikada nije ni počelo, sada je, evo, po drugi put došlo kraju. To su bili vrhunci mojeg neveselog postojanja tijekom Tvoje teže softverske greške. Kao da nema dovoljno stvarnih razloga za rastanak, sustav, koji je preuzeo upravljanje nama, tomu još nešto i dodaje. Grozno je na kojem se terenu mi to nalazimo. Sada sam, jednostavno, samo iscrpljena. Laku noć. Lijepo, da si opet tu. Lijepo i smirujuće.

Nakon tri minute

AW:

Draga Emmi, duboko me boli što sam Te povrijedio, to mi zbilja možeš vjerovati. Bila je to viša sila: računalna tehnika. Kako brzo povezuje, tako brzo i razdvaja. Protiv toga mi smo sa svojim osjećajima nemoćni. Oprosti mi. I dobro spavaj, ljubavi moja.

Sljedećeg jutra

Predmet: Tvoj upit

Dobro jutro, Emmi. Upravo sam telefonirao jednom stručnjaku. Sustav je opet u redu. Nadam se da si se naspavala. Ah da, rekla si da si me nešto pitala. Što si željela znati? Lijep pozdrav, Leo.

Nakon jednog sata

RE:

U sažetom obliku: danas, 15 sati, sajamska kavana?

Nakon 30 minuta

AW:

Da, ali (...). Ne, nikakav ali. Da!

Nakon 20 minuta

RE:

Lijepo! I za ovaj uzročni niz trebao si trideset minuta, dragi moj? SAMO trideset minuta? Smijem li analizirati? Prvo jedan »da« prividno jasnog pristanka. Potom, zarez pred očekivanim dodatkom. Tada, jedan »ali« nagoviještenog ograničenja. Tada, okrugla zagrada pismene formalnosti. Zatim, tri točke tajanstvene raznolikosti misli. Zatim, dovoljno discipline za zatvaranje zagrade i spremanje neimenovane zbrke. Potom, jedna točka koja ništa ne vrednuje, kako bi se u nutarnjem kaosu sačuvao prividni red. Slijedi prkosni »ne« prividno odlučnog odbijanja. Opet zarez ispred predstojeće dopune. Potom, »nikakav« beskompromisnog odbijanja. Slijedi jedan novi »ali« koji je u fazi nestajanja, jedan »ali« koji je tu samo zato da pokaže kako više ne postoji. Sve sumnje samo naznačene. Nijedna sumnja izgovorena. Sve sumnje otklonjene. Na koncu stoji jedan hrabri »da« s prkosnim uskličnikom. Još jedanput u sažetom obliku: »*Da, ali (...). Ne, nikakav ali. Da!*« Kakav krasan rondo Tvoje neodlučnosti! Kakav očaravajući spjev

Tvojeg otvoreno iznesenog donošenja odluke. Ovaj čovjek točno zna da ne zna što želi. A to znanje zna kao nitko drugi prenijeti onoj osobi, na koju se odnosi. I to sve u smiješnih trideset minuta. Genijalno! Zato su Te pustili studirati psihologiju govora, dragi Leo.

Nakon tri minute

AW:

A Ti znaš što želiš?

Nakon 30 sekundi

RE:

Da.

Nakon 20 sekundi

AW:

Što?

Nakon 50 sekundi

RE:

Tebe. (Još jedanput sresti na jednoj kavi.) ((Kao što vidiš, i ja vladam igrom sa zagradama.))

Nakon 30 sekundi

AW:

Čemu?

Nakon jedne minute

RE:

Jer ja činim isto što i Ti činiš, iako Ti to sebi, otvorena zagrada, i meni, zatvorena zagrada, možeš očigledno priznati samo u pijanom stanju.

Nakon 40 sekundi

AW:

A to bi bilo?

Nakon 30 sekundi

RE:

Moje zanimanje za Tebe.

Nakon 40 sekundi

AW:

Da, draga Emmi. Nikakav ali, nikakve točkice, nikakve zagrade. Jednos-
tavno, *da*. Točno. Dobro primijećeno. Zanimam se za Tebe.

Nakon jedne minute

RE:

Sjajno, dragi Leo. Tada su, čini mi se, ispunjene pretpostavke za drugi za-
jednički posjet kavani. U tri?

Nakon 20 sekundi

AW:

Da. Otvorena zagrada. Uskličnik. Uskličnik. Zatvorena zagrada. U tri.

ŠESTO POGLAVLJE

Oko ponoći

Predmet: Ti

Dragi Leo, ovaj put ja (prva) zahvaljujem. Hvala Ti za popodne. Hvala Ti što si kroz jedan mali prorez dopustio pogled u Tvoj ormar s osjećajima. Ono što sam mogla vidjeti, uvjerilo me da si Ti onaj koji piše. Leo, upoznala sam Te. Prepoznala sam Te. Isti si. Jedan te isti. To si zaista Ti. Jako si mi drag! Spavaj dobro.

Nakon 20 minuta

AW:

Draga Emmi, na mojem lijevom dlanu, otprilike u sredini, gdje životna linija, presječena debelom borom u obliku luka, skreće prema žili kucavici, nalazi se jedna točka. Promatram je, ali je ne mogu vidjeti. Fiksiram je, ali se ne da učvrstiti. Mogu je samo osjetiti. Osjećam je i zatvorenih očiju. Jedna točka. Osjeća se tako snažno da me omamljuje. Kada se usredotočim na nju, proširuje svoje djelovanje do vršaka nožnih prstiju. Draška me, škaklja, grije, uzbuđuje me. Potiče moj krvotok, dirigira moj puls, određuje tempo mojih otkucaja srca. A u glavi razvija svoje opojno djelovanje poput droge, proširuje mi svijest, pomiče obzor. Jedna točka. Mogao bih se smijati od veselja, tako mi je ugodno. Mogao bih plakati od veselja jer je imam, i jer sam obuhvaćen i ispunjen njom do najfinije pore.

Draga Emmi, na mojem lijevom dlanu, tamo gdje se nalazi ta točka, tamo se danas popodne, moglo je biti negdje oko 16 sati, za jednim stolom u jednoj kavani nešto dogodilo. Moja je ruka htjela dohvatiti čašu vode. U tom su joj trenutku u susret došli gipki prsti jedne druge nježne ruke, pokušali su zakočiti, pokušali su izbjeći i spriječiti dodir. Gotovo su i uspjeli. Meka jagodica jednoga prsta u žurnom prolazu, zastala je za djelić sekunde na dlanu moje ruke koja je išla prema čaši vode. Došlo je do nježnog dodira. Pohranio sam ga. Nitko mi ga neće uzeti. Osjećam Te.

Upoznajem Te. Prepoznajem Te. Ista si. Jedna te ista. To si zaista Ti. Ti si moja točka. Spavaj dobro.

Nakon deset minuta

RE:

Leo!!! Kako je to bilo lijepo! Gdje se tako nešto nauči? Sada trebam jedan *whiskey*. Neka Te to ne smeta. Pođi mirno spavati. I ne zaboravi točku. Najbolje da načiniš šaku oko nje. Tako će biti zaštićena.

Nakon 50 minuta

Predmet: Tri whiskeyja i ja

Dragi Leo, mi smo još jedno vrijeme ostali budni i brbljali o fizičkom Tebi. (Mi: tri mala *whiskeyja* i ja.) Prvi *whiskey* i ja primijetili smo da se Ti u mojoj nazočnosti dobrano trudiš zadržati kontrolu što se tiče riječi, gesta i pogleda. To uopće nije potrebno, mislio je prvi *whiskey*, koji me dobro poznao. (U međuvremenu je, nažalost, ispijen.) Drugi, u međuvremenu također pokojni *whiskey*, izrazio je sumnju da si Ti već odavno odlučio kako mi se nećeš približiti više od poštanskog sandučića za elektroničku poštu i od sredine jednog dobro osvijetljenog stola kavane, koji stoji pod nadzorom desetaka svjedoka. U tom okviru, naš je razgovor ovoga puta bio sa zadovoljstvom topao, srdačan, iskren, osoban, gotovo prislan, i čak pola sata duži nego što je to bilo planirano, mislio je drugi *whiskey*. Postojali bi dobri izgledi za održavanje ovakvih nedjeljnih susreta u kavani do mirovine, da bismo onda zajedno slagali pasijans ili čak uspostavili društvo za tarok, ukoliko bi naši partneri sudjelovali u igri (Pam je, sigurno, prirodno nadarena).

E sad, treći, već pomalo bestidni *whiskey*, pitao se kako stoji stvar s Tvojim fizičkim osjećajima. (*Whiskey* ih je naduto nazvao »Libido«. Odgovorila sam da ne bi trebali baš biti preveliki.) Pitao me vjerujem li ja, da je zaista moguće, da me Ti tek nakon otprilike 3,8 Bordeaux-promila počneš smatrati privlačnom. Uz kavu i vodu kod Tebe, naime, nedostaje bilo kakvo zanimanje za moju vanjštinu. Odgovorila sam mu: »*Whiskey*, zacijelo se varaš. Leo je tip čovjeka koji sve svoje osjećaje, kako god jaki bili, i koje god vrste bili, može usredotočiti na jednu jedinu točku u sredini svojega dlana. On je, u svakom slučaju, tip čovjeka koji nikada ne bi došao na ideju ženi koja mu se sviđa to i pokazati, ili joj čak u lice reći: *Sviđaš mi se!* To bi mu bilo odveć nezgrapno.« Na to je treći *whiskey* odgovorio: »Pameli je to

sigurno već tisuću puta rekao.« Znaš li što sam na to učinila s trećim *whiskeyjem*, dragi Leo? Uništila sam ga. A sada idem spavati. Dobro jutro!

Sljedećeg jutra

Predmet: Dakle, Emmi!

Kako si mi pisala dan nakon našega prvoga susreta? Citirat ću: »>Hvala Emmi< je bilo slabo, dragi Leo. Jako slabo. Daleko ispod Tvojih mogućnosti.«

A kako si se Ti sinoć izjasnila u svezi s našim drugim susretom? Citiram: »Uz kavu i vodu kod Tebe, naime, nedostaje bilo kakvo zanimanje za moju vanjštinu.« — To je bilo slabo, draga Emmi. Jako slabo. Daleko ispod Tvojih mogućnosti.

Nakon tri sata

RE:

Žao mi, Leo. Imaš pravo, rečenica zvuči blesavo. Da si je Ti napisao, napala bih Te zbog toga. Čitav e-mail je neugodan. Tašt. Nametljiv. Gnjava-torski. Svadljiv. Iiiiiiih! Ali vjeruj mi: TO NISAM BILA JA, TO SU BILA TRI *WHISKEYJA!* Imam glavobolju. Idem opet leći. Bok!

Sljedeće večeri

Predmet: Bernhard

Žao mi je, Emmi. Moram Te još jedanput mjeriti prema Tvojim (i Tvojega *whiskeyja*) riječima. Pa Te tako pitam, ozbiljno i lišeno svakog humora, kako to već odgovara mojoj prirodi: zašto bih ja trebao pokazati »zanimanje za Tvoju vanjštinu«? Zašto bih Ti u lice rekao: »Sviđaš mi se?« Zašto bih Ti došao bliže od sredine jednog dobro osvijetljenog stola kavane? Ne želiš valjda da se još i »tjelesno« (ili libidno, kako se alkohol izrazio) zaljubim u Tebe? Što bi Ti imala od toga? Ne razumijem to, moraš mi to objasniti. Osim toga, moraš mi još koješta objasniti, ljubavi moja. Uz kavu si mi iznova elegantno izmigoljila. Već mjesecima, još od Bostona, izbjegavaš tu temu. Ali sada to želim znati. Da, ja to zaista želim znati. Uskličnik. Uskličnik. Uskličnik. Uskličnik.

Sada slijedi moj katalog pitanja broj jedan: kako je s Tvojom vezom? Kako Ti je s Bernhardom? Što rade djeca? Kako živiš? Kakve događaje posjećuješ? Katalog pitanja broj dva: zašto si nakon Bostona ponovo uspostavila kontakt sa mnom? Kako danas razmišljaš o okolnostima koje su dovele

do prekida naše e-mail veze? Kako si mogla oprostiti Bernhardu? Kako si mogla meni oprostiti? Katalog pitanja broj tri: Što Ti nedostaje? Što mogu učiniti za Tebe? Što želiš činiti sa mnom? Što ja Tebi trebam biti? Kako bi se ovo s nama trebalo nastaviti? Kamo bi to trebalo voditi? Molim Te, otkrij mi: KAMO? Uzmi sebi mirne duše nekoliko dana za odgovor, vremena barem imamo dovoljno. Ugodna večer, Leo.

Nakon pet sati

Predmet: Dojam i otisak

Još samo nekoliko riječi o mojem nepostojećem ili neprepoznatljivom »zanimanju za Tvoju vanjštinu«, draga Emmi. Molim Te, poruči svojim bivšim i budućim *whiskeyjima*. »Sviđaš mi se.« To izjavljujem sa 0,0 promila alkohola u krvi. Lijepo Te je vidjeti. Prekrasna si. A ja, srećom, u svako doba mogu imati uvid u Tebe. Ne samo da imam stotine dojmova o Tebi, nego imam i Tvoj otisak. Imam jednu dodirnu točku na svojem dlanu. U njoj Te mogu promatrati. Mogu Te čak i gladiti. Laku noć.

Nakon tri minute

RE:

Na svoje pitanje: »Što mogu učiniti za Tebe?«, već si sam dao odgovor. Miluj moju dodirnu točku. Dragi moj!

Nakon jedne minute

AW:

To i činim. Ali to ne činim za Tebe, nego za sebe. Jer tu točku samo ja mogu osjetiti, ona pripada meni, draga!

Nakon 50 sekundi

RE:

Zabluda, dragi! Za dodirnu točku uvijek je potrebno dvoje.

1. Tko je dotaknut.

2. Tko dotiče.

Laku noć.

Nakon tri dana

Predmet: Katalog pitanja broj jedan

Fiona će uskoro biti osamnaest. Sljedeće godine završava školu. S njom razgovaram samo engleskim ili francuskim, kako bi vježbala. Otad više uopće ne razgovara sa mnom. Želi biti stjuardesa ili koncertna pijanistica. Ja joj savjetujem kombinaciju: svirati glasovir u zrakoplovu, leteća pijanistica, tu bi bila bez konkurencije. Ljupka je, vitka, srednje visine, plava, svijetle kože, s pjegama na licu kakve je i njena majka imala. Zadnjih pola godine *hoda* s Gregorom. *Hodati* s Gregorom znači da se svaka osoba muškog ili ženskog spola, s kojom provodi noći, zove Gregor. Službeno, svaku noć provodi kod njega. Sirotica je, nažalost, neiskusna i malo toga zna. »Što radite čitavo vrijeme?«, pitam je. Tada se samo opako smiješi. *Seks* kao natuknica je još uvijek najbolje objašnjenje za mlade željne znanja. To je jasno samo po sebi. Fiona o tome ne treba trošiti riječi. Mora još jedino odslušati nekoliko seksualno-pedagoških monologa o sprečavanju trudnoće.

Jonas je četrnaest. On je još dijete. Osjećajan je i privržen. Nedostaje mu majka, jako sam mu potrebna. On održava obitelj na okupu, vrlo čvrsto, ogromnim naporom. Ta mu energija nedostaje u školi. Svakih nekoliko dana me pita, volim li još uvijek njegovog oca. Leo, nemaš pojma, kako me pritom gleda. Za njega nema ničega ljepšega, nego da nas dvoje vidi sretnima, i on je naša središnjica. Ponekad me jednostavno gurne ocu u ruke. On želi iznuditi našu bliskost. On primjećuje da se ona postupno gubi.

Bernhard, da, Bernhard! Što da kažem, Leo? Zašto Ti to moram reći, upravo Tebi? Već mi je dovoljno teško priznati to samoj sebi. Naš je odnos postao hladniji. To više nije stvar srca, nego je čista disciplina u glavi. Nemam mu što predbaciti, nažalost. Nikada ne otkriva nekakvu slabu točku. On je najbolji i najnesebičniji čovjek kojega znam. Drag mi je. Poštujem njegovu pristojnost. Cijenim njegovu pažnju. Divim mu se zbog njegove smirenosti i inteligencije.

Ali, ne, to više nije *velika ljubav*. Možda nikada nije ni bila. No, toliko nas je veselilo da je insceniramo, da je jedno drugom prikažemo, da se njome međusobno stimuliramo, da je pokažemo djeci, kako bi se ona osjećala zbrinuta i zaštićena. Nakon dvanaest godina rada na pozornici, umorili smo se svojih uloga savršenih supružnika. Bernhard je glazbenik. On voli harmoniju, treba harmoniju, živi harmoniju. MI je skupa živimo. Ja sam se za to odlučila, biti dio cjeline. Povučem li se, sve što smo sebi izgradili će se urušiti. Bernhard i djeca jedno su takvo urušavanje već jedanput

doživjeli. To se ne smije još jedanput dogoditi. To im ne mogu napraviti. To SEBI ne mogu napraviti. To sebi nikada ne bih mogla oprostiti. Razumiješ?

Sljedećeg dana

Predmet: Lee?

Halo, dragi, jesi li zanijemio? Ili strpljivo čekaš na drugi i treći dio moje obiteljske sage?

Nakon pet minuta

AW:

Razgovaraš li s njime o tome, Emmi?

Nakon šest minuta

RE:

Ne, Leo, ja s njime o tome šutim. To pojačava djelovanje. Mi oboje jako dobro znamo o čemu se radi. Pokušavamo od toga napraviti što je najbolje moguće. Leo, Ti ne smiješ misliti da sam ja smrtno nesretna. Poznajem svoj korzet. On mi daje čvrstinu i štiti me. Jedino moram pripaziti na to da jednoga dana ne ostanem bez daha.

Nakon tri minute

AW:

Emmi, Ti si 35!

Nakon pet minuta

RE:

Trideset pet i pol. A Bernhard je 49. Fiona je 17. Jonas je 14. Lee Leike je 37. Hektor, buldog gospođe Kramer, je devet. A Wasiljev, mala vodena kornjača Weissenbachovih? To još moram pitati, podsjeti me na to, Leo! Što time zapravo želiš reći? Nisam li sa 35 već dovoljno stara da bih bila dosljedna? Nisam li sa 35 već dovoljno stara da bih i dalje snosila odgovornost? Nisam li već dovoljno stara da bih znala, što sebi i svojem životu dugujem, što moram prihvatiti, kako bih ostala vjerna samoj sebi?

Nakon četiri minute

AW:

U svakom slučaju si premlada, da bi već sada morala paziti na to da jednoga dana u svom uskom korzetu ne ostaneš bez daha, ljubavi moja.

Nakon jedne minute

RE:

Dokle god Leo Leike putem e-mailova, a ponekad čak i uživo za kavanskim stolom, brine za dotok svježeg zraka, ne bojim se da će mi nestati daha.

Nakon dvije minute

AW:

To je dobar prijelaz, draga Emmi. Smijem li Te podsjetiti da su još mnoga moja pitanja ostala bez odgovora? Jesi li ih pohranila ili Ti ih trebam još jedanput poslati?

Nakon tri minute

RE:

Sve što si mi ikada pisao sam pohranila, dragi moj. Dosta za danas. Ugodna večer, Leo! Ti dobro znaš slušati. Hvala.

Sljedećeg dana

Predmet: Katalog pitanja broj tri

Tvoj čudan katalog pitanja broj tri ostavljam za kraj. Radije odmah preskačem u sadašnjost.

Što mi nedostaje, Leo? — Ti. (Još prije nego sam znala da postojiš.)

Što možeš učiniti za mene, Leo? — Biti tu. Pisati mi. Čitati moje retke. Misлити na mene. Milovati moju dodirnu točku.

Što želim činiti s Tobom, Leo? — To ovisi o dobu dana. Obično, imati Te u glavi. Ponekad, ispod, također.

Što Ti meni trebaš biti, Leo? — Pitanje je suvišno. Ti to već jesi.

Kako bi se ovo s nama trebalo nastaviti, Leo? — Kao i do sada.

Treba li se ovo s nama nastaviti? — Svakako.

Kamo? — Nikamo. Jednostavno, nastaviti. Ti živiš svoj život, ja živim svoj život. A ostatak živimo skupa.

Nakon deset minuta

AW:

U tom slučaju neće baš puno ostati za »nas«, ljubavi moja.

Nakon tri minute

RE:

Ovisi o Tebi, dragi moj. Ja imam velike pričuve.

Nakon dvije minute

AW:

Pričuve neispunjenosti. Ja ih neću moći ispuniti, ljubavi moja.

Nakon 50 sekundi

RE:

Ti ni ne slutiš što možeš ispuniti, dragi moj, što možeš ispuniti i što si već ispunio. Ne zaboravi: posjeduješ tonama teške ormare s osjećajima. Trebaš ih samo povremeno prozračiti.

Nakon 15 minuta

AW:

Što bi me još zanimalo: jesu li naša dva susreta kod Tebe nešto promijenila, Emmi?

Nakon 40 sekundi

RE:

Kod Tebe?

Nakon 30 sekundi

AW:

Prvo: kod Tebe?

Nakon 20 sekundi

RE:

Ne, prvo: kod Tebe?

Nakon jedne minute

AW:

OK, prvo kod mene. Ali prije toga, moraš mi još odgovoriti na ostala pitanja. Mislim da je ova ponuda *fair*, ljubavi moja.

Nakon četiri sata

Predmet: Katalog pitanja broj dva

Dobro. Obavimo to:

Zašto sam nakon Bostona ponovo uspostavila kontakt s Tobom? Pa što misliš, zašto? Jer su tri četvrtine godine »Bostona« bile najgore tri četvrtine godine od kada se godina službeno dijeli na četiri četvrtine. Jer se čovjek riječi bez riječi odšuljao iz mogega života. Kukavički, kroz stražnji izlaz poštanskog sandučića, koji je bio zatvoren jednom od najgroznijih poruka suvremene komunikacije. Ta me izreka do danas progoni i u mojim snovima (a ako je tehnika zlovoljna, onda se ponovi u mojem poštanskom sandučiću elektroničke pošte); POZOR. IZMIJENJENA E-MAIL ADRESA, blablablaba.

Leo, naša *priča* još nije bila gotova. Bijeg nikada nije završetak, uvijek je samo njegovo odgađanje. Ti To jako dobro znaš. Inače mi ne bi odgovorio devet i pol mjeseci kasnije.

Kako danas razmišljam o okolnostima, koje su dovele do prekida naše e-mail veze? — Leo, kakvo je to pitanje? Kakve su to okolnosti mogle biti? Tebi je ta stvar sa mnom bila previše, previše ili premalo? Premalo za Tvoje emocionalno ulaganje, Tvoje iluzionističke izdatke. Previše za praktičnu dobit, Tvoje stvarne primitke. Pothvat *Emmi* se više nije isplatio. Izgubio si strpljenje sa mnom. To su, dragi Leo, bile okolnosti koje su dovele do prekida naše e-mail veze.

Sada postaje napeto: kako sam mogla oprostiti Bernhardu? — Leo, ovo sam pitanje sada najmanje dvadeset puta pročitala. Ne razumijem ga, zaista ga ne razumijem. ŠTO sam to ja trebala moći oprostiti Bernhardu? Da je on moj muž? Da je stajao na putu naše e-mail ljubavi? Da Te je u konačnici natjerao na bijeg svojim postojanjem? Leo, na što se odnosi Tvoje pitanje? Moraš mi to objasniti.

Tako, i zaključno: kako sam mogla Tebi oprostiti? Ah, Leo. Ja sam podmitljiva. Lijepi e-mailovi od Tebe — i opraštam Ti sve, pa čak i devet i pol mjesečne umjetne stanke. Gotovo!

Nakon deset minuta

Bez predmeta

Tako, dragi moj, a sada ćeš mi otkriti, je li se kroz naše susrete kod Tebe nešto promijenilo. (I naravno: što.) Poljubac u obraz i doticanje točke na

dlanu, Emmi.

SEDMO POGLAVLJE

Sljedeće večeri

Predmet: Leo?

Leo?

Sljedećeg jutra

Predmet: Zov Leo?

Leeeeoooo?

Leo-eo-eo-eo-eeeeeeeeeeeeeeeeoooooooooooo??

Le-e-e-e-e-e-eeeeeeeeeeeeeeeeoooooooooooooooooooo???

Nakon jedanaest sati

Predmet: Susret

Draga Emmi, možemo se još jedanput sresti? Moram Ti nešto reći. Mislim da je važno.

Nakon deset minuta

RE:

Pam je trudna!

Nakon tri minute

AW:

Ne, Pamela nije trudna. Pamela s time nema nikakve veze. Imaš li sutra ili prekosutra malo vremena, bilo kada?

Nakon jedne minute

RE:

Zvuči dramatično! Ako je to dobra vijest koju mi tako hitno moraš osobno prenijeti, onda: da, imam *malo vremena, bilo kada!*

Nakon dvije minute

AW:

Vijest nije dobra.

Nakon 40 sekundi

RE:

Onda mi je objavi pismeno. Ali molim Te, još danas! Sutra imam težak dan. Moram odspavati barem nekoliko sati.

Nakon dvije minute

AW:

Molim Te, Emmi, radije sljedećih dana u miru o tome porazgovarajmo! A sada, nemoj oko toga razbijati glavu i pođi u krevet. Dobro?

Nakon 40 sekundi

RE:

Leo, ja rado dopuštam da me se tješi. No ne dopuštam da me se UTJEŠI. Ne Ti. Ne na ovakav način. Ne riječima *nemoj oko toga razbijati glavu i pođi u krevet*. Dakle, reci već jednom!

Nakon 30 sekundi

AW:

Emmi, molim Te, vjeruj mi da tema ne spada u poštanski sandučić za laku noć. O tome moramo razgovarati licem u lice. Nekoliko dana tu zaista više ne igra nikakvu ulogu.

Nakon 50 sekundi

RE:

DLL, GO!!!

(Dragi Leo Leike, govorite odmah!!!)

Nakon deset minuta

AW:

OK, Emmi: Bernhard zna za nas. U najmanju ruku je znao za nas. To je bio razlog, zašto sam se povukao.

Nakon jedne minute

RE:

??? Leo, kakva je to apsurdna tvrdnja? Što je to Bernhard znao? Što je uopće bilo za znati? I otkud Ti to znaš? Ukoliko bi netko nešto trebao znati, onda bih to trebala biti ja, barem tako mislim. Leo, čini mi se da si se zapleo u nekakvu čudnovatu teoriju zavjere. Molim za objašnjenje.

Nakon tri minute

AW:

Emmi, molim Te, pitaj Bernharda! MOLIM TE, POPRIČAJ S NJIM! Nije na meni, nego je na njemu, da se ova stvar razjasni. Ja nisam znao da Ti on nikada nije pričao o tome. Nisam to mogao pretpostaviti. Nisam to želio pretpostaviti. Mislio sam da Ti jednostavno o tome ne želiš sa mnom razgovarati. Ali Ti to, izgleda, zaista ne znaš. On Ti to do danas nije rekao.

Nakon dvije minute

RE:

Leo, polako se počinem brinuti za Tebe. Imaš li vrućicu? Gdje lebdiš sa svojim fantazijama? Zašto bih, za sve na svijetu, Bernhardu trebala spominjati Tebe? Kako Ti to sebi zamišljaš? »Bernharde, moramo popričati. Leo Leike kaže da Ti znaš za njega, za mene i njega, da budemo jasniji. Tko je Leo Leike? Ne znaš ga? To je čovjek kojega ni sama nikada nisam vidjela i o kojemu Ti nikada nisam pričala. Ti ga, dakle, ni ne možeš znati. Međutim, on uporno tvrdi da Ti znaš za njega, da znaš za nas...«

Leo, molim Te, saberi se, činiš me nervoznom!

Nakon jedne minute

AW:

On je čitao naše e-mailove. On mi je potom napisao jedan e-mail. Molio me da se jedanput sretnem s Tobom i da te, nakon toga, zauvijek ostavim na miru. Nakon toga preuzeo sam posao u Bostonu. To bi bilo, onako ukratko, to. Radije bih da sam Ti to rekao osobno.

Nakon tri minute

RE:

Ne. To nije moguće. To nije Bernhard. On to nikada ne bi učinio. Reci da to nije istina. Ne, to ne može biti istina. Leo, Ti uopće ne znaš što ovim činiš. Ti lažeš. Razaraš sve. To je strahovita kleveta. Bernhard to nije

zaslužio. Zašto to činiš? Zašto razaraš sve među nama? Ili samo blefiraš? Je li to šala? Kakva je to šala?

Nakon dvije minute

AW:

Draga Emmi, sada više nema uzmicanja. Mrzim se zbog toga, no postojale su samo dvije mogućnosti: ili moje povlačenje i doživotna šutnja, ili istina. Prekasno. Neoprostivo kasno. Neoprostivo, znam. Šaljem Ti u prilogu e-mail koji mi je Bernhard poslao prije više od godinu dana, točnije 17. lipnja, neposredno nakon njegovog »kolapsa« na izletu s djecom u Južni Tirol.

Nakon pola sata

Predmet: Za gospodina Leikea

Poštovani gospodine Leike, moram se jako svladati kako bih Vam pisao. Priznajem da mi je neugodno, a sa svakim retkom moja će zbunjenost, u kojoj se nalazim, biti još i veća. Ja sam Bernhard Rothner i mislim da Vam se ne trebam pobliže predstaviti. Gospodine Leike, obraćam Vam se s jednom velikom molbom. Bit ćete iznenađeni, čak i šokirani kada izgovorim svoju molbu. Ja ću, nakon toga, pokušati objasniti Vam svoje motive za to. Ja baš ne znam dobro pisati, to nažalost, ne znam. No potrudit ću se u ovom, za mene neuobičajenom obliku, izraziti ono što me već mjesecima zaokuplja, čime je moj život malo-pomalo izišao iz svoje kolotečine, moj život i život moje obitelji, pa također i život moje supruge. Vjerujem da to, nakon svih godina našeg skladnog braka, mogu prosuditi.

I evo, sada, moje molbe: gospodine Leike, nađite se s mojom suprugom! Molim Vas, učinite to konačno, kako bi ova noćna mora završila! Mi smo odrasli ljudi, nemam Vam pravo išta propisivati. Mogu Vas samo preklinjući moliti: nađite se s njom! Ja neizmjereno trpim zbog svoje podređenosti i slabosti. Što mislite, kako je za mene ponižavajuće formulirati ove retke. Međutim, Vi, gospodine Leike, niste otkrili ni jednu svoju slabost. Vi sebi nemate što predbacivati. Pa ni ja, ni ja Vam ne mogu ništa predbacivati, nažalost, nažalost, zaista ne mogu. Jednom duhu se nema što predbacivati. Vi ste nedohvatljivi, gospodine Leike, neopipljivi, Vi niste stvarno biće, Vi ste jedan jedini lik iz mašte moje supruge, iluzija o beskrajnom osjećaju sreće, vanzemaljska omamljenost, ljubavna utopija sazdana od slova. Protiv toga sam nemoćan, mogu samo čekati dok se sudbina ne smiluje i napravi od Vas čovjeka od krvi i mesa, čovjeka s konturama, s njegovim jakim

stranama i slabostima, s površinom koja je ranjiva. Tek kada Vas moja supruga tako uzmogne vidjeti kao što mene vidi, kao ranjivo, nesavršeno biće, kao primjerak čovječje nedostatnosti, tek kada jedno drugom budete stajali licem u lice, tek će tada Vaša premoć nestati. Tek tada meni se ukazuje prilika suprotstaviti Vam se, gospodine Leike. Tek tada mogu se boriti za Emmi.

»Leo, ne prisiljavajte me na listanje obiteljskog albuma«, napisala Vam je jednom ranije moja supruga. Ali umjesto nje, ja se vidim prisiljen to učiniti. Kada smo se upoznali, Emmi je imala 23 godine, ja sam bio njezin učitelj glasovira na glazbenoj akademiji, četrnaest godina stariji od nje, sretno oženjen, otac dvoje prekrasne dječice. Jedna prometna nesreća učinila je od naše obitelji hrpu ruševina; trogodišnjak traumatiziran, trinaestogodišnjakinja teško ozlijeđena, ja osobno prošao sam s trajnim posljedicama, a majka djece, moja supruga Johanna — mrtva. Bez glasovira to bi me razorilo. No glazba je život, dok ona odjekuje, ništa ne umire zauvijek. Kada je netko glazbenik i svira, on živi uspomene kao da su neposredni događaji. To me je podiglo. A tu su bili i moji učenici i učenice, to je bilo skretanje pozornosti, to je bio zadatak, to je bio smisao. Da, i iznenada je bila — Emmi. Ta živahna, iskričava, vragolasta, prelijepa mlada žena, počela je skupljati naše krhotine, sama od sebe, a da nije ništa od toga očekivala ili sebi obećavala. Takvi izuzetni ljudi su poslani u svijet da suzbijaju tugu. Takvih je ljudi iznimno malo. Ne znam čime sam ja to zaslužio, no ja sam je, iznenada, imao uza se. Djeca su joj prišla i ja, da, ja sam se zaljubio u nju preko ušiju.

A ona? Gospodine Leike, sada se zacijelo pitate: »A Emmi?« Je li se ona, 23-godišnja studentica, je li se ona isto tako zaljubila, i to baš u ovog skoro četrdeset godina starog viteza, tužnog lika koga su u to vrijeme još samo tipke i tonovi održavali na životu? Na to pitanje ne mogu ni Vama ni sebi samome dati odgovor. Koju je ulogu u tomu imalo divljenje mojoj glazbi (bio sam u to vrijeme dosta uspješan, slavljen koncertni pijanist)? Koliko je tu bilo sažaljenja, sućuti, želje da pomogne, sposobnosti da bude uz nekoga u njegovim najtežim trenucima? Koliko sam je podsjećao na njezinog oca, koji ju je prerano napustio? Koliko je zavoljela malu slatku Fionu i zlatnog Jonasa? Koliko je to bila moja vlastita euforija koja se u njoj zrcalila, koliko je voljela samo moju neobuzdanu ljubav prema njoj, a ne samoga mene? Koliko je uživala u sigurnosti da je nikada neću razočarati zbog druge žene, pouzdanju u dugovječnost, moju vječnu vjernost, u koju je mogla biti sigurna? Vjerujte mi, gospodine Leike, ja se nikada ne bih usudio približiti

joj se, da nisam osjetio, da je ona prema meni gajila isti onakav skup jakih osjećaja, kakve sam ja osjećao prema njoj. Na jedan nepredvidljivi način osjećala se privučena meni i djeci, htjela je biti dio našega svijeta i postala je dio našega svijeta, onaj dio koji tomu svijetu daje obilježje, odlučujući dio, središte. Nakon dvije godine smo se vjenčali. Tomu je sada osam godina. (Oprostite, ovim sam unio zbrku u Vašu igru skrivača, otkrio sam jednu od tisuću tajni: »Emmi«, koju Vi znate, je 34 godine stara.) Nije prošao dan, a da se uvijek iznova nisam čudio što tu vitalnu, mladu ljepotu imam uza se. I svakoga sam dana sa zebnjom iščekivao da će se to *dogoditi*, da će se pojaviti netko mlađi, netko od njezinih brojnih štovatelja i obožavatelja. I da će Emmi reći: »Bernharde, zaljubila sam se u drugoga. Što će sada dalje biti s nama?« Ta je trauma izostala. Dogodilo se nešto puno gore. Vi, gospodine Leike, tihi, *vanjski svijet*. Iluzije ljubavi putem e-maila, osjećaji koji se stalno pojačavaju, rastuća čežnja, nezasićena strast, a sve usmjereno na jedan jedini, prividno stvaran cilj, najviši cilj, na uvijek iznova odgađani cilj, na susret svih susreta do kojega nikada neće doći, jer bi razbio dimenzije zemaljske sreće, posvemašnje ispunjenje bez završne točke, bez datuma trajnosti, koji se samo u glavi može živjeti. Protiv toga sam nemoćan.

Gospodine Leike, od kada Vi *postojite*, Emmi se posve promijenila. Odsutna je duhom i distancirana prema meni. Satima sjedi u svojoj sobi i bulji u računalo, u svemir svojih željenih snova. Ona živi u svom *vanjskom svijetu*, ona živi s Vama. Kada se zadovoljno smiješi, onda to već odavno nije namijenjeno meni. Samo s naporom uspijevam pred djecom prikriti njezinu odsutnost. Primjećujem koliko se muči dulje sjediti uza me. Znate li kako to boli? Ja sam pokušao prevladati ovo razdoblje velikom tolerancijom. Emmi se kod mene nikada nije smjela osjetiti zatvorenom. Među nama nikada nije bilo ljubomore. No, iznenada više nisam znao gdje da počnem. Nije postojao nitko i ništa, nikakva stvarna osoba, nikakav stvarni problem, nikakvo očigledno strano tijelo — dok nisam otkrio korijen. Mogao bih sada propasti u zemlju od srama, što je dotle moralo doći: špijunirao sam u Emminoj sobi. Konačno sam u sakrivenoj ladici pronašao jednu mapu, jednu debelu mapu punu spisa: cjelokupnu zbirku e-mail dopisivanja s izvjesnim Leom Leikeom, fino, jasno otisnutu, stranicu po stranicu, priopćenje po priopćenje. Ja sam ta pisma drhtavom rukom kopirao i nekoliko tjedana uspješno odbijao od sebe. Imali smo grozan odmor u Portugalu. Mali se razbolio, velika se besmrtno zaljubila u nekoga učitelja sporta.

Moja supruga i ja međusobno smo odšutjeli ta dva tjedna, no svatko se od nas trudio drugome pokazati kako je sve u redu, kao što je uvijek bilo, kao što je trebalo biti, kako je to svakidašnjica nalagala. Nakon toga više nisam izdržao. Ponio sam tu mapu na odmor u Tirol, i u napadu samorazarajuće i mazohističke želje za patnjom, pročitao sve e-maile u jednoj noći. Nakon smrti moje prve supruge nisam proživio veće duševne boli, to mi slobodno možete vjerovati. Kada sam pročitao štivo, nisam se više mogao dići iz kreveta. Moja kći obavijestila je hitnu službu i prebacili su me u bolnicu. Otuda me prekjucer moja supruga vratila kući. Sada znate čitavu priču.

Gospodine Leike, molim Vas, nađite se s Emmi! Sada dolazim do bijednog vrhunca svojeg samoponiženja: da, nađite se s njom, provedite s njom jednu noć, spavajte s njom! Vjerujem da ćete Vi to željeti. Ja Vam to dopuštam. Imate moju dopusnicu, ovim Vas oslobađam svih skrupula, ne smatram to prijeverom. Osjećam da Emmi ne traži samo Vašu duhovnu, nego i tjelesnu blizinu, ona *želi znati*, vjeruje da to treba, traži to. To je draž, novo, promjena koju joj ja ne mogu pružiti. Toliki su ljudi štovali i željeli Emmi i nikada ne bih pomislio, da ju je itko od njih seksualno privlačio. I onda ugledam e-maile koje Vam ona piše. I konačno shvatim kako snažna može biti njena žudnja, ukoliko je netko *pravi* probudi. Vi, gospodine Leike, Vi ste njen izabranik. I ja skoro želim: imajte jedanput seks s njom. JEDANPUT — (za ovo biram jasna, velika slova, kao što to moja supruga čini) — JEDANPUT. SAMO JEDANPUT! Pustite da to bude svrha Vaše pismeno razbuktales strasti. Neka to bude završna točka. Okrunite time svoj e-mail odnos — i nakon toga, prestanite s tim. Vratite mi, Vi vanzemaljče nedodirljivi, moju suprugu! Dajte joj slobodu. Spustite je opet na zemlju. Dopustite da naša obitelj i dalje postoji. Ne činite to radi mene, radi moje djece. Učinite to radi Emmi, njoj za ljubav. Molim Vas!

Sada dolazim do kraja mojega neugodnog i mučnog poziva u pomoć, moje stravične molbe za milost. Još jedna zaključna molba, gospodine Leike. Nemojte me odati. Ostavite me izvan Vaše zajedničke priče. Ja sam zlorabio Emmino povjerenje, učinio sam joj nešto iza leđa, čitao sam njenu privatnu, intimnu poštu. To sam okajao. Ja joj ne bih više mogao pogledati u oči da sazna o mojem špijuniranju. Ona mi više nikada ne bi mogla pogledati u oči, da sazna što sam pročitao. Ona bi i mene i sebe jednako mrzila zbog toga. Molim Vas, gospodine Leike, poštedite nas toga. Prešutite joj ovo moje pismo. I još jednom: molim Vas!

A sada ću Vam poslati najstrašniji dopis koji sam ikada sastavio.

S dužnim poštovanjem, Bernhard Rothner.

OSMO POGLAVLJE

Nakon tri dana

Predmet: Emmi?

Emmi?

(Ne očekujem odgovor na ovo pitanje. Želim Ti samo priopćiti da ga postavljam sebi svakih šezdeset sekundi u minuti.)

Nakon dva dana

Bez predmeta

Možda me prezireš za svaku riječ koju sam Ti ikada pisao. Možda me mrziš za svako slovo koje Ti još sada šaljem. Ali ja ne mogu drugačije. Kako si, Emmi? Tako bih rado bio tu za Tebe. Tako bih rado za Tebe učinio nešto smisljeno. Tako bih rado znao što misliš i kako se osjećaš. Tako bih rado mislio i osjećao s Tobom. Tako bih Ti rado uzeo polovicu svega na sebe, ma kako to bilo neugodno.

Nakon dva dana

Bez predmeta

Ne trebam Ti više pisati?

Sljedećeg dana

Bez predmeta

Što to znači, Emmi? Znači li to:

Da Ti ni sama ne znaš, želiš li da Ti pišem.

Da Ti je svejedno pišem li Ti,

Da Ti definitivno ne želiš da Ti pišem,

Da Ti više ne čitaš moje e-mailove?

Nakon tri dana

Predmet: Sjevernjak

OK, Emmi, razumio sam, neću Ti više pisati. U slučaju... sjevernjak... onda znaš... uvijek.

Uvijek, uvijek, uvijek, uvijek, uvijek!
Lijep pozdrav. Tvoj Leo.

Nakon pet sati

RE:

Halo Leo, spavaš li već?

Nakon tri minute

AW:

EMMI!!! HVALA!!!

Kako si? Molim Te, reci mi! Ni na što drugo ne mislim. Trebam završiti nekakav izvještaj o jednom istraživanju, satima sjedim pred zaslonom, buljim u polje sa simbolom pisma i čekam čudo od četiri slova. I dogodilo se. Još uvijek ne mogu vjerovati. EMMI. Ti si zaista tu!

Nakon 30 sekundi

RE:

Smijem li doći do Tebe?

Nakon jedne minute

AW:

Kako molim, Emmi? Jesam li što krivo pročitao? Ti želiš doći »do mene«? Do mene kući? Stan br. 15? Zašto? Kada?

Nakon 20 sekundi

RE:

Sada.

Nakon 50 sekundi

AW:

Draga Emmi, misliš li to ozbiljno? Nije Ti dobro? Želiš s nekim popričati? Naravno da možeš doći. No, sada su dva sata u noći. Nije li bolje da se sretnemo sutra? Tada imamo više vremena i bistriju glavu. (Barem ja.)

Nakon 20 sekundi

RE:

Mogu li doći, da ili ne?

Nakon jedne minute

AW:

To, doduše, zvuči prijeteće, ali da, jasno, Emmi, možeš doći!

Nakon 30 sekundi

RE:

Imaš li *whiskeyja* ili ga moram ponijeti sa sobom?

Nakon 40 sekundi

AW:

Imam *whiskeyja*. Boca je do tri četvrtine puna. Je li Ti to dovoljno? Emmi, hoćeš li mi možda otkriti u kakvom si raspoloženju? Tek toliko, da se priprelim na to.

Nakon 20 sekundi

RE:

Brzo ćeš to prepoznati. Do skora!

Nakon 40 sekundi

AW:

Do skora!

Sljedeće večeri

Predmet: Najniža točka

Draga Emmi, ne vjerujem da se danas bolje osjećaš, bolje nego jučer, bolje nego što se ja osjećam. Vlastita povrijeđenost ne umanjuje se time, da se opsjednuto nastoji podijeliti na moguće uzročnike. Tko uzvraća, ostaje na koncu još siromašniji. Tvoj buran nastup, tajenje Tvoje stidljivosti, nijekanje Tvoje bojažljivosti, Tvoja »strastvena požuda«, kojoj ja — a to si zacijelo znala — neću htjeti ni moći odoljeti, Tvoj savršeno provedeni plan, Tvoje dovesti-do-vrhunca pa potom odustati, kao da je intimnost najbezvrednija stvar na svijetu, Tvoj brižno kalkulirani odlazak, Tvoj profesionalni nestanak — sve to nisu bile mjere odmazde, bio je to jedan jedini, očajnički akt. Tvoji pogledi nakon toga trebali su reći: »To je ono, što si od početka želio. Evo, sada si to dobio.« Ne, ja to nisam želio, i Ti to znaš! Još nikada sebi istovremeno nismo biti tako blizu i tako daleko. Bila je to naša

najniža točka. Emmi, ne možeš me prevariti. Nisi Ti suverena, moćna, *cool*, koja na ovaj način povrijeđenost može pretvoriti u pobjedu.

Istinski si me kaznila samo svojom šutnjom. Ono što je nas dvoje povezi-
valo i držalo u zajedništvu bile su — riječi. Emmi, ako Ti je još stalo do
mene, onda razgovaraj sa mnom! Leo.

Nakon tri sata

RE:

Želiš riječi? OK, imam još jedna usta puna riječi, poklonit ću Ti ih, ionako
više ništa ne mogu početi s time.

U pravu si, Leo. Htjela sam pokazati Bernhardu. Htjela sam pokazati Tebi.
Htjela sam pokazati sebi. Sada znam; ja mogu prevariti. Još više, mogu
prevariti Bernharda. Još više, mogu prevariti Bernharda s TOBOM. Još
više, najveće postignuće, ja pritom istovremeno mogu i sebe prevariti, da, to
izgleda, mogu najbolje. Uostalom, hvala što si »prihvatio igru«. Znam, Leo,
nije to bila Tvoja neobuzdanost, bilo je to Tvoje suosjećanje. Ti si se
ponudio preuzeti na sebe polovicu mojih osjećaja. Taj si zadatak jučer
ujutro, s obzirom na napetu situaciju, vješto obavio. Podijeljen krevet —
pola kreveta. Podijeljena bol — dvostruka bol.

U pravi si, Leo. Danas se ne osjećam bolje. Osjećam se posranije nego
ikada prije.

Leo, Ti ne možeš zamisliti, što ste mi »vi« napravili. Osjećam se izdanom
i prodanom. Moj muž i moj virtualni ljubavnik su, iza mojih leđa, sklopili
pakt: ako me jedan od njih jedanput istinski želi osjetiti, onda će drugi,
iznimno, zatvoriti jedno oko. Ako jedan onda zauvijek nestane, drugi će me
smjeti zauvijek zadržati.

Jedan me, kao nađenu stvar, vraća mome mužu, zakonitom vlasniku.
Drugi mi, zato, dopušta »opipljiv susret« - seksualnu pustolovinu s jednim
likom iz, inače, virtualne ljubavi, nešto poput nagrade za vraćenu izgublje-
nu stvar. Poštena podjela, savršeno raščlanjeno, podmukao plan. A debilna
Emmi, istovremeno vjerna obitelji i gonjena željom za pustolovinom, neće
nikada saznati ni slovca o svemu tome. Da, da.

Leo, još uopće ne mogu procijeniti, što to sve skupa za Bernharda i mene
znači. Ti to, vjerojatno, također nećeš doznati. Što to za »nas« dvoje znači?
To Ti mogu odmah reći. A za Tebe, koji iz moje nutrine bolje znaš čitati
nego bilo koji muškarac, za Tebe kod toga ne bi smjelo biti nikakve sumnje,
ili? Leo, ne budi naivan. Nema nikakvog »čuda s četiri slova«. Postoji samo

logična posljedica koja se sastoji od četiri slova. Tako smo često drhtali pred njom. Tako smo je dugo odgađali, zavaravali se pored, i pisali mimo nje. Sada nas je sustigla, a na meni je da je proglasim: KRAJ.

DEVETO POGLAVLJE

Nakon tri mjeseca

Predmet: Da, ja

Halo Leo. Diplomirana njegovateljica moje načete psihe misli da bih Te trebala jedanput pitati kako si. Dakle, kako si? Što smijem odgovoriti brižnoj gospođi terapeutkinji? Ne valjda: POZOR. IZMIJENJENA E-MAIL ADRESA...? Pozdrav, Emmi.

Nakon tri dana

Predmet: Ja, još jedanput

Halo Leo, upravo sam svojoj terapeutkinji na telefon pročitala svoj e-mail Tebi, od utorka. Ona misli da se ne trebam čuditi ako ne dobijem nikakav odgovor. Ja na to: »Ja se i tako ne čudim.« Ona na to: »Ali vi ipak želite znati kako je.« Ja: »Ma, da.« Ona: »Onda ga morate pitati tako da postane izgledno da to i doznate.« Ja: »Ah, tako. A kako da onda najbolje pitam?« Ona: »Ljubazno.« Ja: »Ali ja se uopće ne osjećam ljubazno.« Ona: »Ipak, vi se bolje osjećate nego što priznajete sebi. Vi samo ne želite, da on pomisli, kako se ljubazno osjećate.« Ja: »Svejedno mi je, što će on pomisliti.« Ona: »To ni samoj sebi ne vjerujete !« Ja: »Imate pravo. Vi ste dobra čitačica ljudi.« Ona: »Hvala, to mi je posao.« Ja: »Dakle, što trebam činiti?« Ona: »Prvo: činite ono što mislite da je za vas dobro. Drugo: ljubazno ga pitajte kako je.«

Nakon pet minuta

Predmet: Ja, još jedan, drugi put

Halo Leo, sada jedanput sasvim ljubazno: »Kako si?«

Mogu ja još ljubaznije: »Halo Leo, kako se osjećaš?«

A moguće je i dalje povećanje ljubaznosti:

»Draaaaagi Leo, kako si, kaaako se osjećaš, kaaaako si inače, kaaaaako je bilo za Booooožić, što je novoga u Nooooovoj godini, kako iiiiiinače u životu, što radi ljuuuuuubav, što radi Pam, oprost, Paaaaaamela? Maksimalno ljubazni pozdrav, Emmi.«

Nakon dva sata

Predmet: Ja, još jedan, treći put

Halo Leo, opet ja. Zaboravi, molim Te, glupost kojom sam Te maločas gnjavila. Ali, mogu li Ti nešto otkriti? (To je jedan od mojih omiljenih Leocitata. Pritom Te, uvijek, zamišljam pijanog do daske.) Mogu li Ti nešto otkriti? — Pisanje mi, jednostavno, godi!

Sutra ću svojoj terapeutkinji reći da sam mu pisala, da mi pisanje jednostavno godi, a ona će odgovoriti: »Ali to je samo pola istine.« Ja: »A što bi bila puna istina?« Ona: »Korektno ste morali napisati: *Pisanje TEBI mi, jednostavno, godi!*« Ja: »Pa, ja inače nikom drugom ne pišem. Ako pišem da mi pisanje jednostavno godi, onda, automatski, mislim da mi pisanje NJEMU jednostavno godi.« Ona: »Ali on to ne zna.« Ja: »Zna, on me poznaje.« Ona: »To bi me zaista čudilo. Pa vi ni sami sebe ne poznajete, zato ste i završili kod mene.« Ja: »Kolika li je, ono, vaša satnica za uvrede ove vrste?«

Leo, sve uokolo se mijenja, jedino su ova slova ostala ista. Godi mi što se na to mogu osloniti. Imam dojam da, barem na taj način, ostajem sebi vjerna. Ne moraš mi odgovoriti. Mislim da je čak i bolje da to ne učiniš. Naš zajednički vlak je prošao — »Boston« (i kako je do toga došlo) me izbacio iz tračnica s jednogodišnjom zadržkom. Sjedim u tamnom kupeu jednog posve novog vagona i pokušavam se prvo snaći. Pojma nemam kamo vožnja ide, postaje još nisu označene, čak je i pravac samo nejasno naznačen. Kada kroz mali prozorčić sa zamagljenim staklima gledam kako promiče krajolik, onda bih Ti, koji puta, rado htjela smjeti priopćiti prepoznajem li što, i što bi to moglo biti. Je li to u redu? Znam da su moji dojmovi kod Tebe na dobrom mjestu. A ako Ti meni jedanput poželiš nešto pričati o svojem putovanju, o svojim doživljajima u »Pam-ekspresu«, ja ću slušati. Onda, dakle: bok, i toplo se obuci, navodno će opet doći zima. Hladan propuh ukoči vrat i sužava vidik. Čovjek vidi samo naprijed, u smjeru pretpostavljenog cilja, a ne može gledati u stranu, gdje nastaju trenuci, zbog kojih se isplati poći na put. Emmi.

Nakon dva dana

Predmet: Otkrij mi samo...

... je li Ti moje e-mailove:
brišeš nepročitane,

čitaš pa brišeš,
čitaš i čuvaš,
uopće ne dobivaš?

Sljedećeg jutra

Predmet: Dobar izbor!

Najbolji izbor, Leo! I, kako samo uspijevaš to tako iscrpno opisati, obrazložiti i oblikovati! Ah, jesi li možda prilikom svojega odgovora dobio grč od pisanja, s upalom tetive u ručnom zglobu, ili će doći još nešto? Prijateljski pozdrav, Emmi.

Nakon dva dana

Predmet: C-analiza

Ti si, naravno, znao kako će jako Tvoja prva i jedina donacija slova nakon šesnaest tjedana potaknuti moju fantaziju. Što li je psiholog govora, Leo Leike, htio izraziti svojim odgovorom? Što je time namjeravao?

Je li najmanjim ikada pismeno naznačenim znakom života htio zauzeti mjesto u mojoj osobnoj knjizi svojih rekorda?

Je li ga veselila zamisao, kako će c-primateljica sa svojom psihoterapeutkinjom zacijelo čitavi sat razbijati glavu razlikom između jednoga »c« s točkom, jednoga »c« s točkom i zagradom i jednoga golog »c«, prirodno ostavljenog, onakvog kakvog ga je Leike stvorio?

Je li se na perfekcionistačko-minimalistički način htio kod mene »javiti za riječ«, kako bi (u novije vrijeme) izgledao zanimljivijim nego što to priliči situaciji?

Ili mu je jedino stalo do sadržaja? Je li time htio reći: »Da, ja čitam Emmi, ja je čak i nadalje čuvam, no ja joj definitivno više neću pisati? I ja sam dovoljno pristojan da joj to priopćim. Dajem znak, jedan izglednjeli, no ipak znak, najmanji mogući, no ipak — znak. Šaljem joj jedan nagriženi prsten s kokošnjeg prsta. Je li to to?«

U radosnom iščekivanju sljedećeg e-maila, Emmi.

Nakon tri sata

AW:

Protupitanje, draga Emmi: kada definitivno kažeš KRAJ (kao zadnji put prije šesnaest tjedana, dan poslije, možda ćeš se još moći sjetiti, poslije čega), što time misliš?

a.KRAJ? b.KRAJ? c.KRAJ? d.KRAJ?

I zašto se ne pridržavaš ni a.), ni b.), ni c.), ni d.)?

Nakon 30 minuta

RE:

Jer rado pišem.

OK: jer rado pišem TEBI.

Jer moja terapeutkinja kaže da je to dobro za mene, a ona bi to morala znati; to je studirala.

Jer sam bila znatiželjna, kako ćeš dugo izdržati da mi ne odgovoriš.

Jer sam još znatiželjnija bila, kakav će to odgovor biti. (Priznajem: na »c« ne bih nikada došla.)

Jer sam bila još znatiželjnija, i jesam, pitajući se kako si.

Jer takve znatiželje, prema van, gode prostornoj klimi ovdje, klimi u mojem sterilnom, golom, malom, novom stanu s nijemim glasovirom i golim zidovima, koji me stalno obasipaju upitnicima bez odgovora. Stanu koji me je u jednom hipu bacio petnaest godina unazad, a da me zato nije petnaest godina pomladio. Sada, sa svojih trideset pet godina, opet stojim dolje, u stubištu jedne dvadesetogodišnjakinje. Sada se, znači, opet moram penjati mnogim stubama.

Gdje smo ono bili? Ah, da, kod »kraja«, zašto se ne držim »kraja« kada kažem »kraj«: jer neke stvari danas malo drugačije vidim nego prije šesnaest tjedana, manje konačnima.

Jer kraj nije odmah kraj, nije odmah kraj, nije odmah kraj, Leo. Jer je svaki kraj, na kraju krajeva, također i početak.

Ugodna večer. I hvala što si mi pisao! Emmi.

Nakon deset minuta

AW:

Ti si se iselila, Emmi? Rastala si se od Bernharda?

Nakon dva sata

RE:

Preselila sam se, malo sam se povukla. Napravila sam određeni odmak od Bernharda. Sada, otprilike, imamo onu razdaljinu među nama koja odgovara našem odnosu tijekom posljednje dvije godine. Trudim se da djeca ne trpe zbog toga. Želim i dalje biti tu za njih, kada me god zatrebaju.

Jonasovo je novo stanje loše. Trebao bi vidjeti njegov pogled, kada me pita: »Zašto više ne spavaš kod kuće?« Ja odgovorim: »Tata i ja se trenutno baš ne razumijemo najbolje.« Jonas: »Ali, noću je to svejedno.« Ja: »Nije, ako smo razdijeljeni samo jednim tankim zidom.« Jonas: »Onda nas dvoje možemo zamijeniti spavaće sobe. Mene tanki zid prema tati uopće ne smeta.« — Što na to reći?

Bernhard uvida svoje greške i propuste. Stidi se. Skrhan je, potišten, posve dotučen. Pokušava spasiti što se još da spasiti. Ja pokušavam sagledati, ima li još nečega za spasiti. Posljednjih smo mjeseci puno pričali, nažalost, sa zakašnjenjem od nekoliko godina. Po prvi put pogledali smo iza fasade našega odnosa: sve trulo i jadno. Nikada nismo na tome radili, nikada čistili, nikada zračili, sve u raspadu, velika šteta. Može li se to još uopće popraviti?

Puno smo pričali i o Tebi, Leo. Ali, to ću Ti pričati samo ako želiš znati....

(Budući da Ti to dakako želiš znati, ostat ćemo u e-mail kontaktu. To je moj plan!) Ne želim Te gnjaviti, no moja terapeutkinja uvjeren je da Ti pozitivno utječeš na moje stanje. Kaže mi: »Uopće ne razumijem zašto meni plaćate tako skupe satove. Kod vašega Lea Leikea sve to dobivate gratis. Potrudite se, dakle, malo oko njega!« Dakle, trudim se malo oko Tebe, dragi Leo. A Ti si srdačno pozvan, da se zauzvrat također malo potruđiš oko mene. Laku noć.

Sljedeće večeri

Bez predmeta

Draga Emmi, laska mi što Tvoja psihoterapeutkinja ima povjerenja u mene, da je mogu zamijeniti. (»Gratis« bi, dakako, bilo prejeftino, no ja ću Ti ponuditi povoljnu cijenu.) I veseli me, naravno, što je uvjeren da pozitivno utječem na Tvoje stanje. Ali, budi tako dobra i upitaj je, može li mi ona jamčiti, da TI pozitivno utječeš na moje stanje.

Lijep pozdrav, Leo.

Nakon jednog sata

RE:

Ona se brine samo o mojem dobru, ne o Tvojem, dragi Leo. Ako Ti ne znaš, što je za Tebe dobro, i ako to želiš saznati, onda i sam trebaš uzeti jednoga terapeuta. To bih Ti u svakom slučaju preporučila, no to bi Tebi vjerojatno bilo odveć rastrošno.

Ugodna večer, Emmi.

P.S. Ah, Ti, Leo, tako bih rado znala, kako si. Hoćeš li mi samo malo nešto otkriti? Možeš li mi dati barem nekoliko natuknica? Molim Te!!

Nakon pola sata

AW:

Prva natuknica: već sam tri tjedna prehladen.

Druga natuknica: još sam samo tri tjedna sam. Objašnjenje druge natuknice: Pamela (»Pam«) dolazi. I ostaje.

Nakon deset minuta

RE:

Oh, to je pravo iznenađenje! Čestitam, Leo, Ti si to zaista zaslužio! (Mislim, dakako, Pam, ne prehladu.) Pozdrav, Emmi.

Nakon pet minuta

AW:

Pada mi na pamet jedno pitanje, koje smo prije nekoliko mjeseci postavili jedno drugome, a na koje nikada nismo odgovorili. Ono je glasilo: je li se našim susretima kod nas nešto promijenilo? Što se mene tiče: da! Otkako Tvoje lice imam pred sobom, mogu prilikom čitanja Tvojih redaka puno brže prepoznati u kakvom si raspoloženju u trenutku pisanja, i što tim riječima zaista želiš reći, ukoliko posve izvjesno želiš izraziti nešto drugo nego što je napisano. Vidim Tvoje usnice kako ispuštaju riječi. Vidim kako Tvoje zastrte zjenice komentiraju događanje. Maločas si napisala: »Oh, to je pravo iznenađenje! Čestitam, Leo, Ti si to zaista zaslužio!« A pritom si mislila: »Oh, kakva trijeznost! No, sam si kriv, Leo, očito nisi zaslužio ništa bolje.« U zagradama si onda još šaljivo dodala: »Mislim, dakako, »Pam«, ne prehladu.« A to bi zlobno imalo značiti: »Još uvijek bolje prehladu u trajanju od tri tjedna nego trajno tu Pam!« Jesam li u pravu?

Nakon tri minute

RE:

Ne, Leo, ja sam koji put ogorčena, no nisam zlobna. Uvjerena sam da je Pam interesantna žena i da će Ti s njom biti dobro, bolje nego s bilo kojom hunjavicom. Hoćeš li mi poslati njenu sliku?

Nakon jedne minute

AW:

Ne, Emmi.

Nakon 30 sekundi

RE:

Zašto ne?

Nakon dvije minute

AW:

Jer mi nije jasno, što će Ti. Jer je za Tebe posve svejedno kako ona izgleda. Jer ne želim da svoj izgled uspoređuješ s njenim. Jer sam umoran. Jer sada idem spavati. Laku noć, Emmi.

Nakon jedne minute

RE:

Pišeš prkosno i razdraženo, Leo. Zašto?

1. Idem li Ti na živce?
2. Nisi sretan?
3. Ili nemaš njezinu sliku?

Nakon 20 sekundi

AW:

Ne.

Jesam.

Imam.

Laku noć!

DESETO POGLAVLJE

Sljedeće večeri

Predmet: Isprika

Žao mi je ako sam bio grub. Trenutno baš nisam u svojoj dobroj fazi. Javit ću se ponovo! Lijep pozdrav, Leo.

Nakon dva sata

RE:

Sve je u redu. Javi se kada se ponovo želiš javiti. Uopće ne moraš biti u dobroj fazi. Ja ću se zadovoljiti i Tvojom manje dobrom fazom. Emmi.

Nakon tri dana

Predmet: Moja faza

Draga Emmi, kako to da već tri dana imam osjećaj (koji je povremeno upravo mučan), da Ti nestrpljivo čekaš konačno objašnjenje, kako to da nisam u svojoj dobroj fazi? Pozdrav, Leo.

Nakon četiri sata

RE:

Vjerojatno jer imaš potrebu to mi objasniti. Ako mi to svakako želiš objasniti, onda mi jednostavno objasni i ne okolišaj.

Nakon deset minuta

AW:

Ne, Emmi, ja uopće nemam potrebu to objasniti! Ja Ti to, naime, uopće ne mogu objasniti, jer to ni sam sebi ne mogu objasniti. Paradoksalno je, međutim, što mislim da sam Ti dužan objašnjenje. Kako to tumačiš?

Nakon osam minuta

RE:

Nemam pojma, Leo. Možda prema meni osjećaš paranoidnu potrebu objašnjavanja faza. (Uostalom, nešto posve novo kod Tebe.) Ako želiš, pitat

ću svoju terapeutkinju, poznaje li ona nekoga, nekakvog stručnjaka za potrebe objašnjavanja faze.

Samo za Tvoje opuštanje: ne moraš mi objašnjavati zašto »trenutno nisi u svojoj dobroj fazi«. Ja to, ionako, znam.

Nakon tri minute

AW:

Grandiozno, Emmi. Onda mi to objasni, molim Te!

Nakon 20 minuta

RE:

Ti si uzbuđen zbog... OK, zbog Pamele. U Bostonu si bio njen gost. Nakon Bostona je ona bila u gostima kod Tebe. Ili ste istovremeno i naizmjenično bili gosti jedno kod drugoga, na primjer, u Londonu ili kako god se kulisa zvala. A sada se s geografskim mijenjaju i ljubavno-proporcionalni odnosi. Ona dolazi k Tebi i ostaje kod Tebe. Odnos na udaljenost postaje bliski odnos. To znači: međuljudska svakodnevnica unutar vlastita četiri zida, umjesto punog pansiona u romantičnom hotelu. Čišćenje prozora i vješanje opranih zastora umjesto čeznutljivog promatranja prostranstava željenog krajolika. Ona, uostalom, ne dolazi samo Tebi. Ona dolazi zbog Tebe. Ona dolazi za Tebe, oslanja se na Tebe. Ti preuzimaš odgovornost. Ta te misao, naravno, uznemiruje, strah te neizvjesnosti, mučan osjećaj da bi između vas odjednom sve moglo biti drugačije. Taj nemir je shvatljiv i opravdan, Leo. Ti, trenutno, uopće i ne možeš imati svoju »dobru fazu«. Što se onda može misliti o fazi koja slijedi, o novom životnom razdoblju koje Ti predstoji? Uvjerena sam da ćete s time izići na kraj. Lijepi pozdrav, ugodna večer, Emmi.

Nakon sedam sati

Predmet: Ti, moj dnevnik

Halo Emmi, Ti sada već vjerojatno spavaš. Sada su dva ili tri sata, barem tako mislim. U zadnje vrijeme uopće ne pijem alkohol, pa ga zato tako loše podnosim. Ovo mi je tek treća čaša, a sve mi je u izmaglici. OK, radi se o velikoj čaši, priznajem. Vino ima 13,5 posto alkohola, tako stoji na naljepnici, a to je već u mojoj glavi, ostalih osamdeset šest ili osamdeset sedam posto su još u boci. To ću sada popiti, tamo ionako više nema alkohola. Sve je već u mojoj glavi. Ovo je, doduše, već druga boca, priznajem.

Tebi, Emmi, nešto moram priznati. Ti si jedina žena kojoj pišem, kojoj tako pišem kako pišem, kakav sam i što bih htio. Ti si, zapravo, moj dnevnik, ali Ti nisi tako tiha kao dnevnik. Nisi tako strpljiva. Uvijek se miješaš, suprotstavljaš se, proturječiš mi, zbunjuješ me. Ti si dnevnik s licem, tijelom i obličjem. Ti misliš da Te ne vidim, da Te ne osjećam. Greška. Greška. Kakva greška. Kada Ti pišem, onda Te posve približim sebi. To je uvijek bilo tako. A otkad Te »osobno« poznajem, znaš već, od kako smo sjedili sučelice, od tada mi, srećom, nitko nije mjerio puls, od tada... To Ti nikada nisam rekao, nisam Ti to htio reći, a i čemu? Ti si udana, on Te voli. On je učinio veliku pogrešku, šutio je. Zapravo, najtežu pogrešku. Ali, moraš mu oprostiti. Ti pripadaš svojoj obitelji, a to ne kažem zato što bih bio konzervativac, jer ja uopće nisam konzervativnih nazora - možda malo konzervativnih nazora, ali ne konzervativan, to ja nisam. Gdje smo ono bili? Emmi, da, točno, Ti pripadaš svojoj obitelji, jer joj jednostavno pripadaš, mislim, obitelji. A ja pripadam Pameli, ili ona meni, posve svejedno. Ne, ne, neću Ti poslati njenu sliku. To ne mogu, to mi je odveć... time bih je nekako stavio u izlog, razumiješ, zašto bih to učinio? Emmi, ona je drugačija od Tebe, no ona me voli, i mi smo odlučili biti sretni, odgovaramo jedno drugom, imamo budućnost, to mi možeš vjerovati. Smijem li Ti to pisati? Ljutiš li se na mene?

Emmi, ti i ja, mi smo oboje već davno trebali prestati. Tako se ne može voditi dnevnik, to nitko ne može izdržati. Ti me uvijek gledaš — Ti bi pisala, Ti me uvijek tako, tako, tako gledaš. A ja vidim kada me gledaš, a kada kažeš tako, tako, tako, onda ja mogu reći bilo što, mogu šutjeti koliko god dugo, Ti me i nadalje gledaš svojim očima/riječima. Svako mi Tvoje slovo žmirka, tako, tako, tako, jednom ovako, jednom onako, jednom ovako. Svaki slog ima Tvoj pogled.

Emmi, Emmi, to je bila loša zima. Nikakav sretan Božić, nikako dobro u Novoj godini od nikakve Emmi Rothner. Mislio sam da je sve zaista gotovo. Nakon one noći si napisala KRAJ. Ona noć, pa onda KRAJ, ne kraj, nego KRAJ, e, to je već bilo previše. Otpisao sam Te. Sve je nestalo, ničega više nije bilo. Nikakav dnevnik, nikakav dan. Bilo je to posrano prazno vrijeme, možeš mi vjerovati. Ali Pamela me voli, u to sam siguran.

Emmi, pitam Te, sjećaš li se one noći? Nismo to smjeli napraviti. Ti si bila tako ljuta, ogorčena, tužna, a ipak tako, tako, tako... Tvoj dah nad mojim licem, u mojim očima, uvukao mi se pod zjenice. Može li bliskost biti još

bliža? Kako sam često o tome sanjao, uvijek iste slike. Biti tako čvrsto zagrljeni, tako zauvijek ukrućeni... I samo još Tvoj dah osjećati.

Sada ću radije prestati pisati. Malo sam pripit, vino je jako, svejedno je li sa ili bez alkohola. Emmi, još petnaest noći, brojao sam ih, onda dolazi Pamela. Tada počinje novi život — Ti bi rekla razdoblje, ja kažem život. Ali ja nisam konzervativan, samo malo. Tvoj život su Bernhard i djeca. Nemoj to prekidati. Tko živi samo u razdobljima, nedostaje mu širina, domet, smisao cjeline. Taj živi u zapetljanim, malim, bezizražajnim komadićima. Taj, u konačnici, ostane prikraćen u svemu. U zdravlje!

A sada, svejedno, sada ću Te poljubiti, moj dnevniče. Nemoj me tako gledati!!! Ja sebi takve e-mailove opraštam. Trenutno nisam u svojoj dobroj fazi, pa ni u onoj manje dobroj. A malo sam i pripit. Ne odveć, ali malo jesam. Tako. Stop. Gotovo. Slati. Kraj, ne KRAJ, samo kraj, Tvoj Leo.

Sljedećeg jutra

Predmet: Još 14 noći

Dragi Leo, Tvoje pripite poruke zaista su sadržajne! To nije bilo samo žuborenje, već prava bujica. Ne bi trebao čekati da se toliko toga nakupi. Ali, kada Ti prsne ormar s osjećajima i redovi počnu istjecati u vinskim kupkama, onda si, ponekad, pravi filozof. Tvoje razmišljanje o konzervativnim nazorima i životnim razdobljima — od toga bi i stari učitelji imali još što naučiti. Ne znam, uopće, gdje bih počela ulaziti u to. Ne znam čak ni to trebam li, uopće, u to ulaziti. Isplati li se to još za ovih četrnaest noći? Pitat ću to svoju terapeutkinju. A Ti vidi da nekako isprazniš glavu od ostalih postotaka! Lijep pozdrav, Tvoj nikada tihi dnevnik.

Nakon devet sati

Predmet: Naš program

Dobra večer, Leo. Čitaš li opet e-mailove? (Prepoznaješ li u njima moje lice?) Tada Ti, u svojstvu Tvojega dnevnika, upućujem sljedeće pitanje glede našega programa za naredna i, moguće, posljednja dva tjedna: što ćemo raditi?

1. Hoćemo li šutjeti, kako bi se u miru mogao pripremiti za Pam? (Citiram: »Ona me voli i mi smo odlučili biti sretni.« Osobna opaska: krasna odluka!)

2. Hoćemo li se i dalje dopisivati, kao da između Tebe i Tvojega dnevnika nikada ničega i nije bilo (i već radi toga ne bi ničega ni moglo biti)? A

točno s dolaskom zrakoplova iz Bostona, završavamo s bilježenjem dijaloga, kako bi se Ti konačno mogao koncentrirati na svoj daljnji život, dok se ja istovremeno bacam u novo razdoblje, ili zbog nedostatka uspješnosti ponavljam prošlo?

3. Ili ćemo se još jedanput sresti? Znaš već: jedan od naših slavni posljednjih susreta. Sa svrhom, sa svrhom, sa svrhom... Bez svrhe. Jednostavno tako. Kako smo to nazvali prošloga ljeta? »Dostojanstven završetak.« Hoćemo li, konačno, dostojanstveno i prije svega, zaista završiti. Razmisli, jer takvu priliku vjerojatno više nećemo imati.

Sljedeće večeri

Predmet: Još 13 noći

Halo Leo, kako vidim, Ti si se bez suglasnosti sa svojim dnevnikom odlučio za 1. Ili još uvijek razmišljaš? Ili si, jednostavno, samo trijezan i tih? Hajde, zucni već jednom! Emmi.

Nakon dva sata

AW:

Trijezan, tih i smeten.

Nakon deset minuta

RE:

Ako si trijezan, pij. Ako si tih, pričaj. Ako si smeten, pitaj mene. Zato imaš dnevnik.

Nakon pet minuta

AW:

Što bih Te pitao?

Nakon šest minuta

RE:

Najbolje da me pitaš ono što želiš znati. A ako si toliko smeten, da ne znaš što bi me pitao, jer ne znaš, što bi želio znati, onda me pitaj nešto drugo. (Takve sam rečenice naučila od Tebe!)

Nakon tri minute

AW:

OK, Emmi, što imaš na sebi?

Nakon jedne minute

RE:

Bravo, Leo. Zato što ne znaš, što bi želio znati, bilo je to dobro, opravdano, da ne kažem: goruće pitanje!

Nakon 50 sekundi

AW:

Hvala. (Takva sam pitanja naučio od Tebe!) Dakle, što upravo imaš na sebi?

Nakon pet minuta

RE:

Kakav odgovor očekuješ? Baš ništa? Ili možda samo: »Ništa!« Pa, nažalost, nadam se da možeš podnijeti istinu: radi se o sivom gornjem dijelu pidžame od flanela, od koje mi je donji dio zagubljen, pa sam ga zamijenila drugim, svijetloplavim, koji mi uvijek klizi dolje jer je gumica pukla, a nad kojim sam se sažalila, jer je samac, jer ga je odgovarajući gornji dio pri 90 stupnjeva u perilici napustio; mislim da je to bilo jedne maglovite večeri u studenom. Da bih sama sebe poštedjela pogleda na tu kombinaciju, nosim preko toga jedan frotir kućni ogrtač boje kave od Eduscha. Je li Ti sada lakše pri duši?

Nakon 15 minuta

AW:

A ako se još jedanput sretnemo, što bi sebi pritom zamislila, Emmi?

Nakon tri minute

RE:

E, vidiš, kod ovoga je pitanja već vidljiv kvalitativni skok. Očito Te nadahnuo opis moje odjeće.

Nakon dvije minute

AW:

Dakle, što bi sebi zamislila?

Nakon osam minuta

RE:

Leo, mirne duše možeš reći »si« i ne moraš se prisiljavati na »bi«. Ionako, znam da si Ti daleko od toga da bi me i četvrti put sreo. I razumijem to. Ti se, uoči Paminog dolaska, zacijelo bojiš još jedne seksualne navale s moje strane, kojoj Ti ne bi mogao odoljeti. (Ja također volim zakučasto!) Mogu Te umiriti: tako to sebi ovoga puta »ne bih« zamislila, dragi moj.

Nakon jedne minute

AW:

Nego kako?

Nakon 50 sekundi

RE:

Tako, kako Ti zamišljaš.

Nakon 30 sekundi

AW:

Ali, ja uopće ništa ne zamišljam, Emmi, barem ne ništa određeno.

Nakon 20 sekundi

RE:

To točno odgovara mojoj predodžbi.

Nakon 50 sekundi

AW:

Ne znam, draga Emmi. Nekakav »posljednji« susret o kojem niti jedno od nas nema ikakvu predodžbu, nekako mi je, otvoreno govoreći, teško predočiti. Mislim da je bolje da ostanemo kod pisanja. Kod toga obilnije možemo koristiti svoja umijeća predodžbe.

Nakon 40 sekundi

RE:

Eto vidiš, dragi Leo. Sada više uopće ne djeluješ smeteno. Niti tiho. Jedino još trijezno, nažalost. Nikada se neću naviknuti na to. Laku noć, spavaj dobro. Ja se isključujem.

Nakon 30 sekundi

AW:

Laku noć, Emmi.

Sljedeće večeri

Predmet: Još dvanaest noći

Halo Leo, moja terapeutkinja me izričito i nametljivo odgovara od toga, da se u ovoj fazi (koja niti je Tvoja dobra, niti moja manje dobra) još jedanput sretnemo. Jeste li se vi to dogovorili?

Nakon dva sata

Predmet: Imam li pravo?

Ti si tu. Imam li pravo?

Pročitao si i e-mail. Imam li pravo?

Jedino više ne znaš što bi rekao. Imam li pravo?

Naime, više ne znaš što bi sa mnom započeo. Imam li pravo?

Misliš: »Ah, kada bi ovih dvanaest noći već jednom prošlo!« Imam li pravo?

Nakon 40 minuta

AW:

Draga Emmi, koliko god mi je to teško priznati: imaš, nažalost, pravo u svemu!

Nakon tri minute

RE:

To je gorko!

Nakon jedne minute

AW:

Ne samo za Tebe!

Nakon 50 sekundi

RE:

Da prestanemo?

Nakon 30 sekundi

AW:

Da, to bi bilo najbolje.

Nakon 30 sekundi

RE:

Sada, odmah?

Nakon 40 sekundi

AW:

Da, što se mene tiče, odmah!

Nakon 20 sekundi

RE:

OK.

Nakon 15 sekundi

AW:

OK.

Nakon 30 sekundi

RE:

Ti prvi, Leo!

Nakon 20 sekundi

AW:

Ne, Ti prva, Emmi!

Nakon 15 sekundi

RE:

Zašto ja?

Nakon 25 sekundi

AW:

To je bila Tvoja zamisao!

Nakon tri minute

RE:

Ali, Ti si me inspirirao, Leo! Ti me već danima inspiriraš! Ti i Tvoja tišina. Ti i Tvoja trijeznost. Ti i Tvoja smetenost. Ti i Tvoje: »Tako je bolje.« Ti i Tvoje: »Bolje bi bilo da više ne...« Ti i Tvoje: »Mislim da bismo trebali prestati.« Ti i Tvoje: »Ah, kada bi ovih dvanaest noći već jednom prošlo!«

Nakon četiri minute

AW:

Ovu posljednju rečenicu sama si mi stavila u usta, ljubavi moja.

Nakon jedne minute

RE:

Ako Ti se rečenice ne stave u usta, onda više ni jedna neće iz njih izići, dragi moj!

Nakon tri minute

AW:

Mene samo živcira, kako melodramatično Ti ovaj oproštajni *countdown* slaviš, draga Emmi. Predmet: »Još četrnaest noći«. Predmet: »Još trinaest noći«. Predmet: »Još dvanaest noći«. To je bolom ispunjeni predmetni fetišizam, predmetni mazohizam najvišeg stupnja. Zašto to radiš? Zašto nam još težim činiš ono što je već samo po sebi teško, što je tako kako je?

Nakon tri minute

RE:

Da nam ja to ne činim težim, ne bi nam, svejedno, bilo lakše. Dopusti mi brojati naše posljednje dijelom zajedničke noći, dragi Leo. To je moj način prevladavanja. Puno ih, ionako, nije ostalo. A sutra ujutro opet je jedna manje. Što će, otprilike, reći: laku dvanaestu noć do kraja želi Ti Tvoj uporno proturječan dnevnik!

JEDANAESTO POGLAVLJE

Sljedećeg dana

Predmet: Moj prijedlog!

Dobro jutro, draga Emmi. Imam jedan prijedlog za virtualno oblikovanje sljedećih tjedan i pol dana: svatko od nas smije drugom dnevno postaviti po jedno pitanje i dužan je drugom odgovoriti na njega. Slažeš se?

Nakon 20 minuta

RE:

Kada si došao na tu besmislenu zamisao, dobri moj?

Nakon tri minute

AW:

Je li to već bilo Tvoje pitanje za danas, dobra moja?

Nakon pet minuta

RE:

Trenutak, Leo, ja nisam rekla da se slažem. Ti znaš da rado igram, inače ne bih ovdje sjedila već dvije godine. No, ova je igra još nedomišljena. Što će se dogoditi ako se, na primjer, nakon jednoga Tvoga odgovora na moje pitanje, ukaže potreba za dodatnim razjašnjenjem i protupitanjem?

Nakon jedne minute

AW:

Onda ga možeš postaviti sljedećega dana.

Nakon 50 sekundi

RE:

To nije *fer!* Ti samo želiš da Ti brže prođe vrijeme između mene i Pam, kako bi, konačno, bili odbrojani dani Tvojih posljednjih dnevničkih zapisa.

Nakon 40 sekundi

AW:

Žao mi je, Emmi, no takva su pravila igre, a ja ih točno znam, jer sam ih sam izmislio. Hoćemo li početi?

Nakon jedne minute

RE:

Trenutak. Smije li se na pitanja i ne odgovoriti?

Nakon 50 sekundi

AW:

Ne, nema neodgovaranja na pitanja. Eventualno se može okolišajuće odgovoriti.

Nakon 30 sekundi

RE:

Ti si Tu u prednosti, Ti to treniraš već posljednjih 25 mjeseci.

Nakon 40 sekundi

AW:

Draga Emmi, hoćemo li sada početi?

Nakon 30 sekundi

RE:

A što ako ja kažem *ne*?

Nakon dvije minute

AW:

Onda je ovo ovdje upravo bilo istovremeno i Tvoje današnje pitanje i Tvoj današnji odgovor. A sutra ćemo se opet čitati.

Nakon jedne minute

RE:

Kada Ti ne bi bio Leo Leike, kojega sam vlastitim očima vidjela za jednim stolom u kavani, kako se svim silama trudi biti šarmantan posve drugim, čeznutljivim očima, i koji bi se mogao usporediti s mojom željenom predodžbom o njemu, onda bih rekla: »Ti si sadist!« Dakle, pitaj! (Ali me, molim Te, nemoj pitati što imam na sebi!) Emmi.

Nakon tri sata

Predmet: Prvo pitanje

Još uvijek čekam na Tvoje prvo pitanje, dobri moj. Ne pada Ti ništa na pamet? To, uostalom, još nije bilo moje pitanje! Moje pitanje glasi: »Dragi Leo, Ti si, tijekom svojih nedavnih pismenih izjava u komatozno pijanom stanju, tvrdio o sebi i P... P... Pamela, kako vi odgovarate jedno drugom. U kojem smislu? Molim pobliže objašnjenje.«

Nakon pet minuta

AW:

Moje pitanje Tebi, Emmi, glasi: »Bi li Ti to opet učinila?«

Nakon 15 minuta

RE:

Vrlo lukavo, Leo. »To« dakle mogu sama birati, i jao, ako pogriješim. Tada će »to« zbog mene zauvijek ostati nerazjašnjeno, iako si Ti bio onaj, koji je »to« neminovno želio saznati. Kada Ti ne bi bio Leo, nego bilo koji drugi muškarac, tada bi bilo jasno, da »to« može značiti samo seks. U mojem slučaju: moj »posjet« Tebi, moje razočaranje, moj očaj, moja razorna srdžba i, kao rezultat svega — »to«. Kada bi na »to« mislio, onda bi moj odgovor bio *ne*. Ne, ne bih to više napravila! I poželjela bih da to nikada nisam napravila.

Budući da si Ti Leo Leike, Ti pod »to«, naravno, ne misliš seks, već nešto drugo, veće, uzvišenije, vrednije. Ukoliko se posve ne varam, onda bi »to« morala biti naša pismena veza. Pitaš: bih li to opet učinila? »Bi li mi opet odgovorila? Bi li drugi put na jednak način, ovim istim intenzitetom, ovim emocionalnim ulogom, ušla u vezu sa mnom? Bi li učinila *to*, i kada bi znala, kako će *to* završiti?«

Da, Leo. Još više: DA! Uvijek iznova.

Tako, a sada si Ti na redu!

Nakon 50 minuta

RE:

Znam da Ti ne čini zadovoljstvo odgovoriti na moje pitanje. No moraš, Leo! Ti si izmislio igru!

Nakon jednog sata

AW:

Moj odgovor, draga Emmi, glasi: »Pamela i ja odgovaramo jedno drugom jer imam osjećaj da smo dobro usklađeni. Naše međusobno ophođenje je neusiljeno i nekomplikirano. Kada jedno od nas čini nešto što želi, onda pritom ne čini što drugi ne bi želio. Sličnog smo karaktera, oboje smo mirni i promišljeni, ne zadirkujemo se međusobno, ne tražimo od drugoga ništa više, nego što bi drugi bio voljan dati, ne želimo jedno drugo promijeniti, prihvaćamo se onakvima kakvi smo. Nikada nam neće biti dosadno skupa. Volimo istu glazbu, iste knjige, filmove, jela i slike, imamo iste nazore, istu šaljivost ili nešaljivost. Ukratko: mi možemo i želimo zajedništvo.« To sam mislio pod »odgovaramo jedno drugom«. Laku noć, Emmi.

Sljedeće večeri

Predmet:???

Halo Emmi, moje današnje pitanje glasi: »Zašto se ne javljaš?«

Nakon deset minuta

RE:

Halo Leo, moj današnji (neusiljen i nekomplikiran) odgovor glasi: »Pročitaj svoj jučerašnji, noćni e-mail o *dobrom odgovaranju*, pa bi zapravo morao znati zašto se ne javljam.«

Nakon 15 minuta

Predmet: Dnevno pitanje

OK, obavimo to. Moje pitanje glasi: »Imam li pravo ako pretpostavim kako Ti uopće ne želiš da mi Pam bude draga, i kako mi uopće ne želiš dati priliku da budem sklona vašem partnerstvu, inače mi ne bi podastro sliku o vama, zbog koje i ne mogu ništa drugo nego uroniti u svoj zaslon i iz dna duše cviliti: »Iiiiiiiiiiiiiiiiiih, stravično! Vole istu glazbu, iste knjige, filmove, jela i slike, imaju iste nazore, istu šaljivost, odnosno još gore, nešaljivost. Iiiiiiiiiih! Možda će već kroz nekoliko tjedana, u *partnerlook* kratkim čarapama sa svijetloplavo-bijelim prstenovima, ići na golf-teren uvježbavati sinkronizirani početni udarac.« Ali, pazi sad: »Njima dvoma nikada, nikada, nikada neće biti dosadno skupa. Ludilo, kako će im to uspjeti? Meni se lice uspavalo samo dok sam slušala kako Leo opisuje svoje dobro slaganje s Pam.« (Jesi li razumio moje pitanje? Ono je bilo na početku.)

Nakon 20 minuta

AW:

Samo Ti iskaljaj svoju porugu i cinizam, Emmi. Nikada nisam tvrdio da sam uzbudljiv čovjek. Ako Ti se od mojega opisa uspava lice, onda barem nešto kod Tebe nalazi svoje smirenje, a to može samo pomoći Tvojemu tlaku. Jedna mala opaska, neka Ti je Tvoja terapeutkinja potvrdi: Emmi, krajnje je kontraproduktivno i pomalo jeftino, prvo pustiti da mužev vlak prođe (Tvoje riječi), a onda se obrušiti na ženu koja s njim sjedi u novom kupeu. Na taj me način nikada, baš nikada nećeš odgovoriti od nje, naprotiv, time joj još praviš promidžbu.

Time prelazim na odgovor na Tvoje pitanje, koje se gotovo izgubilo u žestokoj tuči osjećaja: hoćeš li Ti biti »sklona« mojem »partnerstvu«, Emmi, na to ne mogu utjecati. Bilo bi mi draže, kada bi Ti to bila. No, ako se Ti bolje osjećaš kad to nisi, onda nemoj biti. Ja ću to već podnijeti. Ukoliko moje partnerstvo s Pamelom bilo kada i zbog bilo čega postane nezdravo ili propadne, onda to sa stopostotnom sigurnošću neće biti zbog Tvoje nesklonosti, Emmi. Ugodna večer, Leo.

Nakon deset minuta

RE:

To je bilo zločesto, Leo! Kada sam ja cinična, onda sam samo cinična. Kada si Ti ciničan, onda si istinski zao.

Uostalom: JA nisam propustila Tvoj vlak, dobri moj. Ja sam tada pisala: »Naš zajednički vlak je prošao.« A to je razlika. Ti se sada ponašaš, kao da sam ja svojeručno otpravila Tvoj vlak i poslala Te u propast. (Sada ne mislim na Pam!) Leo, naš zajednički vlak oboje smo propustili, to je bio profesionalni timski rad nakon napornog treninga u propuštanju postaja koji je trajao mjesecima. Molim Te, budi toga svjestan. Laku noć.

Nakon tri minute

RE:

I oprosti mi čarapice s prstenovima u *partnerlooku*. To je bilo zaista podlo.

Nakon jedne minute

AW:

Ali Ti je pričinjalo zadovoljstvo.

Nakon 20 sekundi

RE:

Da, silno.

Nakon 30 sekundi

AW:

Onda je ispunilo svrhu. Dobro spavaj, draga rugalice!

Nakon 20 sekundi

RE:

Ti također, dragi podnositelju rujanja! To posebno cijenim kod Tebe: razumiješ šalu i kada je uperena protiv Tebe.

Nakon 40 sekundi

AW:

Jer Te rado gledam kako se smiješ. A izgleda da Te ništa tako ne veseli kao šala na moj račun.

Nakon 30 sekundi

RE:

Čuj, Leo, ja čak volim čarapice s prstenovima! Zacijelo izgledaš jako slatko u njima. Još nevinije nego inače. Laku noć!

Sljedećeg dana

Predmet: Moje pitanje

Draga Emmi, moje današnje pitanje glasi: »Što će dalje biti s Tobom i Bernhardom?«

Nakon pet minuta

RE:

Leo, ne! Mora li baš to biti?

Nakon sedam sati

Predmet: Bernhard

No dobro. On sa mnom za Uskrs, bez djece, leti na tjedan dana na Kanarske otoke u La Gomeru. Naglašavam: ON leti sa mnom, ne ja s njim.

Ali, ja vjerojatno također letim. Dopustit ću to. Mislim da je to od njega hrabro. Nema što za očekivati, a očekuje sve. Vjeruje u mogućnost ponovnog ovladavanja mojim osjećajima, u povratak velike ljubavi, smještene u pijesak, sol, kreme za sunčanje i kamenčiće. Pa da. Ja ću možda položiti jedriličarski ispit.

Nakon pet minuta

AW:

Znači li to da Vašem braku još uvijek daješ nekakve izgled?

Nakon tri minute

RE:

Disciplina, dragi Leo! Samo jedno pitanje dnevno!

Nakon dvije minute

AW:

Dobro, onda ću Ti ga sutra ponoviti. A što je s Tvojim pitanjem?

Nakon četiri minute

RE:

Sačuvat ću ga za glavni večernji program. Današnju »Čaroliju« već sam jedanput gledala.

Nakon pet sati

Predmet: Moje pitanje

Evo moga pitanja: »Osjećaš li je još?«

Nakon dva sata

RE:

Dragi Leo, na svako se pitanje mora odgovoriti!

Nakon dva sata

RE:

Kukavico! Mogao si mirne duše priznati da ne znaš tko je »ona«, koju bi trebao osjećati. To bi barem onda bio opis sa stilom, činjenice da je više ne osjećaš. Jer da je osjećaš, onda bi znao tko je »ona«. No, utješi se: nisam s

time ni računala. Kasno je, idem spavati, laku noć. Još sedam puta ustati i onda smo gotovi. Emmi.

Nakon 20 minuta

Predmet: Naravno!

Halo Emmi, upravo sam došao kući. Glede Tvoga pitanja: »Da, naravno, još je osjećam.« Laku noć, Leo.

Nakon tri minute

RE:

Stani, Leo! Ja sam (iznenada) posve budna i moram Ti, nažalost, priopćiti: ne smiješ se tako iskrasti na spavanje, pa ni u ovo doba noći, to ne dopuštam, to ne odgovara pravilima! »Da, naravno, još je osjećam« je nikakva izjava, nikakav odgovor, pa čak nije ni okolišanje. Nisi mi uopće dao nikakav znak da znaš tko je ona, koju bi trebao osjećati. Vjerojatno samo blefiraš da bi imao svoj mir. Ali, žao mi je, dragi moj: dužan si mi stvaran odgovor!

Nakon 15 minuta

AW:

Ja sam isto tako kriptično odgovorio kako si Ti pitala, draga Emmi. Ti »nju« nisi imenovala, jer si željela iskušati znam li ja još uopće tko je »ona«. Ja »je« nisam imenovao, jer sam želio iskušati, hoćeš li mi vjerovati (a nisi!) da ću znati o čemu govorim, na što mislim i što osjećam kada mislim na Tebe. Na primjer: »nju«. Da, još uvijek. Ponekad slabije, ponekad jače. Nekada je moram tek osloboditi jagodicom srednjaka. Ponekad je gladim palcem druge ruke. Obično se javi sama od sebe. Koliko god vode lijevao preko nje, ne da se isprati, uvijek iznova izroni. Ponekad me škaklja, tada mi vjerojatno upravo pišeš kakav ciničan e-mail. A nekada mi upravo pričinja bol, tada mi nedostaješ, Emmi, i poželim, da je sve ispalo drugačije. No, ne želim biti nezahvalan. Ja »je« imam, Tvoju dodirnu točku, u sredini svojega dlana. U njoj su pohranjene sve uspomene i čežnje. Ta točka sjedinjuje kompletnu *Emmi* opremu sa svom zamislivom dodatnom opremom za zahtjevnog promatrača daljina željenih krajolika, Lea Leikea. Laku noć!

Nakon sedam minuta

RE:

Hvala, Leo. To je bilo lijepo! Rado bih sada bila kod Tebe!

Nakon jedne minute

AW:

Ti to i jesi!

Sljedećeg dana

Predmet: Moje pitanje

Halo Emmi, kako sam već najavio, ponavljam svoje jučerašnje pitanje: »Daješ li vašem braku još nekakve izglede?«

Nakon dva sata

RE:

Napeto, napeto! Nakon romantičnog noćnog Lea, koji tako, tako, tako ljupko zna pričati o dodirnim točkama, sada, dakle, opet trijezni dnevni Leo, duhovnik poštanskog sandučića, koji se bori za odnose povjerenih mu duša, kao da sudjeluje u dobiti od njihovog prometa. Hmmmmm. Ubacujem jedno međupitanje. Ono glasi: »U prvim mailovima, nakon ponovne uspostave moje *Leo pismene veze*, pričala sam Ti, da sam s Bernhardom također puno pričala o Tebi i o nas dvoje. Kako to da me ne pitaš o čemu smo to pričali? Zašto želiš Bernharda promatrati izolirano od sebe? Kako ne shvaćaš da je moj odnos s njim u vezi s mojim odnosom s Tobom?« (I molim Te, nemoj sada tvrditi, da su to bila tri pitanja. To su bila tri upitnika, no samo jedno, jedino pitanje!)

Nakon tri sata

AW:

Draga Emmi, ja ne želim da Ti s Bernhardom razgovaraš o meni, barem ne želim ništa o tome znati. Niti pripadam vašoj obitelji, niti vašem krugu prijatelja. Jednostavno ne želim prihvatiti da je Tvoj odnos s njim u vezi s mojim odnosom s Tobom. Jednostavno ne želim! Nikada se nisam htio boriti protiv njega. Nikada ga nisam želio istisnuti. Nikada se nisam želio ugurati u vaš bračni život. Nisam Tvojemu mužu ništa od Tebe htio oduzeti. I obratno, ne mogu podnijeti predodžbu da sam Tebi bio i da jesam samo njegova dopuna. Kod mene je od početka postojalo samo ili »onako« ili

»ovako«. To znači; kada si sama rekla da si »sretno udana«, za mene je zapravo postojalo samo »ovako«. Ugodna večer, Leo.

Nakon 20 minuta

RE:

Iznimno, jedna replika:

Jesu li to sada trebale biti dvije godine »ovako«? Tvoj »ovako« i te kako zna prevagnuti na »onako« stranu, dragi moj. Kada Ti već kao »ovako« u toj mjeri možeš biti »onako«, koliko bi tek »onako« bio kao »onako«?

Pišeš: »Nisam Tvojemu mužu ništa od Tebe htio oduzeti.« Vidiš, Leo, zamjeram Ti upravo taj stravično konzervativni pristup. Time me degradiraš. Ja nisam roba koja nekome pripada, pa zato ne smije prijeći u posjed drugoga. Leo, JA PRIPADAM SEBI, i nikome više. Ti me nikome ne možeš »oduzeti«, i nijedan me muž na svijetu ne može samo tako »zadržati«. Isključivo sam JA ta, koja se ili oduzima ili zadržava. Nekad se i dajem, a ponekad podajem. No samo rijetko. I ne bilo komu.

Ti se još uvijek lijepiš za izraz »sretno udana«. Jesi li prespavao moj razvitak protekle godine? Nisam li ga u dovoljnoj mjeri komentirala? Ne dajem li ga uvijek iznova naslutiti?

Time prelazim na odgovor na Tvoje dostojanstveno pitanje, nošeno strogo katoličkom nadom: »Daješ li vašem braku još nekakve izgledе?« Dajem li našem braku još nekakve izgledе? — Na to bih imala dobar odgovor, dragi moj! No, zadržat ću ga još neko vrijeme za sebe. Danas samo želim ustanoviti: k vrugu, Leo, institucija braka mi je prilično sporedna! Ona je samo okvir, za koji oni, koji u tome sudjeluju, vjeruju da se mogu pridržati kada izgube tlo pod nogama. Bitni su ljudi. Bernhard mi je važan. Bernhard i djeca. U tome vidim svojevrsnu zadaću, da, još uvijek. Hoće li ona donijeti »izgledе za budućnost«, to će se tek pokazati.

A za sutra želim uzbudljivije pitanje!!! Imamo još samo šest noći, dragi moj.

Ugodna večer. Ja idem u kino.

Sljedeće večeri

Predmet: OK, uzbudljivo

Halo Emmi, moje pitanje: »Kako je bilo u kinu, koji si film gledala?« Ma ne, šala! Moje stvarno pitanje: »Misliš li ponekad na seks sa mnom?«

Nakon deset minuta

RE:

Oh, hvala, Leo! To si pitao meni za ljubav, imam li pravo? Pa Ti znaš kako ja volim takva pitanja. Tebe, nažalost, takva pitanja zaokupljaju samo u društvu Tvojih crvenih prijatelja iz Bordeauxa. Ali zaista me veseli, Leo, što se praviš kao da seks nije nikakva tabu-tema među nama ni u trijeznom stanju. Zato si zaslužio iskreni odgovor: »Ne, ne mislim na seks s Tobom PONEKAD!« Rado bih Ti to pitanje uzvratno postavila, no začuđujuće je da mi pritom uvijek padne na pamet Tvoja sinkronizirana prijateljica Pam koja će uskoro doći. A po pitanju seksa u potpunosti se slažem sa svojim vrijednosno konzervativnim, dopisnim »onako-ovako« prijateljem Leom Leikeom. Pusa. Emmi.

Nakon 30 minuta

Predmet: Pamela

Čudno. Jedanput napišeš »seks«, pretpostavljam u čarapicama s prstenovima, a ja odmah trebam dvije čašice *whiskeyja*. Nažalost, danas Ti ne mogu postaviti tako zanosno pitanje. Moje glasi: »Što Pamela zna o nama?« (Kao što vidiš, napisala sam »Pamela«. Zato očekujem ozbiljan odgovor.)

Nakon jedne minute

AW:

Ništa!

Nakon dvije minute

RE:

Stvarno ništa? To je malo neozbiljno!

Nakon deset minuta

Bez predmeta

Dragi Leo, vjerojatno se slažemo da »ništa« još ne može biti sve, mislim: kao odgovor. Moje se pitanje trebalo shvatiti, kao da sam željela znati, ZAŠTO Pam upravo toliko zna o nama, koliko već zna o nama, a ako ništa o nama ne zna, ZAŠTO, zaboga, ne zna ništa? Dakako, zato jer joj Ti ništa o nama nisi pričao. Ali ZAŠTO? To je moje današnje pitanje. (Ne, ne moje sutrašnje, moje današnje!) I odmah Ti kažem: ako ga dragovoljno ne daš,

odletjet ću k Tebi u stan br. 15 i sama ga uzeti, mislim, odgovor. Trebam ga, moram to sutra ujutro ispričati svojoj terapeutkinji!

Nakon jedne minute

AW:

Vidim Te pred sobom, Emmi! Kada takvom hitnošću nešto (od mene) zahltjevaš, onda se veo s Tvojih očiju pomakne u stranu i zjenice se pretvore u zeleno-žute strelice. Svojim bi pogledom nekoga mogla probosti.

Nakon 40 sekundi

RE:

Dobro zamijećeno! A prije nego iskešenim zubima skočim za Tvoj vrat, trepnut ću još tri puta trepavicama. Jedan. Dva. Dva i četvrt. Dva i pol... Leo, čekam!

Nakon deset minuta

AW:

U Bostonu nisam Pameli ništa pričao o nama jer sam »našu« stvar smatrao završenom. A nakon Bostona joj o nama ništa nisam pričao, jer joj u Bostonu nisam o nama ništa pričao. Nisam mogao početi u sredini. Takve lude priče, kao što je naša, pričaju se ili od početka, ili uopće ne.

Mogao si to nadoknaditi.

Nakon 40 sekundi

AW:

Da, sigurno.

Nakon 50 sekundi

RE:

Ali ne bi se isplatilo, jer si »ludu« stvar sa mnom ionako želio okončati čim prije (odnosno, nisi je uopće htio ponovno počinjati).

Nakon 30 sekundi

AW:

Ne.

Nakon 20 sekundi

RE:
Što ne?

Nakon 30 sekundi
AW:
Krivo misliš.

Nakon 40 sekundi
RE:
Onda me ispravi!

Nakon dvije minute
Bez predmeta
Ne, Leo, ne sutra!! (Pozor, spremam se na skok.)

Nakon tri minute
AW:
Nisam joj ništa o nama pričao, jer ona to ne bi shvatila. A kada bi shvatila, onda to ne bi bila istina. Istina o nama je, naime, neshvatljiva. Ja je, zapravo, ni sam ne shvaćam.

Nakon 30 sekundi
RE:
Ma daj, Leo, Ti je shvaćaš. Ti je, dapače, jako dobro shvaćaš. Ti je, u svakom slučaju, jednako dobro znaš sačuvati za sebe. Ne želiš time zbuniti Pam.

Nakon 40 sekundi
AW:
Možda.

Nakon jedne minute
RE:
Međutim, to nije dobro, dragi Leo, početi jednu vezu tajnom o ludoj priči s jednom drugom ženom.

Nakon 50 sekundi

AW:

Tajna je završena, draga Emmi.

Nakon dvije minute

RE:

Ah, da. Tvoj ormar s osjećajima. Emmi unutra. Zatvoriti vrata. Zakrenuti ključ do kraja. Podesiti unutarnju temperaturu na minus dvadeset stupnjeva. Gotovo. I svakih nekoliko mjeseci jedanput otopiti. Laku noć, idem pod pokrivač, zima mi je!

DVANAESTO POGLAVLJE

Sljedeće večeri

Predmet: Moje pitanje

Draga Emmi, zar danas nećemo postaviti nikakvo pitanje? Je li igra završena? Jesi li ljuta? (Tri upitnika, jedno pitanje, tumačenje pravila: Emmi Rothner.)

Nakon dva sata

Predmet: Moje pitanje

Leo, što je istina o nama?

Nakon 15 minuta

AW:

Istina o nama? Ti imaš obitelj do koje Ti je stalo, muža koji Te voli, i brak koji se još može spasiti. A ja sam u vezi koja se može izgraditi. Svatko od nas dvoje ima — budućnost. Samo nas dvoje skupa, mi je nemamo. To je, realno gledajući, draga Emmi, istina o nama.

Nakon tri minute

RE:

Ogavan si mi kada realno promatraš!

Uostalom, to što si upravo napisao, nije bila istina o nama, nego istina BEZ nas. Leo, nećeš vjerovati: ta mi je istina već bila poznata! Tijekom protekle dvije godine, nalazila se u svakom petom e-mailu od Tebe. Tako, ja sada moram ići. Idem na objed s Filipom. Filipom? On je web-dizajner, mlad, samac, šaljiv, obožava me, a ja upravo čeznem za tim, ne nužno za njim, nego više za njegovim obožavanjem. To je istina o meni i Filipu. Ukoliko me sutra namjeravaš pitati kako je bilo s Filipom, onda Ti to već danas mogu otkriti: vrlo opušteno. Ugodna večer.

Nakon šest sati

AW:

Halo Emmi, sada su četiri sata, a ja ne mogu spavati. Moje pitanje za dan u svitanju: hoćemo li se još sresti?

Prije podne

Predmet: Čemu?

Dragi Leo, malo si zakasnio s pitanjem. Prije nepuna dva tjedna bio si na odlučnom putu protiv susreta. Citiram: »Nekakav susret, o kojem niti jedno od nas nema ikakvu predodžbu, nekako mi je, otvoreno govoreći, teško predočiti.« Zašto sada odjednom? Nije valjda da Ti sada, iznenada, imaš još »kakvu predodžbu«? Leo, ako sam dobro brojila, onda »nam« ostaju još tri dana do Pam. Tri dana za pronalaženje jedne, možda druge istine o nama, nego one »realistične« koju Ti imaš. Istine, što se Tvojoj prijateljici iz Bostona, koja o nama ništa ne zna, vjerojatno ne bi svidjela, zbog čega o njoj i ne bi smjela ništa znati. Ostaju nam, dakle, još posljednje tri večeri za jedan tajni susret. Čemu, Leo? Da, to je moje današnje pitanje, takoreći, moje treće prije kraja: ČEMU?

Nakon 20 minuta

AW:

Ne moramo se večeras sresti, Emmi. Mislio sam na popodnevni susret u kavani.

Nakon 30 sekundi

RE:

Ah, tako. Da. Jasno. Leo! Ljubazno. Čemu?

Nakon 40 sekundi

AW:

Da Te još jedanput vidim.

Nakon 30 sekundi

RE:

Što bi Ti imao od toga?

Nakon 50 sekundi

AW:

Godilo bi mi.

Nakon sedam minuta

RE:

To me doduše raduje, no bio bi to osjećaj suprotan mojemu. Vidjeti Te: OK. »Još jedanput« Te vidjeti, još jedan posljednji put: sranje! Leo, zadnjih godinu i pol viđamo se »možda posljednji put«. Zadnjih godinu i pol jedno se od drugog opraštamo. Izgleda da smo se samo zato i upoznali da se jedno od drugoga opraštamo. Leo, ne želim više. Prezasićena sam opraštanjima, opraštanja su mi dosadila, oštećena sam opraštanjima. Molim Te, jednostavno otići. Pošalji mi svoga administratora sustava, u njega se čovjek barem može pouzdati, on se dosljedno javlja svakih deset sekundi i pozdravlja me na svoj suhoparan način. A Ti se prestani stalno od mene opraštati. I nemoj mi, uz to, još pobuđivati ponižavajući osjećaj da ne možeš sebi ništa ljepše predočiti nego me »još jedan posljednji put« vidjeti.

Nakon devet minuta

AW:

Nisam rekao: »Vidjeti još jedan posljednji put«. Rekao sam: »Još jedanput vidjeti.« A čak i to, kao e-mail, zvuči dramatičnije nego što jest. Licem u lice ne bi taj osjećaj doživjela kao ponižavajući. Tebe ionako ne mogu izgubiti. Toliko Tebe je u meni. Uvijek sam to osjećao kao bogaćenje. Svaki Emmi-dojam je premija. Oproštaj od Tebe za mene bi značio: više ne misliti na Tebe, više ništa pritom ne osjećati. Vjeruj mi, miljama sam udaljen od želje da se oprostim s Tobom.

Nakon pet minuta

RE:

Leo, to su savršeni uvjeti za dobar prijem žene s kojom možeš zamisliti svoju budućnost. Jadna Pamela! Srećom, ona ne zna ništa o Tvojim Emmi-dojmovima. Nemoj samo nikada pokazati ključić svojega ormara s osjećajima, dragi moj. Time bi je jako povrijedio.

Nakon dvanaest minuta

AW:

Osjećati nikada ne znači prijevaru, draga Emmi. Tek kada se osjećaji prožive i netko drugi zbog toga mora trpjeti, tek tada je čovjek nešto krivo napravio. I još nešto: Ti Pamelu zaista ne moraš žaliti. Moji osjećaji prema

Tebi ni u čemu ne prikraćuju moje osjećaje prema njoj. Oni jedni s drugima nemaju veze. Nisu ni u kakvoj međusobnoj konkurenciji. Ti si posve druga osoba. Prema Tebi imam posve drugačiji odnos nego prema njoj. Nemam u sebi nekakav čvrsti kontingent osjećaja, koji onda moram razdijeliti na različite osobe, koje mi na različite načine nešto predstavljaju. Svaka osoba koja mi je važna, stoji sama za sebe i zauzima u meni svoje vlastito mjesto. To kod Tebe ne može biti drugačije.

Nakon 15 minuta

Predmet: Prijevara Dragi Leo,

Ne moraš govoriti »osoba«, možeš mirne duše reći »žena«, ja ionako znam o čemu govoriš.

Što znači »proživjeti osjećaje«? Osjećaji se proživljavaju tako da ih se osjeća. Ako je nešto prijevara, onda je to zatajiti nekome proživljenu razmjenu osjećaja s drugim. Tješi se, Leo. Ja to znam tek nakon svoje terapije. Ja sam Bernharda varala s Tobom, ne one noći, nego onih tristo noći ranije. No, ta su vremena prošla. On u međuvremenu zna sve o Tebi i meni. Da, on zna moju »istinu o nama«. Možda je to samo pola istine, no ona je moja. I ja se nje ne stidim.

Mogla bih Ti naravno čestitati i diviti Ti se, kako imaš veliko srce, da u njemu ima mjesta za nekoliko ormara s osjećajima za više žena. Nažalost, već imam 35, imam određenih iskustava i usudujem se ustvrditi: stvar je puno jednostavnija. Ti, da, i Ti imaš rado više žena u svojem srcu. Ili još bolje: po mogućnosti, što više (zanimljivih) žena Te treba nositi u svojim srcima. Svaka od njih je, dakako, pooooooosve drugačija nego druga. Svaka je »nešto posve posebno«. Svaka stoji sama za sebe. Nije to nikakva umjetnost, Leo, jer TI si taj koji svaku ostavlja da stoji sama za sebe. Misliš li na jednu, zaboravljaš na druge. Otvoriš li jedan ormar s osjećajima, ostali su čvrsto zavravljeni.

Ja sam drugačija. Ja ne osjećam usporedno. Ja osjećam linearno. I ljubim linearno. Jednoga za drugim. Ali uvijek, samo jednoga. Trenutno upravo — ah, recimo, Filipa. On tako ugodno miriše na Abercrombie & Fitch.

Tako, a sada ću isključiti računalo i uključiti ga tek sutra ujutro. Ugodno pred-predposljednje popodne, pred-predposljednja večer, pred-predposljednja noć, dragi moj. Nadam se da ćeš večeras bolje spavati. Emmi.

Nakon pet sati

Predmet: Potresna bilanca

Draga Emmi...

Dosadan sam kada sam trijezan.

Nedostaje mi humora i kada nešto popijem.

Već dvije godine treniram okolišajuće odgovore.

Kada osjećam, varam (konkretno: Tebe s Pamelom, Pamelu s Tobom, a i vas dvije sa mnom).

U svakom petom e-mailu podsjećam Te podsvjesno na to da smo Ti i ja već »zauzeti« i stoga, nemamo zajedničke budućnosti.

Već se dvije godine opraštam od Tebe.

Moja fizička privlačnost izaziva želju za krajem. Uopće nemaš potrebe još jedanput me vidjeti.

Moje životno načelo je za odbaciti: »Po mogućnosti, što više (zanimljivih) žena me treba nositi u svojim srcima.« (Mogu li Ti nešto otkriti, Emmi? Prihvaćam i nezanimljive. Glavno da ih je puno.)

Ja sam muškarac.

No, ja ne mirišem na Evercromby & blabla Pitch,

Na to moje zaključno, pretposljednje pitanje: **ZAŠTO MI JOŠ UVIJEK PIŠEŠ?**

Sljedećeg jutra

RE:

Jer moram odgovoriti na Tvoje pretposljednje pitanje. Jer igra tako ide. Jer neću odustati tako blizu kraja. Jer ja nikada ne odustajem. Jer ne znam gubiti. Jer ne želim izgubiti. Jer Tebe ne želim izgubiti.

Nakon pet minuta

Predmet: Osim toga

Osim toga, pišeš slatke e-mailove. Ponekad.

I rijetko si istovremeno bez humora i dosadan.

Nakon tri minute

Predmet: Uostalom

OK. Nikada mi nisi bio dosadan! (Osim kada opisuješ svoje podudarnosti s Pam.) I, Leo, nije sve u izgledu. — Jedna od Tvojih prijašnjih misli vodilja. Sjećaš se?

Nakon sedam minuta

Predmet: Sporazumna

Daaaa. Daaaa. Daaaaaaa. Ti dobro izgledaš! Mi to znamo, svi to znaju! Zadovoljena taština?

Nakon jednog sata

Bez predmeta

OK, Leo, pusti da sve to na Tebe lijepo djeluje.

Nakon dva sata

Predmet: Moje pretposljednje pitanje

Možda jednostavno samo čekaš na moje pretposljednje pitanje. Evo ga: hoćemo li prekosutra zapravo prestati ili ćemo se i dalje dopisivati, mislim, povremeno, kada jedno od nas osjeti potrebu za tim? Možemo se, unatoč tomu, oprostiti, da bi sve skupa bilo službeno, također radi Pam, da odnosi budu jasni. Ah, da, Ti si dakako »miljama udaljen od toga« da bi se oprostio od mene. Ti ćeš, jednostavno, zalediti osjećaje. Svejedno. Hoćemo li se još dopisivati? Ili od sada, takoreći od Pam, više ne želiš biti ometan? Reci mi, onda više neću pogledavati u svoj privatni poštanski sandučić. Ili ću se odjaviti s interneta, ali ne, to neće ići, imam upravo sedam novih *homepage* klijenata, oni moj rad žele imati *online*. Svejedno. Hoćemo li se još dopisivati, Leo? Je li to Tebi, unatoč Pam, moguće? Može to biti bilo kada. Ali, hoćemo li to činiti?

Nakon deset minuta

AW:

Draga Emmi, da, učinit ćemo to. Pod uvjetom koji si odmah u trećem retku navela: »Kada jedno od nas osjeti potrebu za tim«. Emmi, želim biti iskren: ne mogu procijeniti hoću li osjetiti potrebu za tim, kada ću osjetiti potrebu, koliko ću često osjetiti potrebu. A ako osjetim potrebu, koliko će pametno biti to i učiniti. Molim Te, nemoj uopće više očekivati e-mailove od mene! Ukoliko dođe, onda sam osjetio potrebu za tim. Ne dođe li, onda sam možda osjetio potrebu, no procijenio sam da je bolje to ne činiti. Isto vrijedi i obratno. Ne smijemo se više izluđivati time, da se nadamo pošti ili grozničavo očekujemo odgovor od drugoga. Ukoliko osjetiš potrebu za tim, onda mi piši, Emmi. Ako ja osjetim potrebu, onda ću Ti otpisati.

Nakon tri minute

RE:

Ovaj e-mail nije bio sladak, Leo! No, razumjela sam Te, i toga ću se pridržavati. Bok, dosta za danas. Sada osjećam potrebu šutjeti. Sutra je također novi dan. Iako, na neki način, posljednji.

Sljedećeg jutra

Predmet: Posljednje pitanje

Draga Emmi: kako sam se onda trebao ponijeti, što sam trebao učiniti, što bi bilo bolje? — Onda, kada me Tvoj muž preklinjao da nestanem iz Tvojega života, da vam ne uništavam brak, da vam »spasim« obitelj. Nije li »Boston« bilo jedino smisljeno rješenje? Kako sam mogao odlučiti drugačije, kako ispravnije? To me pitanje muči već godinu i pol. Molim Te, reci mi!

Nakon jednog sata

Predmet: Posljednji odgovor

TI sam možda nisi mogao donijeti bolju odluku. Ali Ti nisi smio sam odlučivati. Morao si MENI dopustiti sudjelovanje u donošenju odluke. Morao si me upoznati o toj stvari s Bernhardom, kada je on sam već bio kukavica. Nije tada na TEBI ležala odgovornost za »spas« ili propast mogega braka. Ta je odgovornost ležala na meni i mojemu mužu! Tvoj pakt s njim i Tvoj tajanstveni bijeg u Boston oduzeli su mi priliku pravovremenog poduzimanja ispravnih koraka. I, da, trebao si se za mene boriti, Leo. Ne poput kakvog heroja, ne kao momak, ne kao »muškarčina«, jedino kao netko tko vjeruje svojim osjećajima. Znam, znam: nismo se poznavali, pa nismo se čak nijedanput vidjeli. I onda? Tvrdim da smo onda bili već puno dalje. Nismo, doduše, živjeli skupa u klasičnom smislu, no mi smo suživjeli jedno s drugim, a to vrijedi više. Bili bismo spremni naslijepo se ljubiti, toliko smo bili sigurni u svoju privrženost, tako smo bili bliski. Predao si me zbog krivo shvaćene plemenitosti. Bez borbe. TO si morao drugačije učiniti. TO si mogao bolje uraditi, dragi Leo.

Nakon deset minuta

AW:

Htio sam najbolje za Tebe. Nažalost, nisam došao na ideju, da bih to mogao biti ja sam. Nažalost. Šteta. Propust. Žao mi je. Tako mi je žao!

Nakon pet minuta

Predmet: Moje posljednje pitanje

Leo, hoćeš li doći k meni?

Nakon 15 minuta

Bez predmeta

Smiješ slobodno odgovoriti.

Nakon pet minuta

AW:

Kako si ono, prije dva dana, u sličnoj situaciji odgovorila lijepim velikim slovima: ČEMU?

Nakon jedne minute

RE:

To nije odgovor. To je pitanje! Ti, međutim, više nemaš pravo postavljati pitanja, dragi moj. Potrošio si sva svoja pitanja, djelomično ih potrošio na beznačajne stvari. Sada bi morao riskirati. Hoćeš li doći k meni? Preciznije: hoćeš li danas doći k meni? Da ili ne.

Nakon 20 minuta

Bez predmeta

Dobro se držiš, dragi Leo. Nikakav *da*. Nikakav *ne*. Pritom bi to ovdje zaista bila TVOJA odluka. Možeš sam izabrati, ne moraš pritom ni sekunde misliti na mene.

Nakon tri minute

AW:

Ipak, naravno da mislim na Tebe. Na Tebe i Tvoje riječi od četvrtka: »Vidjeti Te: OK. Još jedanput Te vidjeti, još jedan posljednji put: sranje!« To je, na neki način, zvučalo suprotno od Tvoje današnje namjere. Kako to da sada ipak hoćeš? Zašto trebam doći k Tebi? Ako mi na to ne odgovoriš, onda ću odgovoriti sam sebi.

Nakon jedne minute

RE:

Leo, krivo misliš! OK, kada se odlučiš, otkrit ću Ti. Dakle, hoćeš li doći k meni, Feldgasse 14, treći kat, vrata br. 17? Da ili ne

Nakon 40 sekundi

Da.

Nakon 50 sekundi

RE:

Iskreno? Jesi li siguran?

Nakon 40 sekundi

AW:

To su, doduše, bila dva nedopustiva pitanja! No svejedno ću Ti odgovoriti: ne, Emmi, nisam siguran. Uopće nisam siguran. Rijetko sam kada u toj mjeri bio nesiguran. Ali riskirat ću.

Nakon dvije minute

RE:

Hvala, Leo! A sada, lijepo možeš zaboraviti sve svoje stravične scenarije ili bilo koje vizije. Susret će biti kratak. Recimo: deset minuta. Rado bih popila s Tobom čašicu *whiskeyja*. Jednu, samo jednu! (Ti umjesto toga možeš dobiti čašu crvenog vina, ako želiš.) I onda — a to je razlog mojega poziva — onda ću Ti nešto dati. Primopredaja neće trajati dulje od pet sekundi. Nakon toga si slobodan, dragi moj.

Nakon jedne minute

AW:

Što ćeš mi dati?

Nakon dvije minute

RE:

Nešto osobno. Jedan suvenir. Obećajem Ti: bez patetike, nikakve scene, nikakve suze. Samo gutljaj *whiskeyja*, mala primopredaja i: bok. Neće boljeti. Mislim, u usporedbi i s obzirom na situaciju. Dakle, dođi!

Nakon 40 sekundi

AW:

Kada?

Nakon 30 sekundi

RE:

U osam?

Nakon 40 sekundi

AW:

U osam. Dobro, u osam.

Nakon 30 sekundi

RE:

Onda dobro. Do osam!

Nakon 40 sekundi

AW:

Do osam!

TRINAESTO POGLAVLJE

Nakon dva tjedna

Predmet: Znak života

Halo Emmi, kako si? (Pritom se može nekada koristiti drugi način izražavanja, ali koji?) Meni bi strašno godilo znati, da si barem donekle dobro. Često mislim na Tebe. Uvijek kada... vjerujem da znaš što mislim. Hvala Ti na tome! Leo.

Nakon tri dana

RE:

Halo Leo, lijepo što si se javio. Jesi li osjetio potrebu za tim? Jesi li stvarno imao potrebu? Ili je to bila samo uobičajena floskula prekidanja šutnje, samilosti zbog rastanka, umirivanja savjesti, prevladavanja razdaljine? Da, Leo, donekle sam dobro. Zašto zapravo pretpostavljaš da mogu biti tek »donekle« dobro? U svakom slučaju, nisam tako dobro da bih Te zauzvrat pitala, kako si Ti. Ne želim to čuti. Ja se, naime, uopće ne bih dobro osjećala, kada bih znala, da je Tebi dvostruko bolje nego »donekle dobro«. A to pretpostavljam. Pozdrav iz daljine. Emmi.

Nakon tjedan dana

Predmet: Sada

Draga Emmi, da, svakako, ja sam imao priličnu potrebu za tim! Laku noć, Leo.

Sljedećeg dana

RE:

Drago mi je! Noć. Emmi.

Nakon dva tjedna

Predmet: Kakva slučajnost

Halo Leo, je li moguće da je Pam visoka, plava, vitka, dugonoga ljepotica, onakav tip kao Tvoja sestra Adrienne? Otprilike mojih godina? Možda

dvije, tri godine mlađa? Moj porezni savjetnik, naime, ima svoj ured kod Tebe iza ugla. (Ne, Leo, nije on radi toga moj porezni savjetnik!) A kada sam prolazila pored Tvojih ulaznih vrata, upravo je izlazila jedna od takvih dugih, hoću reći viših, ljepuškastih, blijedo našminkanih žena, kakve često predstavljaju zimske kolekcije u modnim katalogima. Ta je izgledala totalno sjevernoamerički, dugi vrat, svijetlosmeđe cipele, uglasta torbica, brada oštih rubova, baždarena po Tornadu, i pokreti čeljustima, način na koji je žvakala žvakaću gumu. Zacijelo se tako u Bostonu uči. To mora da je bila Pam. Kako sam samo bila iznenađena! Što veliš, nije li svijet mali? LP, Emmi.

Nakon tri dana

Predmet: Ljut?

Jesi li ljut, Leo? Za Tvoje smirenje: sljedeći termin kod mogega poreznog savjetnika je tek za šest mjeseci.

Nakon jednog sata

AW:

Draga Emmi, ja Ti, dakako, ništa ne mogu propisati. No, molio bih Te da se okaniš istraživačkog motanja u blizini moga stana, koje bi bilo temeljeno na slučajnosti ili posjetu poreznom savjetniku. Čemu bi to trebalo služiti? Lijep pozdrav, Leo.

P. S. Pamela nikada ne žvače žvakaću gumu, ni na sjevernoamerički, ni na južnoamerički, ni na bilo kakav drugi način.

Nakon tri sata

RE:

E, onda je upravo imala zalogaj *cheeseburgera* u ustima. Leo, ohladi se malo. Uopće ne razumiješ šalu! Što ima u tome ako prepoznam Pam? Ili upoznam? Možda ćemo se zaljubliti, postati dobre prijateljice, ići na zajedničke izlete, uspoređivati svoje dnevničke zapise o Leu Leikeu. A onda ćemo osnovati stambenu zajednicu u troje. Ili u petero, a ja ću navečer paziti na dvoje djece... OK, već prestajem. Čini mi se da Ti ovo baš nije smiješno. Meni, zapravo, također nije, što dulje o tome razmišljam. Ugodne, nesmetane praznike s izdašnim boravcima na terasi stana br. 15 želi vam Emmi. Ja idem na put!

Nakon tjedan dana

Predmet: Sedmi val

Halo Leo. Sjedim na svojem balkonu u Playa de Alojeri na La Gomeri i gledam preko stjenovitog zaljeva s njegovim tamnim pješčanim sprudovima i zapjenjenim bijelim slanim jezicima, daleko u more i još dalje, sve do vodoravne linije koja dijeli svijetloplavo od tamnoplavog, nebo od zemlje. Znaš li kako je ovdje lijepo? Moraš jedanput obavezno doći ovamo. Ovo je mjesto kao stvoreno za svježe zaljubljene.

Zašto Ti pišem? Jer osjećam potrebu za tim. I jer ne želim bez riječi čekati na sedmi val. Da, ovdje ljudi pričaju priču o nepokorivom sedmom valu. Prvih šest su predvidljivi i odmjereni. Oni su ovisni jedni o drugima, jedni druge dopunjuju, ne donose nikakvo iznenađenje. Održavaju kontinuitet. Šest naleta, kako god izdaleka izgledali različito, šest naleta — i uvijek isti cilj.

Ali, oprez od sedmog vala! On je nepredvidljiv. Dugo vremena je nezamjetan, sudjeluje u monotonom tijeku događaja, prilagođava se svojim pret-hodnicima. No ponekad se otme. Uvijek samo on, uvijek samo sedmi val. Jer on je bezbrižan, bezazlen, buntovnički, prelijeva se preko svega, sve iznova oblikuje. Za njega ne postoji nikakvo prije, samo jedno sada. A nakon toga je sve drugačije. Bolje ili lošije? To mogu prosuditi samo oni, koje je on zahvatio, koji su imali hrabrosti dočekati ga i dopustiti da ih ponese.

Sada, evo, već dobrih sat vremena sjedim ovdje, brojim valove i promatram, što oni sedmi rade. Još se ni jedan od njih nije oteo. No, ja sam na godišnjem odmoru, strpljiva sam, mogu čekati. Ne gubim nadu! Ovdje, na zapadnoj obali puše jaki, topli južnjak. Emmi.

Nakon pet dana

Predmet: Vratila se?

Halo Emmi, hvala Ti na Tvojem morskom e-mailu. I? Je li se oteo sedmi val? Jesi li dopustila da Te ponese? Lijep pozdrav, Leo.

Nakon tri dana

Predmet: Svih sedam valova

Meni je Tvoja priča nekako poznata, draga Emmi, pa sam nešto pročitao o sedmom valu. Nekadašnji kažnjenik Henri Carriere opisao ga je u svojem biografskom romanu »Papillon«. Nakon što se zatekao na Vražjem otoku

ispred obale Francuske Gvajane, promatrao je tjednima more i primijetio, da je svaki sedmi val bio viši od ostalih. Jednom takvom sedmom — on ga je nazvao »Lisette« — prepustio je, konačno, svoj splav od kokosovih oraha da ga iznese na pučinu, što je značilo njegov spas.

No, zapravo sam Ti samo htio reći da mi nedostaješ, Emmi.

Sljedećeg dana

Bez predmeta

I zapravo si se već odavno trebala vratiti. Ili?

Nakon šest dana

Predmet: Bez daška vjetra

Draga Emmi, ja bih samo želio znati, je li s Tobom sve u redu. Ne moraš mi pisati ako ne osjećaš potrebu za tim. Napiši mi tek da Ti nije do pisanja meni, ukoliko Ti nije do toga. A ako Ti je slučajno ipak do toga, onda mi piši! To bi me veselilo, i to jako! Ovdje kod mene nema valova, nikakvih šest, a pogotovo nikakvog sedmog. More je mirno. Mirno se zrcali, sunce bliješti. Ni na što ne čekam. Sve je tu, sve ide svojim tijekom. Nikakva promjena na vidiku. Bez daška vjetra. Emmi, barem nekoliko riječi od Tebe. Molim Te! Leo.

Nakon tri sata

RE:

Kod mene je sve u redu, Leo! Kroz nekoliko dana ću Ti više pisati. Planiram koješta. Emmi.

Nakon osam dana

Predmet: Novi početak

Dragi Leo, Bernhard i ja pokušat ćemo još jedanput skupa. Imali smo lijep, čak harmoničan zajednički godišnji odmor. Kao nekada, zapravo ne, posve drugačiji, no svejedno. Znamo što jedno drugom značimo. Znamo što imamo jedno od drugog. Znamo da to nije sve. No, sada također znamo, da to i ne mora biti sve. Očito jedan jedini čovjek ni ne može sve dati. Čovjek, dakako, može svoj život usmjeriti tomu, čekati da se pojavi takav, koji će jednome sve dati. Tada se doživljava ona divna, omamljujuća, uzbudljiva iluzija svega, koja ubrzava otkucaje srca i koja životarenje uz kroničnu nedostatnost čini podnošljivim, sve dok se ta iluzija ne potroši. Tada čovjek

osjeća još samo nedostatnost. Takav osjećaj i predobro znam. To više nije za mene. Više ne čeznem za idealnim. Želim iz nečega dobrog napraviti najbolje, i to mi je za moju sreću dovoljno.

Preselit ću opet kući, kod Bernharda. Sljedeće će godine biti puno na putu, na velikim koncertnim turnejama. On je međunarodno jako tražen. Tada me djeca trebaju. (Ili ja trebam djecu? Jesu li to još uopće djeca? Posve svejedno.) Svoj mali stan ću zadržati kao svoju odstupnicu u svoj »Ja sama«.

A mi, Leo? Puno sam razmišljala o tome. S Bernhardom sam također razgovarala o tome, bilo to Tebi pravo ili ne. On zna, koliko si mi Ti važan. On zna, da smo se u međuvremenu nekoliko puta nakratko sreli. On zna, da mi se Ti sviđaš, da, također tako, tako posve normalno, fizički, nevirtualno, onako, s rukama i nogama. On zna, da bih s Tobom mogla zamisliti sve moguće. I zna da sam s Tobom sve moguće zamislila. On, također, zna koliko mi je još uvijek stalo do Tvojih riječi, i kako je velika moja potreba da Ti pišem. Da, on zna da se mi još uvijek dopisujemo. Jedino ne zna ŠTO pišemo jedno drugom. To mu i neću otkriti, jer se to tiče samo nas dvoje i inače nikoga drugog. Ali, želim da bi mu bilo podnošljivo kada bi znao što jedno drugom pišemo, o čemu se dopisujemo. Ne želim ga više varati svojim neispunjenim čežnjama, svojim iluzijama svega. Leo, ja želim završiti svoj boravak na otoku, s Tobom. Želim ono, što si Ti, ako si iskren prema sebi, i sam uvijek želio: želim... sada sam znatiželjna hoću li uspjeti to izgovoriti — želim, želim, želim... da ostanemo prijatelji. (Uspjelo!) Dopisni prijatelji. Razumiješ me? Nikakvo ubrzano lupanje srca. Nikakvo grčenje želuca. Nikakva strepnja. Nikakvo drhtanje. Nikakva nada. Nikakva želja. Nikakvo iščekivanje. Jednostavno e-mailovi od mojega prijatelja Lea. A ako ih i ne dobijem, tada svijet također neće propasti. To želim! Nikakav tjedni smak svijeta. Razumiješ me? Lijep pozdrav, Emmi.

Nakon deset minuta

AW:

Sedmi Te val, dakle, ipak zahvatio!

Nakon četiri minute

RE:

Ne, Leo, baš obratno. Izostao je. Čekala sam ga tjedan dana. Nije došao. Mogu li Ti reći zašto? Jer uopće ne postoji. On je bio samo »iluzija svega«.

Ne vjerujem u njega. Ne trebam valove, niti prvih šest, a pogotovo ne sedmi. Radije ću se ponašati kao Leo Leike: »More je mirno. Mirno se zrcali, sunce bliješti. Ni na što ne čekam. Sve je tu, sve ide svojim tijekom. Nikakva promjena na vidiku. Bez daška vjetra.« Tako se da živjeti. Tako se barem bolje spava.

Nakon tri minute

AW:

Ne očekuj od toga previše, Emmi. Za tiho more treba biti rođen. Jedni stanje bez daška vjetra doživljavaju kao unutarnji mir, drugi kao vječno mrtvilo.

Nakon dvije minute

RE:

Ti upravo pišeš kao da si tip mrtvila, dobri moj.

Nakon jedne minute

AW:

Pritom sam prije mislio na Tebe, dobro moje.

Nakon dvije minute

RE:

To je lijepo od Tebe, Leo. No možda bi, sveukupno gledajući, trebao malo više misliti na sebe. Na sebe i... *Apropos:* već deset tjedana živiš jedan posve novi život, život u zajedništvu. Nisi mi još ni riječ pisao o tome. Niti riječi o vašoj vezi! DOBRA DOPISNA PRIJATELJICA TO, MEĐUTIM, OČEKUJE! Ugodna večer. Emmi.

Nakon pet minuta

AW:

Puno tražiš, Emmi. Vjerojatno nisi ni svjesna toga, KOLIKO PUNO OD MENE TRAŽIŠ! Leo.

Nakon četiri dana

RE:

Očito previše!

Nakon tri dana

Predmet: Hajde, Leo!

Hajde, Leo! Trgni se, pokreni se. Pričaj mi o sebi i Pameli. Molim, molim, molim Te! Kako Ti je s njom? Kako zajedništvo? Je li se već privikla? Osjeća li se ugodno u stanu br. 15? Jede li za doručak pahuljice, ili žemlje s masnom tunjevinom? Spava li na lijevom ili desnom boku, na trbuhu ili leđima? Kako joj je na poslu? Što priča o svojim kolegama s posla? Što radite vikendom? Kako provodite večeri? Nosi li tange ili bostonski bakin donji veš? Kako često imate seks? Tko obično prvi počinje? Tko prvi prestaje i zašto? Koji je njezin nedostatak? (Mislim u igri golfa.) Čime se inače bavite? Jede li radije odreske ili savijaču s jabukama? Što joj je razbi-briga? Skok s motkom? Kakve cipele inače još nosi? (Osim svijetlosmeđih iz Bostona.) Kako dugo suši svoju plavu kosu? Na kojem se jeziku sporazumijevate? Pišete li e-mailove na engleskom ili njemačkom? Jesi li jako zaljubljen u nju?

Sljedećeg dana

AW:

Za doručak pije stari bostonski, kaveno-mliječni pripravak s puno vode, mlijeka i šećera, ali bez kave. I jede marmeladu od marelice na kruhu bez maslaca. Spava na svom desnom obrazu i srećom još ne sanja o poslu. No to Te sve tek usputno zanima. Imam li pravo? Pođimo, dakle, odmah do vrhunca; kako često imamo seks? Neprestano, Emmi, kažem Ti, pfffffff, neprestano! Obično počnemo rano (istovremeno) i jednostavno više ne prestajemo, na primjer, već tjedan dana. Uopće nije jednostavno pritom još sastavljati platonske e-mailove Emmi. Pitanje o donjem vešu je, dakle, suviše. A u rijetkim seks-stankama suši svoju valovitu plavu kosu, koja joj doseže do koljena. Ugodno popodne, dopisna prijateljice! Leo.

Nakon osam minuta

RE:

Odgovor je bio nekako dobar, Leo. Nekako s duhom! Vidiš, dakle, da još znaš! Također ugodno popodne želi Ti Emmi. Idem sada kupiti hlače. Nažalost, s Jonasom. Nažalost, za Jonasa! To je stvarno *nefer* s modom: oni koji trebaju nove hlače (Jonas), ne žele ih. Oni koji žele nove hlače (ja), ti ih ne trebaju.

P. S. Sastavljate li svoje e-mailove na engleskom ili njemačkom, to još uvijek ne znam.

Nakon pet sati

AW:

Niti, niti.

Sljedećeg dana

RE:

Ruskom?

Nakon deset sati

AW:

Ne pišemo e-mailove. Telefoniramo.

Nakon tri minute

RE:

Nakon pet dana

Predmet: Halo Leo!

Čisto pismeno prijateljstvo bez bockavih međutonova Ti je dosadno, imam li pravo?

Nakon dva dana

Predmet: Halo Emmi!

Ne, griješiš, draga Emmi. Nakon toga što znam da kod Tebe neće nastati smak svijeta, ako Ti ne pišem, nisam više tako često *online*. To je razlog duljih razmaka. Molim Te za razumijevanje i malo strpljenja.

Nakon tri minute

RE:

Ti si mi, dakle, dvije godine pisao samo zato da ne doživim smak svijeta?

Nakon osam minuta

AW:

Čudi me što sam opet izdržao tjedan dana bez Tvojih zaključaka od kojih zastaje dah, ljubavi moja!

Imam, uostalom, protupitanje na Tvoje prvo pitanje. Ono glasi: stanje bez daška vjetra Ti je malo dosadilo, imam li pravo?

Nakon četiri minute

RE:

Ne, griješiš, dragi Leo. Dobrano griješiš! Potpuno sam opuštena i uživam u tišini, unutar njem miru i *fetuccinima* s riječnim račićima u umaku od badema. Dobila sam već osam kilograma. (Ili barem 0,8.) Jesi li jako zaljubljen u nju?

Nakon jednog sata

AW:

Zašto Te to toliko zaokuplja, dopisna prijateljice?

Nakon 50 sekundi

RE:

Ne zaokuplja me, samo me zanima. Čovjek se još smije zanimati za važne osnovne emocionalne pojmove svojega dopisnog prijatelja, ili?

Nakon 40 sekundi

AW:

A ako kažem: »Da, jako sam zaljubljen u nju!«

Nakon 30 sekundi

RE:

Onda bih ja rekla: »Drago mi je za Tebe! Za Tebe i nju!«

Nakon 40 sekundi

AW:

Radost, međutim, ne bi zvučala iskreno.

Nakon 50 sekundi

RE:

O iskrenosti zvuka moje radosti zaista ne moraš razbijati glavu, dragi moj! Dakle: jesi li jako zaljubljen u nju?

Nakon dvije minute

AW:

To su Emmijevske metode iznuđivanja, draga moja! Tako od mene nećeš izvući odgovor. No, mogli bismo se rado opet jedanput naći na kavi i brbljati o stvarima koje nas pokreću, unatoč stanju bez daška vjetra.

Nakon jedne minute

RE:

Ti me želiš sresti?

Da. Zašto ne? Mi smo prijatelji.

Nakon dvije minute

RE:

A što ćeš reći Pam?

Nakon 50 sekundi

AW:

Baš ništa.

Nakon 30 sekundi

RE:

Zašto ne?

Nakon 50 sekundi

AW:

Zato što ona o nama ništa ne zna, kako Ti je poznato.

Nakon jedne minute

RE:

To, doduše, znam. No, što uopće ima za znati? Što ne smije znati? Da smo dopisni prijatelji?

Nakon dvije minute

AW:

Da postoji žena, kojoj odgovaram na takva pitanja.

Nakon 50 sekundi

RE:

Ti na njih ionako ne daješ odgovora.

Nakon minute i pol

AW:

Emmi, što misliš, zašto ja ovdje, evo, već gotovo pola sata sjedim za računalom?

Nakon 30 sekundi

RE:

Dobro pitanje. Zašto?

Nakon 50 sekundi

AW:

Da s Tobom razmijenim misli.

Nakon jedne minute

RE:

Točno. To Pam ne bi razumjela. Pitala bi: »Zašto joj ne telefoniraš? Na taj način biste uštedjeli četiri petine vremena.«

Nakon 40 sekundi

AW:

Točno. A ja bih nakon takve rečenice, bez nelagode, mogao spustiti slušalicu.

Nakon 50 sekundi

RE:

Točno. E-mailovi su strpljiviji od telefona. To mi je sreća!

Nakon 40 sekundi

AW:

Točno. Kod e-mailova čovjek i međuvrijeme provodi skupa.

Nakon 30 sekundi

RE:

Točno. To je opasno.

Točno. I to istovremeno čini ovisnim.

Nakon 50 sekundi

RE:

Točno. Srećom sam na uspješnom odvikavanju. U tom smislu: bok za danas, dragi dopisni prijatelju. Bernhard kuha, moram mu gledati preko ramena. Svako dobro! Emmi.

ČETRNAESTO POGLAVLJE

Nakon osam dana

Predmet: Kava

Halo Emmi, hoćemo li se naći na kavi?

Nakon četiri sata

RE:

A to je mome dopisnom prijatelju Leu nakon tjedan dana mrtvila samo tako, spontano, palo na pamet.

Nakon tri minute

AW:

Nisam vas htio smetati kod kuhanja i gledanja preko ramena, draga Emmi.

Nakon dvije minute

RE:

Samo bez krivog suzdržavanja, dragi Leo. Inače ćemo Te odmah pozvati na jelo. Pam, dakako, također može doći s Tobom. Jede li ona riječne račiće?

Nakon jedne minute

AW:

Tvoj novi, prijateljsko-srdačni humor komune, čak i za Tvoje pojmove donekle šepa, draga Emmi. Dakle; idemo li na kavu?

Nakon pet minuta

RE:

Dragi Leo, zašto zapravo ne kažeš: »Želim s Tobom...?« Zašto pitaš: »Hoćemo li...?« Ne znaš li sam, želiš li to? Ili zadržavaš sebi odstupnicu da također ne želiš, ukoliko ja ne želim?

Nakon 50 sekundi

AW:

Draga Emmi, ja s Tobom želim izići na kavu. Želiš li Ti to također? Ako ne, onda ni ja ne želim, jer ja ne želim s Tobom (ići na kavu) protiv Tvoje volje.

Dakle, hoćemo li?

Nakon pet minuta

RE:

Da, možemo, Leo. Kada i gdje predlažeš?

Nakon tri minute

AW:

Utorak ili četvrtak oko 16 ili 17 sati? Znaš li kafić Bodinger u Dreisterngasseu?

Nakon 40 sekundi

RE:

Da, znam. Tamo je donekle mračno.

Nakon 50 sekundi

AW:

Ovisi o tome gdje se sjedi. Pod velikim lusterom je poput danjeg svjetla, kao u sajamskoj kavani Huber.

Nakon 30 sekundi

A Ti baš želiš sjediti pod velikim lusterom?

Meni je svejedno gdje ću sjediti.

Nakon 20 sekundi

RE:

Meni nije.

Nakon 40 sekundi

AW:

Gdje bi Ti radije sjedila, Emmi, pod velikim lusterom ili u nekakvom mračnom kutu?

Nakon 30 sekundi

RE:

Ovisi s kime.

Nakon 20 sekundi

AW:

Sa mnom.

Nakon 20 sekundi

RE:

S Tobom? O tome još nisam razmišljala, dragi moj.

Nakon 30 sekundi

AW:

E, pa onda razmisli, ljubavi moja.

Nakon jedne minute

RE:

OK, već sam razmislila. S Tobom bih rado sjedila na pola puta između mračnog kuta i stolova ispod velikog lustera, tamo gdje svjetlo iz mračnog prelazi u danje. U četvrtak u 16.30 sati?

Četvrtak, 16.30 sati. Savršeno!

Nakon pet minuta

RE:

Ah, a što očekuješ od našeg jedan, dva, tri (!), četiri... petog susreta?

Nakon dvije minute

AW:

Kao što je svaki naš susret bio drugačiji nego bilo koji drugi, očekujem da će i ovaj susret biti drugačiji nego bilo koji od prethodnih.

Nakon 50 sekundi

RE:

Jer smo sada prijatelji.

Nakon 30 sekundi

AW:

Da, možda i zato. I jer dijelovi »nas« brižno paze na to da u »susret« uvedu pojam prijateljstva.

Nakon pet minuta

RE:

Koji je susret bio najbolji, Leo?

Nakon 50 sekundi

AW:

Privremeno — posljednji, peti.

Nakon dvije minute

RE:

Nisi dugo razmišljao! Jer je bio najkraći? Jer je imao (razmjerno) najjasniji kraj? Jer su njime bile postavljene smjernice za budućnost? Jer je Pam bila pred vratima?

Nakon 40 sekundi

AW:

Zbog Tvojeg »suvenira«, Emmi.

Nakon 30 sekundi

RE:

Oh, sjećaš se?

Nakon 20 sekundi

AW:

Ne trebam se sjećati. To ne mogu zaboraviti. Uvijek je sa mnom.

Nakon 40 sekundi

RE:

Ali, nisi to nikada spominjao.

Nakon 30 sekundi

AW:

Riječi tamo ne dopiru.

Nakon 40 sekundi

RE:

Kod nas su riječi do sada već posvud doprle.

Nakon 30 sekundi

AW:

Ovamo ne dopiru. Ovamo im ne dopuštam pristup. To je bit »toga«.

Ti »to«, dakle, još uvijek osjećaš?

Nakon 20 sekundi

AW:

I te kako!

Nakon 40 sekundi

RE:

To je lijepo, Leo!!! (Stanka, stanaka, stanaka.) Tako, a sada smo opet prijatelji.

Nakon 30 sekundi

AW:

Da, dopisna prijateljice, a sada si slobodna. Možeš Bernhardu gledati preko ramena kod kuhanja. Ugodna večer!

Nakon 40 sekundi

RE:

Dobro, dopisni prijatelju, a Ti smiješ nazočiti sušenju Pamine kose. Također ugodna večer.

Nakon 30 sekundi

AW:

Ona kosu suši ujutro, između sedam i sedam i trideset. (Osim vikendom.)

Nakon 50 sekundi

RE:

Tako detaljno ovoga puta uopće nisam željela znati.

Nakon četiri dana

Predmet: Kafić Bodinger

Halo Emmi, ostajemo li kod danas popodne?

Lijep pozdrav, Leo.

Nakon jednog sata

RE:

Halo Leo. Da, naravno. Samo... nastao je jedan mali problem, organizacijski. No svejedno. Ne, nije to zapravo nikakav problem. Dakle, ostajemo kod danas popodne, 16.30 sati. Do skora!

Nakon tri minute

AW:

Hoćemo li... oprost, želiš li da odgodimo susret, Emmi?

Nakon dvije minute

RE:

Ne, ne, ne. Sve je OK. Samo... ne, to zapravo nije stvaran problem. Do skora, dopisni prijatelju! Veselim se!

Nakon 40 sekundi

AW:

Ja također!

Sljedećeg jutra

Predmet: Iznenadni gost

Halo Leo, drag si mu!

Nakon jednog sata

AW:

Lijepo.

Nakon 40 minuta

RE:

Ljutiš se? Leo, nije išlo drugačije. Otpao mu je sat prirodopisa i htio je pošto-poto poći sa mnom. Htio Te upoznati. Htio je znati kako izgleda netko, tko nekom (ne, ne nekom, nego njegovoj majci) dvije godine piše e-

mailove. On, naime, smatra donekle perverznim to što mi radimo, odnosno što ne radimo. Ti si za njega bio poput kakvog vanzemaljca, pa stoga dvostruko zanimljiv. Što sam mogla učiniti? Jesam li mu trebala reći: »Jonase, ne, to ne ide, taj čovjek s tuđeg planeta Outlook je određen samo za mene?«

Nakon deset minuta

AW:

Da, Emmi, ljutim se, čak jako! TREBALA SI MI PRETHODNO REĆI da ćeš Jonasa povesti sa sobom! Tada bih se na to mogao pripremiti.

Nakon pet minuta

RE:

Tada bi Ti otkazao naš susret. A ja bih bila razočarana. Ovako me se jako dojmilo, kako si se dobro držao, kako si ga pažljivo slušao, kako si prema njemu bio ljubazan. Bolje tako, ili? Jonas, u svakom slučaju, ima o Tebi jako dobro mišljenje.

Nakon tri minute

AW:

To će njegovog oca sigurno jako veseliti!

Nakon osam minuta

RE:

Leo, nemoj podcijeniti Bernharda. On Te već odavno ne smatra konkurentom. Mi imamo jasne odnose. Konačno ih imamo! Mi imamo, ma kako to deziluzionirajuće zvučalo u Tvojim ušima, »razborito partnerstvo«. Opet ga imamo. I dobro ga provodimo! Jer partnerstvo, prije ili kasnije, može opstati samo kao razborito partnerstvo, inače bi bilo tako, tako, tako — nerazborito, partnerski gledano, ako me shvaćaš.

Nakon dvije minute

AW:

A ja sam vaš novoizabrani član razboritog partnerstva. Hoćeš li mi jednom zgodom objasniti koju funkciju ja to imam u vašem razboritom sklopu? Trebam li se nakon virtualne njege mame, sada usredotočiti na sina?

Nakon jedne minute

RE:

Dragi Leo, je li taj sat s Jonasom zaista bio tako loš? Vjeruj mi, njemu je to godilo, da Te jedanput vidi i porazgovara s Tobom. Tvoje objašnjenje o metodama mučenja u srednjem vijeku ga je upravo oduševilo. O tome želi više znati.

Nakon sedam minuta

AW:

Drago mi je, Emmi. On je, također, vrlo drag dječak. Ali da budem iskren, da budem posve iskren, vjerojatno me nećeš razumjeti, nijedna žena razboritog partnerstva s djecom razboritog partnerstva ne bi to mogla razumjeti, jer je tako apsurdno, toliko neumjesno, prepotentno, čak ludo umišljeno, moja mušica, blesavo, apsolutno strano, otkačeno, vanzemaljsko. Svejedno, ipak ću reći: zapravo sam TEBE htio vidjeti, s TOBOM razgovarati, Emmi. Zato sam dogovorio susret S TOBOM. S TOBOM, udvoje.

Pa vidjeli smo se (što me jako veselilo). A razgovor možemo nadoknaditi. Imaš li vremena sljedećeg tjedna? Utorak, srijeda, četvrtak? Možda jedanput i nešto dulje?

Nakon tri sata

Predmet: Halo

Halo Leo, proučavaš li još uvijek svoj rokovnik?

Nakon pet minuta

AW:

Sljedeći tjedan letim s Pamelom za Boston.

Nakon tri minute

RE:

Ah! Ah, tako. Aha. Mhm. Shvaćam! Nešto ozbiljno?

Nakon jedne minute

AW:

O tome sam Ti, na primjer, htio rado pričati.

Nakon 40 sekundi

RE:

Onda ne okolišaj, jednostavno to učini! Pismeno!

Nakon deset minuta

Bez predmeta

Molim Te! (Molim, molim, molim!)

Nakon jednog sata

Bez predmeta

OK, onda nemoj i budi uvrijeđen! Dobro Ti stoji, Leo! Volim uvrijeđene muškarce. Ludo su mi erotični. Zauzimaju vrhunsko mjesto na mojoj tablici erotičnosti: vozači trkaćih automobila, posjetitelji godišnjih sajmova, muškarci u sandalama, muškarci na danima piva i uvrijeđeni muškarci! Laku noć.

Sljedeće večeri

Predmet: Svekolika iluzija

Halo Emmi, nije baš jednostavno objasniti moju situaciju, no pokušat ću. Počinjem jednim Emmi-citatom: »Jedan jedini čovjek ne može drugome sve dati.« Imaš pravo. Vrlo mudro. Vrlo uvidavno. Vrlo razborito. S tim saznanjem u podsvijesti, čovjek se ne izlaže opasnosti previše tražiti od drugoga. A onda se i sam, mirne savjesti, zadovoljava pridonnošenjem pojedinačnih doprinosa sreći drugoga. To štedi energiju za teška vremena. Tako se može živjeti u zajedništvu. Tako se može sklopiti brak. Tako se mogu odgajati djeca. Tako se mogu izvršiti obećanja, ustanoviti »razborita partnerstva«, učvrstiti, zapustiti, razbuditi, spasiti, opet iznova početi. Velike zadaće! Izražavam prema tome svoje iskreno poštovanje. Jedino: ja ne mogu tako, ne želim tako, ne mislim tako, ne funkcioniram tako. Ja sam, doduše, već odrastao i čak dvije godine stariji od Tebe, no ja JE još uvijek imam i (još) nisam spreman odustati od nje: od »svekolike iluzije«. Stvarnost: »Jedan jedini čovjek ne može drugome sve dati.« Moja iluzija: »Ali on bi to trebao htjeti. I nikada ne bi smio prestati to pokušavati.«

Marlene me nije voljela. Bio sam spreman »sve« joj dati, no moja je ponuda nije posebno zanimala. Djelić toga je sa zahvalnošću ili iz samilosti prihvatila, ostatak sam mogao zadržati za sebe. U konačnici to je dostajalo za nekoliko pokušaja novoga početka. Prizemljenja su uslijedila uskoro i bila su, barem za mene, krajnje tvrda.

Kod Pamele je drugačije. Ona me voli. Ona me zaista voli. Ne boj se, Emmi, neću Ti iznova dosađivati pojedinostima u čemu se sve slažemo. Problem: Pamela se ovdje ne osjeća ugodno. Čezne za zavičajem, za svojom obitelji, za svojim prijateljima, svojim kolegama s posla, svojim lokalima, običajnošću. Ona ne dopušta da se to na njoj primijeti, želi mi to prikriti, želi me toga poštedjeti, jer zna da to nije u vezi sa mnom, i jer pretpostavlja da ja tu ništa ne mogu promijeniti. Eh sad, ja sam za nas dvoje kupio karte za let za Boston i time iznenadio Pamelu. U veselju zbog toga prolila je godišnju porciju suza. Od toga je doba kao preporođena, kao da je pod utjecajem droge sreće. Ona pritom polazi od dva tjedna »godišnjeg odmora«, no ja ne isključujem da bi to u konačnici moglo biti više. Ja sam bez njenog znanja dogovorio predstavljanje na germanističkim institutima, pa se dugoročnije možda ukaže prilika za zaposlenje.

Emmi, mene ništa ne vuče u Boston, ni najmanje. Tako bih rado ostao ovdje — iz mnogih razloga, ne, ne iz mnogih razloga, iz jednoga posve konkretnog razloga. Ali taj razlog je tako... kako bi Ti to formulirala? »Taj razlog je tako, tako, tako — bezrazložan.« Posve je neutemeljen. Čista utvara, moždana utvara. Ne, još gore, želučana utvara.

Vjerojatno moja zajednička budućnost s Pamelom, ukoliko takva postoji, leži nekoliko tisuća kilometara udaljena odavde. Vjerujem da se ja lakše mogu naviknuti i prilagoditi novoj okolini nego ona.

Njena sreća me motivira. Htio bih je i nadalje vidjeti takvu, kakvu sam je vidio posljednjih dana. I htio bih da me i nadalje tako gleda, kako me zadnjih dana gledala. Gleda me kao čovjeka koji je sposoban »sve« joj dati. Ne, to nije sposobnost, tek spremnost. Između toga se nalazi iluzija. Nju ću još jedno vrijeme zadržati. Zašto se, inače, isplati živjeti, ako ne za »svikoliku« iluziju?

Nakon dva sata

RE:

»Ona me voli. Ona me zaista voli.« »Želim joj sve dati.« »Ja se lakše mogu naviknuti.« »Meni je lakše prilagoditi se.«

»Njena me sreća motivira.« »Da me samo i nadalje tako gleda, kako me zadnjih dana gledala!«...

Leo, Leo, Leo! Voljeti za Tebe znači držati u rukama poluge tuđe sreće. ALI GDJE SI TI? Što je s Tvojom srećom? Što je s Tvojim željama? Zar Ti nemaš nikakvih osobnih želja? Imaš li samo one od Pam? Preostaju li Ti

samo želučane utvare? — Žao mi Te. Ne, žalim sebe. Ne, žalim nas oboje. Danas je nekakva tužna noć. Tamno, kasno proljeće. Bez daška vjetra. Mrtvilo. Popit ću sada jedan *whiskey*. A potom ću odlučiti hoću li popiti još jedan. Ja, naime, postupam po vlastitim željama. I tražim SVOJU sreću. Srećom. Ili nesrećom. Nemam pojma. Ti si drag, Leo! Ti si zaista drag! No, možeš li samo biti voljen, ili možeš jednom i sam voljeti? Laku noć, Emmi.

Nakon dva dana

Predmet: Četiri pitanja

1. Kako si?

2. Kada letite?

3. Hoćeš li mi još napisati par riječi?

Nakon tri minute

AW:

To su bila samo tri pitanja!

Nakon 30 sekundi

RE:

Znam. Htjela sam samo provjeriti, jesi li još dovoljno priseban za brojanje.

Nakon osam minuta

AW:

Pod 1. Nisam baš posebno dobro. Ulovio sam nekakvu »želučanu utvaru« druge vrste: nekakvu crijevnu infekciju. Kada mi predstoji put udvoje, uvijek obolim. To je već s Marlene bilo tako.

Pod 2. Letimo sutra prije podne (ukoliko u svoj prtljag uspijem ugurati zahodsku školjku).

Pod 3. Još par riječi? Emmi, Tvoj e-mail s tamnim, kasnim proljećem me se jako dojmio. Ne znam što bih Ti na to odgovorio. Ne postoji uputstvo za uporabu s položajnim nacrtom za otkrivanje i vađenje sreće. Svatko traži svoju vlastitu sreću na svoj način i na onim mjestima za koja misli da će je tamo najprije naći. No možda sam previše zahtijevao kada sam od Tebe očekivao ohrabrujuće riječi za moj »pothvat Boston«.

Nakon 30 minuta

RE:

U tome imaš pravo, Leo. Oprosti, ali »Boston« je kod mene već bezizgledno negativno obojen i tome se nema što dodati. Vjeruj mi: smatram da je Tvoja spremnost da jednoj ženi »sve« daš, vrijedna pažnje, hrabra, zadivljujuća. (»Plemenita« i »svjetski ugladena« sam izbrisala.) Želim Ti pritom sve najbolje, najveću moguću sreću. Neovisno o uputstvu za uporabu i položajnom nacrtu: svatko definira sreću na svoj način, ja više prema sebi. Ti izgleda, više prema Pam. Nadam se da ćeš pritom doći na svoj račun.

Ah da, moja psihoterapeutkinja je mišljenja da bih Ti prije puta još mogla priopćiti da će me Tvoj povratak veseliti, mislim, nakon dva tjedna. Mišljenja je, da Ti mirne duše mogu priznati kako na neki način očekujem Tvoj povratak, jer to smatram nekako tako, tako, tako — nekako lijepo, da si tu, kada budeš tu, jako lijepo. Razumiješ? I pokušaj s keksom od riže, a ne s bananama. Banane uopće ne pomažu. Banane su najveća laž u povijesti oboljenja proljevom. Svako dobro, dragi moj!

Nakon jedne minute

AW:

A četvrto?

Nakon dvije minute

RE:

Ah, da, četvrto!

Kada se opet vratiš, hoćemo li se onda jedanput sresti u četvero? Fiona bi Te rado upoznala. Jonas joj je pričao da si Ti nekakav tip poput Kevina Spaceyja, samo bez kose. Fiona obožava Kevina Spaceyja, makar i bez kose, iako ona, po mojem mišljenju, spada u njegove najzanimljivije značajke. No, ja mislim da Jonas i inače brka Kevina Spaceya s onim zadrtnim obiteljskim glumcem, onim izduženog lica, kako se ono zove? Svejedno. Leo, hoćemo li se uskoro opet sresti? Reci *da!*

Nakon jedne minute

Predmet: RECI DA!

Vidi predmet i učini tako.

Nakon 50 sekundi

AW:

Da! Da! Da! Oprosti, upravo sam bio na zahodu. A sljedeća rečenica ne smije biti duga, inače ću je morati prekinuti u sredini. Do skora, ljubavi moja!

PETNAESTO POGLAVLJE

Nakon osam dana

Predmet: »Ti« si doma

Draga Emmi, od prije tjedan dana zaokupljen sam Bostonom. Kada ovaj grad jedanput nekoga zaokupi, onda ga više ne pušta. Pamela ovdje u blizini našega stana pozna svaku petu obitelj, a svaka druga od njih nas poziva na jelo. To znači; mi otprilike osam puta dnevno jedemo kod kojekakvih poznanika. Pritom posjeti rodbini još uopće nisu ubrojani. To Ti sada može zvučati strahovito malograđanski. No ja se pritom dobro osjećam, prijaznost ovih ljudi me zarazila, od jutra do večeri vidam samo otvorena, nasmijana, vedra lica. Ta se vedrina odražava i na meni. Ti znaš da ja imam pomalo čudnovat pojam o sreći. Ona se kod mene obično očituje izvana i rijetko dolazi iz moje nutrine. Rijetko, no ipak. Emmi, lijepo je misliti na Tebe! Moram ovoj rečenici dati veće značenje: EMMI, LIJEPO JE MISLITI NA TEBE! Strašno sam se bojao renesanse svojih bolnih, starih, bostonskih utočišnih i skrivačkih osjećaja. Tako sam Ti zahvalan da nisi zabravila onaj stražnji izlaz, kroz koji sam »nas« onaj put napustio. Tako sada i iz ove velike udaljenosti mogu biti »doma« bez srčanih smetnji: doma je tamo, gdje si Ti, Emmi. Veseli me da ću Ti prostorno uskoro biti bliži. Veselim se našem sljedećem susretu. Povedi sa sobom nekoliko pubertirajuće djece iznenađenja. A jednom ću Ti otkriti nešto o Tebi i »onom« i sebi. Tako, a sada smo pozvani na »diner« kod Pameline kolegice sa sveučilišta, Maggy Wellington. Do skora, Tvoj dopisni prijatelj Leo.

Nakon četiri dana

Predmet: Prispjelo?

Draga Emmi, ja sam Ti prije nekoliko dana poslao jedan e-mail iz Bostona. Ne znam jesi li ga dobila, kod mene se pojavila obavijest o pogrešci. Sažet ću sadržaj u dvije rečenice: 1. Ja sam dobro, ali/i nedostaješ mi! 2. Veselim se našem sljedećem susretu! Do skora, Tvoj dopisni prijatelj Leo.

Nakon tri dana

Predmet: Prispjeo?

Halo Leo, jesi li sletio? Jesi li opet u svom domaćem stanu br. 15? Hvala Ti na dragoj pošti iz Amerike! Sažet ću, zemljopisno, Tvoja dva maila s istočne obale kako slijedi: 1. Doma je tamo, gdje je Tvoja dopisna prijateljica Emmi. 2. Boston je tamo, gdje su lica vedra, i gdje Ti Pam možeš usrećiti iznutra (a sebe istovremeno izvana). Pitanje: znaš li kamo pripadaš? I od kada? Srdačan pozdrav, Emmi.

I, da: otkrij mi nešto o »sebi i >onom< i meni«!

Sljedeće prijepodne

Predmet: Zaglavio?

Ili si odmah i ostao u Bostonu?

Nakon sedam sati

Bez predmeta

Draga Emmi, jučer sam napravio veliku grešku. Pričao sam Pameli o Tebi. Javit ću se opet, ako to bude moguće. Molim Te, nemoj čekati! Lijep pozdrav, Leo.

Nakon deset minuta

RE:

Ah, Leo!!! Zašto Ti pametne stvari uvijek moraš raditi u najglupljem mogućem trenutku? OK, ne čekam. Lijep pozdrav, Emmi.

Sljedećeg dana

Bez predmeta

Ne, ne čekam.

Sljedećeg dana

Bez predmeta

Kao što rekoh, ne čekam.

Sljedećeg dana

Bez predmeta

Ne čekam, ne čekam.

Sljedećeg dana

Bez predmeta

Ne čekam, ne čekam, ne čekam.

Sljedećeg dana

Bez predmeta

Ne čekam, ne čekam, ne čekam, ne čekam.

Sljedećeg dana

Predmet: Gotovo!

Dosta mi je nečekanja! Čekam!

Nakon šest sati

Predmet: Leeeeeo?

Ne želiš mi više pisati, ili mi ne možeš pisati, ili mi ne smiješ pisati? Što si joj pričao o meni? ŠTO? ŠTO? ŠTO? Leo, ukoliko Ti svoju sreću barem malo definiraš mojom srećom, onda, zacijelo, ionako osjećaš: Ti me upravo činiš nesretnom. Molim Te, pokreni polugu. Prestani šutjeti s okolišanjem! Vrlo ogorčena, Emmi.

Nakon jednog sata

Predmet: Porezni savjetnik

Leo, Ti me na to prisiljavaš: brojim do deset, onda ću nazvati svojega poreznog savjetnika i dogovoriti s njime sastanak za sutra. Ti znaš što to znači. Samo da znaš, govorim savršeno *american english*, ako je potrebno razjasniti osobne stvari. Jedan, dva, tri...

Sljedećeg jutra

Predmet: Ultimatum

Halo Leo, moja psihoterapeutkinja misli da bih Ti trebala poslati još jedan, posljednji e-mail i reći Ti da je to zaista posljednji e-mail ukoliko mi uskoro — dapače, i prije nego uskoro — ne odgovoriš, a da bi to onda zaista i trebao biti posljednji e-mail. To jamčim! Ona, nadalje, misli da bismo se trebali sresti i o svemu popričati. A ja bih Ti svakako trebala reći, da definitivno ne želim da Pam zna ili naknadno sazna za ovaj susret, jer se radi o jednoj stvari između nas dvoje i nikoga više. Je li se moja terapeutkinja

ovoga puta dosta jasno izjasnila? U očekivanju Tvojega neposredno predstojećeg odgovora, Emmi.

Nakon tri sata

AW:

Draga Emmi, molim Te, daj mi još malo vremena. Ona je posve nesigurna i povlači se u svoju puževu kućicu. Moram uspjeti povratiti njeno povjerenje i izgraditi nekakvu osnovu za razgovor. Tvoja psihoterapeutkinja će mi sigurno dati za pravo, da bih prvo s njom morao raščistiti, prije nego se mi dvoje, Ti i ja, sretnemo. Moj sukob s Pamelom još nije okončan, možda čak još nije pravo ni izbio. Ona konačno mora progovoriti, mora to izbaciti van iz sebe, mora mi u lice reći zašto nju to tako stravično vrijeđa, zašto trpi, što mi ima predbaciti. Stojim pred mračnim hodnikom u koji s njom moram ući. Ti prilikom toga ne možeš poći s nama, moraš ostati vani. Ali kada to prođem, onda ću Ti sve ispričati, sve što je u vezi s Tobom i sa mnom. Obećajem to! Dragi Emmi, molim Te, imaj strpljenja i nemoj da Te izgubim! Osjećam se jadno kao što se već davno nisam osjećao.

Nakon jednog sata

RE:

Nećeš me izgubiti, dragi Leo. Ali ja ću TEBE izgubiti. Poći ćeš s Pam mračnim hodnikom, a na kraju će vas obasjati najsjajnije bostonsko sunce. Budi bez brige, »raščistit« ćeš to s njom. A ta »čistoća« može značiti samo jedno: nikakav kontakt između mene i Tebe. To je jedina prilika za održanje Tvoje poljuljane »svokolike iluzije«. Nemam pojma što si joj pričao o nama. Očito ne da smo samo stari poznanici i površni prijatelji koji se povremeno dopisuju. Ukoliko Pam zna samo djelić od velikog stvarnog svega, tada bih Ti, na njenom mjestu, u minutnom razmaku megafonom urlala u uho: »Never ever Emmi again!« Vjerojatno je ona stidljivija, opreznija, uljudnija. Ona će to samo misliti. Ali to ništa ne mijenja u Tvojim logičnoj posljedici: kraj s Emmi. Pam će to od Tebe tražiti, a ja je razumijem! I Ti ćeš to napraviti. Jer Te poznajem.

Tako, Leo, a sada imaš svo vrijeme svijeta za »raščišćavanje« stvari. Prvo s njom, onda sa mnom. A onda, jednom prilikom, možda i sa samim sobom. To Ti najviše želim. Lijep pozdrav, Emmi.

Nakon tri dana

Predmet: Spiderman

Halo Leo, trebam Ti prenijeti pozdrav od Jonasa. On bi rado s Tobom (i sa mnom, ako je moja nazočnost baš neophodna) pošao u kino: »Spiderman tri«. Ukoliko ne podnosiš visinu, onda smije biti i »Povratak Jedija«. Njegov je otac na trotjednoj azijskoj turneji. Tamo svakodnevno svira u ispunjenim koncertnim dvoranama. A kada su azijske koncertne dvorane ispunjene, onda su pet puta ispunjenije nego kod nas.

Zapravo sam Ti samo željela reći da me, kao što sam Ti obećala, još nisi izgubio. Lijep pozdrav, Emmi.

Nakon deset minuta

AW:

Hvala, Emmi!!!

Nakon jedne minute

RE:

Eto vidiš, Leo, to mi je već dovoljno! Napiši mi jedanput tjedno »Hvala, Emmi«, i ne zaboravi pritom tri uskličnika — pa ću komotno izdržati još nekoliko godina »vani«.

Nakon četiri dana

Predmet: Vruće

Danas je baš vruće, zar ne?

(Ukoliko nemaš vremena ili snage izmisliti nekakav vlastiti odgovor, onda Ti preporučam: »Da, jako vruće!!!« ili »Piti puno vode!!!« Nemoj zaboraviti uskličnike!!!)

Nakon sedam sati

Bez predmeta

Šteta. Ovoga sam puta čvrsto računala s Tobom.

Sljedeće večeri

Predmet: Malo svjetlo

Je li još uvijek jako mračno u hodniku? Ili vidiš kakvo malo svjetlo na obzoru? Onda sam to ja. (Opeklina od sunca.)

Sljedećeg jutra

Predmet: Što točno?

Dragi Leo, što si zapravo Pam pričao o nama? Jesi li joj otkrio i nešto od škakljivih stvari? Na primjer...

- a. Da već dvije i pol godine održavamo e-mail vezu.
- b. Da si Ti, da ne ugroziš moj brak, pobjegao u Boston.
- c. Da smo se nakon Tvojega povratka ponovno našli na netu i susreli se pet puta izvan neta.
- d. Da smo jedanput čak imali i seks.
Kada je *d.*) bio, kakve su bile okolnosti u vrijeme *d)* i kako si se kod *d.)* osjećao.
- e. Da smo se uoči njezinog preseljenja još nakratko sreli.
- f. Što sam Ti tom prilikom ostavila za »suvenir«.
- g. I jesi li se barem donekle izvukao? Na primjer...
- h. Da se naš odnos može označiti kao »prisan, platonski, prijateljski«.
- i. Da naše dopisno prijateljstvo ne predstavlja smetnju vašoj životnoj zajednici.
- j. Da Tebi ne oduzimam ništa od nje i njoj ništa od Tebe.
- k. Jer sam se ionako vratila svojoj obitelji, kako bih nakon zasluženog predaha nastavila svoje besprimjerno razborito partnerstvo.
- l. I jer ćete vas dvoje uskoro, ionako, odseliti za Boston.

Nakon pet minuta

AW:

a.), b.), c.), d.), e.), g.), h.), i.), j.), k.), l.).

Nakon jedne minute

RE:

Sve? Potpuno? Čitavu paletu? Leo, jesi li poludio? Ja Te na njezinom mjestu samo zato ne bih ispalila na mjesec, jer bi mi onda bio predaleko da Ti dlačicu po dlačicu čupam bradu.

Nakon 30 sekundi

RE:

Uostalom, znala sam da bi se s Tobom o tome moglo divno raspravljati!

Nakon 40 sekundi

RE:

Hej, Leo. Tek sada vidim: Sve osim *f.*) Ispustio si *f.*). Ti si Pam, doduše, is-povjedio da si sa mnom imao seksualni odnos. Ti si joj čak predočio kako si se pritom osjećao (odnosno, ne osjećao). Ali nisi joj otkrio što sam Ti ostavila za suvenir? Zašto ne?

Nakon jedne minute

AW:

Barem je moja najveća i najljepša tajna s Tobom morala ostati kod Tebe i kod mene.

Nakon dvije minute

RE:

Morala sam, doduše, dvaput pročitati rečenicu, no to si lijepo rekao! Ili na Tvoj škrti način: »Hvala, Leo!!!«

Nakon šest dana

Predmet: Izgubljena

Draga Emmi, jesam li Te izgubio? Ne bih Ti to čak mogao zamjeriti.

Nakon jednog dana

Predmet: Kada?

Leo, Ti si među nas dvoje šutljivac! Hajde, reci: kada ćete odseliti u Boston?

Nakon pet minuta

AW:

Molim Te, Emmi, imaj još nekoliko dana strpljenja sa mnom. Kroz tjedan dana ću Ti sve reći. SVE!

Nakon sedam minuta

RE:

Smiješ li mi kroz tjedan dana SVE reći? Ili mi kroz tjedan dana moraš SVE reći? Smije li Pam znati, da ćeš mi kroz tjedan SVE reći? Ili Pam čak zahtijeva, da mi kroz tjedan dana SVE kažeš? Zašto baš kroz tjedan dana? Što će se tijekom tih tjedan dana događati? OK, shvaćam, saznat ću to, dakle, kroz tjedan dana. Bok! Do nakon tjedan dana!

Nakon četiri minute

Predmet: Istra

Ah, uostalom; kroz tjedan i dva dana Bernhard se vraća iz Japana. A kroz tjedan i četiri dana odlazimo s djecom na ljetni odmor u Istru. Ukoliko se baviš mišlju da me prije toga još sretniš i SVE mi kažeš, onda budi točan sa svojim planiranjem rokova! Uspješan tjedan želi Ti Tvoja Emmi.

Nakon šest dana

Predmet: Bilo bi vrijeme

Halo Leo, sutra će proći tjedan dana! Što je s onim SVE? Gdje je SVE? Što je SVE?

Nakon jednoga dana

Predmet: Sve (gotovo)

Draga Emmi, Pamela i ja smo prekinuli. Ona u ponedjeljak sama leti za Boston. To je SVE.

Nakon deset minuta

RE:

Dragi Leo, priznajem, to je puno. Ali to još ne može biti SVE. Ne može tako iznenada sve biti GOTOVO. To ne vjerujem. Glavu gore! Želiš se sresti sa mnom? Želiš se ispričati ili isplakati? Ja bih, takoreći, iz ovih stopa bila spremna na to dan i noć, i to još puna naredna dva dana. Ako se želiš naći sa mnom, onda se nađimo! Ako ne znaš bismo li se trebali naći, onda se nađimo! Ukoliko ne znaš bi li se uopće s nekim želio naći, onda se nađi sa mnom! Samo ako si posve siguran da ne znaš je li dobro za Tebe da se sretniš sa mnom, jer to ne možeš znati, onda me nemoj sresti. Oh, ipak, tada također! Tako. Točka. Nezamjetnije Ti se ne bih htjela nuditi. Zamjetnije Ti se više ne mogu ponuditi. I zamjetnije Ti se više nikada neću nuditi. Iskreno!

Nakon 15 minuta

AW:

Draga Emmi, kroz nekoliko sati sjedit ću u vlaku za Hamburg. Posjetit ću svoju sestru Adrienne i ostati kod nje do utorka. Ti u srijedu putuješ sa svojom obitelji u Hrvatsku, ili? U tom ćemo se slučaju vidjeti tek nakon toga. Znam, Emmi, žarko bi željela znati što se dogodilo. Imaš pravo na to.

A ja imam potrebu ispričati Ti to. Iskreno! Saznat ćeš to u svim pojedinostima, obećajem Ti. Prebrodimo još Hamburg i Hrvatsku. Moram jasnije sagledati stvari. Trebam odmak — od Pamele i od sebe. Ne od Tebe, Emmi, ne od Tebe!

Nakon osam minuta

RE:

Veći odmak od mene od postojećeg ionako više ne može biti, dragi moj. Leo, izluđuješ me svojim vječnim odgodama, uskraćivanjima, rješenjima i mršavo objašnjenim obratima! Kada se vratim iz Istre, pretpostavljam da ćeš mi objaviti svoje zaruke s Pam. Ali nažalost, nećeš mi još moći priopćiti sve pojedinosti glede toga. Morat ćeš, naime, »jasnije sagledati« stvari. Leo, ne mogu više! Ne ljuti se: na što god da ovoga puta čekaš, kako bi mi rekao nešto utemeljeno o sebi, ja više ne čekam s Tobom. Čekam od kako Te znam. U ove dvije i pol godine sam triput više čekala nego u prethodne 33. Da sam barem u bilo koje vrijeme znala na što čekam! Načekala sam se do sitosti. Iščekala sam se. Žao mi je! (Tako, a sada ćeš opet šutjeti i duriti se.)

Nakon jedne minute

AW:

Ne, Emmi, ne šutim i ne durim se. Putujem u Hamburg. I vraćam se. I pišem Ti. I neću objaviti nikakve zaruke. Lijep pozdrav, Leo.

ŠESNAESTO POGLAVLJE

Nakon pet dana

Predmet: Rastanak od Pamele

Dobro jutro, draga Emmi. Pozdrav iz stana br. 15 na Sredozemlju! Vratio sam se. Opet sam tu. Ja sam opet ja. Sjedim pred svojim laptopom na terasi. Iza mojih leđa — jedan od onih bijednih muških stanova, koje je žena upravo napustila. Jučer sam joj telefonirao. Sretno je stigla, u Bostonu pada kiša. Začuđujuće, opet možemo razgovarati, doduše oporo, suhoga grla, s poteškoćama pri gutanju, uz zvuke davljenja, škripajućim zubima, no ipak ide. Prije samo tjedan dana izveli smo majstoriju i ostavili jedno drugo, istovremeno, bez najave i bez navođenja razloga. Ja sam započeo: »Pamela, mislim da bismo trebali...« Pamela je dovršila: »Prekinuti, imaš pravo!« Nismo ništa jedno drugom ostali dužni, skupa smo upropastili našu vezu, otmjeno, elegantno, uobličeno, s izvrsnim ocjenama za držanje, »sinkronizirano«. Razastrli smo pred sebe naša razočaranja, bacili ih na gomilu i pravedno podijelili. Svatko je uzeo svoju polovicu. Tako smo se razišli. Pri rastanku smo se zagrlili, poljubili, međusobno se pljesnuli po ramenu. Pritom smo jedno drugom prešutno izrazili »iskrenu sućut«. Oboje smo plakali, jer je svatko od nas bio potresen suzama onoga drugog. Bilo je to poput pogrebne scene, kao da smo izgubili zajedničkog člana obitelji. Pa i jesmo! Jedino smo ga drugačije nazivali. Za Pamelu se on zvao *pojverenje*, za mene *iluzija*. (Nastavak slijedi, sada ću ovo poslati i pripremiti sebi kavu. Do skora!)

Nakon deset sekundi

Predmet: Obavijest o odsutnosti

TREKUTNO SAM NA GODIŠNEM ODMORU I TEK ĆU 23. SRPNJA OPET OTVARATI SVOJU ELEKTRONIČKU POŠTU. PRIJATELJSKI POZDRAV, EMMI ROTHNER.

Nakon 30 minuta

AW:

S time sam računao, Emmi. I dobro da je tako! Ja čak ne znam, želiš li Ti ovo uopće saslušati. Ovako ću to saznati tek nakon tjedan i pol dana. E pa, onda ću bez ustezanja biti još opširniji, ljubavi moja:

Pamela je bila prva žena koja me nije podsjećala na Tebe, koju nisam s Tobom uspoređivao, koja nije imala ništa zajedničkoga s Tobom, mojom predodžbom željenoga, a koja mi je ipak bila privlačna. Ugledao sam je i znao, da sam se morao zaljubiti u nju. Bio je to moj krivi zaključak, pogrešna odluka; »morati«, plan, nakana, uporno nastojanje. Bio sam oduhovljen time da je volim. Uživio sam se u to. Sve sam tomu podredio, sve do kraja. Samo jedno ne: nikada nisam provjeravao, činim li ja to zaista.

S Pamelom su bila tri razdoblja. Četiri mjeseca u Bostonu: bilo je to moje najbolje vrijeme s njom, to je bilo MOJE vrijeme s njom, i ne bih želio da mi i jedan jedini od tih dana nedostaje. Kada sam se prošloga ljeta vratio kući iz Amerike, Ti si, Emmi, bila tu. Ponovno, još uvijek: TI! Moji ormari, pretrpani brižno spremljenim osjećajima. Kako sam samo bio naivan i mogao povjerovati, da bi mogli nestati sami od sebe. Brzo si me podsjetila na to, da bez početka nema kraja. Sreli smo se. Vidio sam Te. VIDIO TEBE! Što sam Ti tada trebao reći? Što danas o tomu mogu reći? Nalazio sam se u drugom razdoblju s Pamelom: odnos na daljinu, prekidanu uzbuđljivim istraživačkim putovanjima i provalama silnih čežnji za posve normalnim, stalnim zajedništvom, s kupnjom kruha i mlijeka i mijenjanjem vrećica za smeće. Kako sam prebrodio vrijeme čekanja na svoju budućnost? S Tobom, Emmi. S kime sam u međuvremenu besprostorno općio? S Tobom, Emmi. S kime sam živio u svojoj najintimnijoj nutrini? S Tobom, Emmi. Uvijek samo s Tobom. A moja najljepša maštanja imala su čak već i lice. Tvoje lice.

A onda je došla Pamela i ostala ovdje. Treće razdoblje. Prebacio sam glavni prekidač u svojoj glavi: Emmi isključena, Pamela uključena. — Brutalan zahvat. Posvemašnja usredotočenost na »ženu života«, izabranicu koju je trebalo voljeti. Primijenjena »svokolika iluzija«. Ti si mi dala natuknicu, vjerovao sam da ću s time dalje stići nego Bernhard i Ti s vašim »razboritim brakom«. Možda sam Ti to samo želio dokazati. Trudio sam se činiti sve kako bih Pamelu učinio sretnom. Ona se u početku osjećala polaskanom i zaštićenom. Meni je to također godilo, bio je to spretan manevar skretanja misli, smisljena terapija aktivnošću: samo ne osluhnuti vlastitu nutrinu, samo ne previše biti kod Emmi. Svaki osobni e-mail, svaka prisna pomisao na Tebe, morala je odmah biti nadoknađena i ispričana novim

znakon pažnje i ljubavi prema Pamela. Time sam umirivao svoju grižnju savjesti. Ali, moji prekomjerni izljevi ljubavi nisu je se dojmili na dulji rok. Uskoro ju je to iritiralo, opterećivalo, osjećala se stjerana u škripac. Trebala je svoj slobodni prostor, izlaz, zaklon s domaćom prednošću. A za to je postojalo samo jedno mjesto: Boston. U tome sam vidio jedinu još preostalu priliku za ostvarenje svoje iluzije.

Poznati su Ti moji e-mailovi. Naš pokusni odmor bio je dovoljno dobar da sam umislio, da želim s njom pokušati živjeti na američkoj istočnoj obali. Početkom sljedeće godine smo namjeravali »iseliti«, smjernice su bile postavljene, posao i stan izgledni. No tada, no tada, no tada... Da, tada sam joj pričao o Tebi, Emmi.

Ugodne sate na plaži! Leo.

Nakon osam sati

RE:

Zašto si joj pričao o meni?

Hej Leo, uostalom, nisi se valjda uistinu ponadao da ću Te sada bez svojih popratnih primjedaba, tjedan dana pustiti da mi izlažeš i analiziraš svoja melodramatična »Pam-razdoblja«, pa da nakon toga opet mjesecima ostaneš bez daha. *A propos* dah: upravo se nalazim u prekrasnom, otprilike tri četvorna metra velikom, brižno zatamnjenom internet-*caffeu* crnih zidova za *ispirisanu* novu generaciju hrvatskog *no-future*-pokreta, ozvučenom *death metalom*, u kojem pasivni pušač u roku od pet minuta udahne više dima nego kakav prosječni pušač u roku od jednoga sata koji cigarete pali jednu za drugom. U mojem stanju nihilistički osvjetljene omame, Tvoja naknadna »Pam-razmatranja« zvuče stoga posebno bizarno. No hajde, nastavi bez ustezanja! Zašto si joj pričao o meni? Što je potom bilo? I kako će se sve skupa dalje odvijati? Jednoga od sljedećih popodneva pogledat ću u ovoj dobroj internet-sobici Tvoje zapise, ukoliko mi do toga vremena ne pregore pluća. Pusa, Emmi.

P.S. (Posve klasično): Veselim se ponovnom susretu!

Sljedećeg dana

Predmet: Dodirna točka

Draga Emmi, lijepo Te je doživjeti u tako dobroj formi. Izgleda da hrvatski morski i *grufty* zrak osobito godi Tvojim profinjenosti.

Zašto sam Pam, dakle Pamelu, pričao o Tebi? — Morao sam. Postojala je jedna točka, kod koje nisam mogao drugačije. Bila je to TVOJA točka, Emmi! Jedanput sam je ovako opisao i odredio: »Na mojem lijevom dlanu, otprilike u sredini, gdje životna linija, presječena debelom borom u obliku luka, skreće prema žili kucavici.« To je mjesto koje si Ti, prilikom našega drugog susreta, nehotice dodirnula. Ono je ostalo moja ultimativna Emmina dodirna točka.

Mjesecima kasnije, prilikom našeg slavnog susreta od pet minuta uvečer uoči Pamelinog dolaska, ostavila si mi svoj »suvenir«, svoj »poklon«. Jesi li bila svjesna dosega takvoga svojeg postupka? Jesi li slutila što ćeš time napraviti? Šapnula si: »Psst! Ne govori ništa, Leo! Bez riječi!« Uzela si moju lijevu ruku, privukla je svojim usnicama i poljubila našu dodirnu točku. Palcem si je još nježno pogladila. Tvoje oprostajne riječi: »Bok, Leo. Svako dobro. Nemoj me zaboraviti!« I vrata su se zatvorila. Na stotine puta sam proživljavao tu scenu, tisuće puta osjećao Tvoj poljubac na točku. S obzirom da opisivanje seksualnog uzbuđenja baš i nije moja jaka strana, izostavit ću radije spominjanje toga kako sam se pritom osjećao.

U svakom slučaju, nisam više mogao biti intiman s Pamelom, a da ne osjetim Tvoju dodirnu točku i da pritom ne mislim na Tebe, da Te ne osjećam, Emmi. Time se urušila moja naveliko razvikana teorija o prijeveri. Sjećaš li se još riječi koje sam Ti pisao? — »Moji osjećaji prema Tebi ni u čemu ne prikraćuju moje osjećaje prema njoj. Oni jedni s drugima nemaju veze. Nisu ni u kakvoj međusobnoj konkurenciji.« Glupost! Neodrživo! Stvarnošću nadvladano! Pobjeđeno jednom jedinom točkom. Dugo vremena nisam sebi želio priznati da mi je lijeva ruka sve više izbjegavala Pamelino tijelo, nisam želio vidjeti kakve je obrambene položaje zauzimala, kako je brižno nastojala sačuvati svoju tajnu, sakriti je u šaku.

Pamela je to konačno morala primijetiti. One je večeri energično posegnula za mojom odbojnom lijevom rukom, nastojala svim silama otvoriti moju šaku, napravila je od toga svojevrstnu igru, usiljeno se smijala, povećavala pritisak, kleknula na moju podlakticu. U početku sam se snažno opirao.

No na koncu sam spoznao svoju nemoć trajnog prikrivanja našega velikog svega pod pet prstiju. Jednim trzajem sam oslobodio svoju ruku, otvorio šaku, otvoreni dlan joj prinio licu i rekao razdraženo — osjećao sam se jadno, izručeno, poniženo, ljutito, raskrinkano: »Evo ti na! Jesi li sada zadovoljna?« Bila je osupnuta, pitala me je, što mi je odjednom, je li rekla ili

učinila što krivo. Ja sam se samo ispričao. Pamela nije imala pojma, zašto. Nakon toga nisam mogao drugačije: ispričao sam joj o Tebi.

Zapravo, prvo sam samo htio izgovoriti Tvoje ime i vidjeti kako ću se pritom osjećati. Koristio sam se onom malom legendom o nepredvidivom sedmom valu da bih spomenuo, kako sam je nedavno opet čuo — »od Emmi, jedne dobre prijateljice«. Pamela se odmah zanimala i pitala: »Emmi? Tko je to? Od kuda je znaš?« Time se otvorila brana i iz mene je tijekom čitavoga sata u bujici sve isključalo, dok nisam otkrio sve o nama. To je zaista bilo nešto poput onog rastućeg, zapjenjenog, obrušavajućeg sedmog vala, kako si ga opisala. Vala koji se oteo, da bi promijenio, da bi nanovo oblikovao krajolik, tako da poslije ništa više ne bude kao prije.

Ugodno prijepodneвно kupanje! Leo.

Nakon tri sata

Predmet: Rastanak

Što je potom bilo? Ne više puno toga. Oseka. Mrtvilo. Šutnja. Zbunjenost. Otresanje glavom. Sumnja. Hladnoća. Drhtaj. Groznica. Njeno prvo pitanje: »Zašto mi sve to pričaš?« Ja: »Mislio sam da to konačno trebaš saznati.« Ona: »Zašto?« Ja: »Jer je to pripadalo mojem životu.« Ona: »To?« Ja: »Emmi.« Ona: »Pripadalo?« Šutio sam. Ona: »Je li to za Tebe završeno?« Ja: »Postali smo prijatelji, povremeno razmjenjujemo e-maile. Ona je opet u sretnoj vezi sa svojim mužem.« Ona: »A kada ona to ne bi bila?« Ja: »Ona to jest.« Ona: »Voliš li je još?« Ja: »Pamela, ja volim Tebe! Selim se s Tobom u Boston. Nije li to dovoljan dokaz?« Smiješila se i površno me pogladila po zatiljku. Mogao sam zamisliti kako se osjećala.

Nakon toga je ustala i pošla prema vratima. Još se jedanput okrenula i rekla: »Posljednje pitanje: postojim li ja samo zbog nje?« Oklijevao sam, razmišljao, pa rekao: »Pamela, sve ima svoju pretpovijest. Ništa nije samo od sebe.« Na to je napustila sobu. Time je tema za nju bila završena. Poduzeo sam nekoliko pokušaja da s njom porazgovaram o tom. Čeznuo sam za razgovorom, bio sam spreman na teško olujno nevrijeme s tučom i štetom, kako bi ponovno moglo svanuti bistro jutro. Uzalud. Pamela je blokirala svaki razgovor. Nije bilo nikakve svađe, nikakvog predbacivanja, nikakve ružne riječi, pa ni ljutih pogleda. Ne, pogleda više uopće nije bilo, samo povremena okrznuća. Glas joj je bio kao s trake. Njeni su doticaji sve više boljeli, što su god bili mekši. Tako smo se i nadalje ponašali, kao da se ništa nije dogodilo. Mučili smo se tako više tjedana, skupa, jedno pored

drugog, zajedno, sinkronizirano. Dok konačno nisam shvatio: ja Pameli nisam ispričao samo Tvoju i svoju pretpovijest. Istovremeno sam joj ispričao i njezinu i svoju priču. I tu sam ispričao do kraja. Ostao nam je još samo rastanak.

Sljedećeg jutra

Predmet: Tako, tako, tako tužno!

Halo Leo, tako bih nam rado sada nekom smionom glupošću skrenula pozornost sa sadržaja Tvojeg e-maila. No ovoga puta to ne uspijevam. Mrzim priče koje loše završavaju, općenito jutrom. Rasplakao si me i više se ne mogu suzdržati. Lik pored mene sa zubnom kopčom iznad obrve, kojega je noć ovdje zaboravila, čak je iz solidarnosti ugasio pola cigarete. Leo, mislim da je to sve skupa tako, tako, tako strašno tužno, to što mi pišeš i kako mi pišeš! Tako, tako, tako strašno mi Te žao! Sada bih Te tako, tako, tako rado zagrlila, da Te nikada ne pustim. Tako, tako, tako si sladak! A ipak tako, tako, tako nenadaren u ljubavnim stvarima. Ti sve uvijek radiš u krivo vrijeme, a kada je vrijeme da se nešto napravi, onda Ti to jamačno nećeš napraviti, ili ćeš napraviti krivo. Pam i Ti — od toga nije moglo ništa biti. To sam znala čim sam je vidjela. Skupa igrati golf, to da, OK, posjećivati bostonsku rodbinu, jesti puricu za Božić, eventualno povremeno, seks (ako baš mora biti), sve to razumijem. Ali ne zajedno živjeti!

Tako, a sada se brzo moram primiriti. Vani me čeka Fiona. Ona bi sa mnom htjela poći u kupnju u ribarsko mjesto u kojem obitavamo. — Naslućuje se sljedeće tragično poglavlje. Do skora, dragi moj, Emmi.

Nakon dva dana

Predmet: Treće

I kako će se sve skupa dalje odvijati? — Nemam pojma, draga Emmi. Tek sam kod skupljanja natuknica za svoj sljedeći polugodišnji program. Ukoliko imaš kakvu dobru sugestiju, onda mi priopći. Možda ću ostatak ljeta provesti kod svoje sestre u Hamburgu i na Sjevernom moru čekati kakav probojni sedmi val. U svakom slučaju, nemaš razloga biti tužna ili se brinuti za mene. Osjećam se doduše donekle ispražnjeno, no zadovoljavajuće autentično. Malo vidim, ali ono što vidim, vidim jasno. Na primjer Tebe — u hrvatskom *grufty*-kafiću i na plaži, u zelenom bikiniju. (Nemoj me sada razočarati i reći da je plav!)

Ako sam dobro brojao, onda Tebi i Tvojim obitelji ostaje još pet dana odmora. Želim Ti da ih nesmetano uživaš. Sa svoje ću strane pridonijeti tomu, završiti ću se u hrpu zaostalih seminarskih radova i pisati Ti tek nakon Tvojega povratka. Hvala Ti ipak — za Tvoje uho, Tvoje oko, za Tvoju dodirnu točku. Za Tebe! Ludo si mi važna. Tako, tako, tako jako! Leo.

Nakon tri sata

RE:

Da, Leo, ipak, imam jednu sugestiju za Tebe. Hoćeš li je uzeti u svoju zbirku natuknica? — Četvrtak za tjedan dana, 19.30 sati, restoran Impression, dvije osobe, rezervirano za Emmi Rothner. Veselim se! I kako god se ispražnjeno osjećao: neka se ovaj susret dogodi! Molim Te, molim, molim! Grufty-pusa, Emmi.

P. S. Zamalo promašeno. Bikini je bio smeđebijeli. Zelenog ću danas obući. Kako bi zaista jasno vidio, kada me vidiš!

Nakon tri dana

Predmet: Impression

Halo Leo, još nisi rekao *da* za četvrtak. Ne želim navaljivati, htjela bih samo znati, zašto se ovdje dnevno po sat vremena pržim na suncu, okružena ljudima na ležaljka koje sam još prije tjedan dana iz dna duše sažalijevala zbog ovog tupog izležavanja koje samo razvodnjuje mozak. Lijep pozdrav, Emmi.

P.S. Pozdrav od Jonasa »Spidermana« Rothnera! Kladio se sa mnom da si strastveni letač zmajem i surfer. Ja, naprotiv, više naginjem šetaču po plaži, skupljaču školjaka i kamenčića.

Sljedećeg dana

Predmet: Priznanje

Draga Emmi, nisam Te ovim, doduše, želio smetati na Tvojem dopustu, no priznajem da se bojim našega susreta.

Nakon četiri sata

RE:

Ah, Leo, ne trebaš. To je naš šesti susret. Opasan će biti tek sedmi.

Uostalom — a ovim modificiram svoju osobnu tablicu najerotičnijih muškaraca svemira: vozači trkaćih automobila, posjetitelji godišnjih

sajmova, muškarci u sandalama, muškarci na danima piva, uvrijeđeni muškarci i — plašljivi muškarci. Do skora, Emmi.

Nakon tri minute

AW:

Draga Emmi, što očekuješ za sebe od naše »talijanske večeri«? Znam da Ti ovo pitanje zvuči poznato, no ono mi se postavlja uoči svakoga predstojećeg susreta, posebno ovoga puta.

Nakon dvije minute

RE:

1. Antipasti di pesce
2. Linguine al limone
3. Panna Cotta

Uz to, prije, između, potom, u međuvremenu i uz vino: Leo!

Meni uvijek sučelice, zvučno prisutan, glasom u uhu, vidno u oku, dohvatljivo blizu, takoreći koljeno uz koljeno: Leo!

(Ukoliko obećaš da nećeš, u suprotnosti s Tvojim navikama, dugo razmišljati i da ćeš odmah odgovoriti, izdržat ću još nekoliko minuta u ovoj zadimljenoj špilji.)

Nakon jedne minute

AW:

Hoćeš li me drugačije sresti nego inače?

Nakon 30 sekundi

RE:

Leo, za takvo što se ne može raspitati, to se pokaže. Osim toga, svaki se put drugačije susrećemo.

Nakon 40 sekundi

AW:

Mislim, zbog Pamele.

Nakon dvije minute

RE:

Znam točno, kako to misliš. Mislim, zbog Pam Te neću drugačije sresti. Ukoliko Te drugačije sretnem, onda je to zbog Tebe. Ili zbog mene. Ili drugim riječima: ako me Ti drugačije sretneš, onda ću i ja Tebe drugačije sresti. Budući da si me Ti do sada uvijek drugačije sretao, onda ćeš me i sada drugačije sresti, pa ću i ja Tebe drugačije sresti. Osim toga, još nikada nismo išli skupa jesti. Već samim tim što ćeš pritom jesti, drugačije ćeš me sresti. A ja ću na to reagirati i također jesti, to Ti obećajem! Smijem li sada opet iz rupe na sunce?

Nakon tri minute

Predmet: Smijem li?

To znači, smijem na sunce? Dakle, odoh ja sada. Bok, Leo. Javit ću se kada dođem kući. Pusa, Emmi.

Istovremeno

AW:

Naravno. Do skora. Piši mi, molim Te, kada opet budeš tu. Lijep pozdrav. Tvoj Leo.

Nakon tri sata

Predmet: Lijep bikini

Bikini mi se sviđa. Volim zeleno na Tebi!

Sljedećeg dana

RE:

Hej, odvažio si se!

Nakon dva dana

Predmet: Prvo ja

Halo Emmi, srdačno dobrodošla kući! Izbriši me, molim Te, sa svoje »tablice erotičnih muškaraca«. Veselim se sutrašnjoj večeri u pola osam kod Talijana. Osjećam se rasterećeno. Nemam nikakvog straha da bi susret mogao biti promašaj (izvan naših očekivanja). Leo.

Nakon tri sata

RE:

Novi Leo: okretan poput lasice, hrabar, izgladnjeo, spreman na sve!

(Hvala na ljubaznom dočeku. A kako se tek JA veselim!)

Nakon četiri minute

AW:

Stara Emmi: očigledno, dobro prispjela!

(Hvala na »JA« i »tek«!)

Sljedeće prijepodne

Predmet: Ostala zdrava?

Draga Emmi, ostajemo li kod večeras?

Nakon 30 minuta

RE:

Da, naravno, dragi Leo. Ah, da, skoro sam Ti zaboravila reći: Bernhard i djeca će isto doći. Je li to za Tebe OK?

Nakon deset minuta

Predmet: Šala!

Leo, to je bila šala! Šala! Samo šaaaaaaaaaaaaaala!

Nakon tri minute

AW:

Pa, bit će to vesela večer! Dakle, ja se sada radije više neću javljati. Do skora, Leo.

Veselim se Tebi!

Nakon 30 sekundi

AW:

I ja Tebi!

SEDAMNAESTO POGLAVLJE

Sljedećeg jutra

Bez predmeta

Naspavao se?

Nakon pet minuta

AW:

Nisam još uopće zaspao. Previše slika u glavi i strast je uvijek ih iznova gledati. Kako se osjećaš, ljubavi?

Nakon jedne minute

RE:

Mogu Ti samo poželjeti da se osjećaš slično kao ja, dragi.

Nakon dvije minute

AW:

Udvostruči intenzitet svojeg osjećaja, pa ćeš se otprilike onako osjećati, kao što se ja osjećam, Emmi.

Nakon tri minute

RE:

Uzmi polovinu, pomnoži sa četiri, tako je meni! Zašto me zapravo nisi pitao, hoću li doći gore k Tebi?

Nakon dvije minute

AW:

Između ostaloga zato, jer bi rekla *ne*, Emmi.

Nakon 40 sekundi

RE:

Hm, misliš? Jesam li izgledala tako, kao da bih rekla *ne*?

Nakon jedne minute

AW:

One koje kažu ne, rijetko kada prije toga izgledaju tako kao da će reći ne. Inače ih se ne bi ni pitalo.

Nakon 40 sekundi

RE:

O tome poznavatelj žena, Leo, izvješćuje temeljem bogatoga iskustva. Pa nakon sto puta dobivenih *ne*, iako žene uopće nisu tako izgledale, on sada jednostavno više i ne pita.

Nakon 30 sekundi

AW:

Ti bi rekla *ne*, Emmi. Imam li pravo?

Nakon 40 sekundi

RE:

A Ti apsolutno ne bi imao ništa protiv, da još dođem k Tebi gore, Leo. Imam li pravo?

Nakon 30 sekundi

AW:

Zašto to misliš?

Nakon 40 sekundi

RE:

Tko onako ljubi i... ah... »grli«, nema ništa protiv.

Nakon 50 sekundi

AW:

Zaključuje osvajateljica muškaraca, Emmi, temeljem svojih nebrojenih pokusa osjetom i opipom.

Nakon 40 sekundi

RE:

Dobro, jesi li dakle želio da još pođem s Tobom gore?

Nakon 20 sekundi

AW:

Naravno.

Nakon 30 sekundi

RE:

Zašto me onda nisi pitao? Rekla bih *da*. Zaista!

Nakon 30 sekundi

AW:

Zaista? Sranje!

Nakon 50 sekundi

RE:

Ali scena pred ulaznim vratima također nije bila loša, dragi moj. Ja sam već doživjela puno dobrih scena milovanja na ulaznim vratima. (Priznajem, većinu u kinu.) Jedva da je koja bila tako dobra i dugotrajna. Nije apsolutno imala dužinu. Osjećala sam se kao da imam sedamnaest.

Nakon 40 sekundi

AW:

Bila je to očaravajuća večer, draga!

Nakon 50 sekundi

RE:

Da, očaravajuća, tako je bilo! Samo jedno ne razumijem, dragi.

Nakon 30 sekundi

AW:

Što to, draga?

Nakon 20 sekundi

RE:

Kako si mogao, kako si mogao, kako si mogao?

Nakon 30 sekundi

AW:

Reci već jednom!

Nakon 40 sekundi

RE:

Kako si mogao ostaviti četiri od sedam komada onih senzacionalnih Penne asparagi e prosciutto in salsa limone?

Nakon 50 sekundi

AW:

Učinio sam to za Tebe!

Nakon 30 sekundi

RE:

To baš cijenim kod Tebe.

Nakon 50 sekundi

AW:

Tako, draga Emmi. Sada se odjavljujem, zatvaram oči, zadržavam vrijeme i sanjam — o tome i izvan toga. Pusa!

Nakon 40 sekundi

RE:

Lijepo spavaj, slatki moj! Navečer ću Ti pisati što sam još zamijetila. Vraćam pusu! Ne, ne vraćam. Šaljem Ti jednu vlastitu. Tvoju ću zadržati. Takve, kao što su Tvoje, ne dobiju se svaki dan.

Nakon devet sati

Predmet: Zamjetno

Dragi Leo, jesi li već budan? Dakle: Ti sinoć niti jedan jedini put nisi spomenuo ime »Bernhard«.

Nakon 40 sekundi

AW:

Ti, Emmi, također ne.

Nakon 50 sekundi

RE:

Ja se u pogledu toga mogu svladati. No od Tebe na to nisam navikla, dragi moj.

Nakon osam minuta

AW:

Moguće je da ćeš se na to morati (ili smjeti) naviknuti, ljubavi moja. Ponekad se i mene može naučiti; Bernhard je Tvoja stvar, ne moja. On je Tvoj muž, ne moj. Kada mene ljubiš, onda je to pitanje Tvoje savjesti, ne moje. Ili uopće nije pitanje savjesti, jer Bernhard zna za nas... ili je barem znao... ili je s time morao računati... ili je mogao misliti... ili: nemam pojma. Više se ne snalazim s Tvojom verzijom razboritosti i otvorenosti, izgubio sam pregled. Ne, još više, izgubio sam zanimanje za to: ne želim preskakati preko vječne sjene zvane Bernhard svaki put kada mislim na Tebe. Ne moram, također, više pred Pamelom potajno propasti u zemlju kada mislim na Tebe. Mislim na Tebe kada to želim, tako često i na način na koji želim. Ništa me u tome ne sprečava, nitko me pritom više ne koči. Znaš li koliko je to oslobađajuće? Naš jučerašnji susret je za mene bio nešto poput kvantnog skoka. Uspjelo mi je vidjeti Te tako, kao da si jedino i samo za mene prisutna, kao da si samo za mene izmišljena, kao da je talijanski restoran otvoren samo za nas, kao da je stol namjerno tako napravljen, da se naše noge ispod njega mogu dodirivati, kao da je grm žukovine kod mojih ulaznih vrata isključivo za nas posađen, tamo prije dvadesetak godina, u razboritom predviđanju da će procvjetati onda, kada se mi, dvadesetak godina kasnije, budemo ispred njega ljubili i grlili.

Nakon sedam minuta

RE:

To si posve ispravno zamijetio, dragi moj. JA SAM JUČER JEDINO I SAMO ZA TEBE BILA PRISUTNA! A onaj Tvoj pogled, koji je obuhvatio mene i samo mene, dok je sve drugo pustio da nestane, taj pogled koji vidi samo za nas posađeni i procvjetani grm žukovine, svijet samo za nas stvoren, taj pogled dobro zapamti, molim, molim, molim Te! Uvježbavaj ga prije odlaska na počinak, ponavljaj ga prilikom buđenja, vježbaj ga pred zrcalom. Štedljivo se prema njemu ponašaj, ne budi s njime rastrošan prema drugima, čuvaj ga od lopova i jarke sunčeve svjetlosti, ne izlaži ga opasnostima, pazi da se prilikom prijenosa ne razbije. A kada se opet sretnemo, onda ga pokaži! Jer taj pogled, dragi moj, taj me pogled obara s

nogu, izluđuje me. Samo za to se isplatilo dvije i pol godine čekati e-mailove od Tebe. Leo, tako me još nikada nitko nije pogledao. Tako, tako, tako. Da. Baš tako. To sam Ti još željela reći. To je uostalom bio kompliment, jedan mali, slatko moje. Jesi li primijetio?

Nakon deset minuta

AW:

Znaš li što, draga Emmi? Završimo za danas. Ljepše više ne može biti. A tako lijepo, možda, može ostati samo ako jednu noć o tome šutimo. Ljubim Te! Tvoj Leo. (A sada idem vježbati tako-tako-tako-pogled.)

OSAMNAESTO POGLAVLJE

Sljedeće večeri

Predmet: Pitanje

Pitanje šutljivcu ljepote: koliko dugo još namjeravaš o nama lijepo šutjeti?

Nakon 20 minuta

AW:

Pitanje za kršiteljicu šutnje o ljepoti: što će dalje biti s nama dvoje?

Nakon tri minute

RE:

To ovisi o Tebi, dragi Leo.

Nakon 50 sekundi

AW:

Zar ne ovisi prije o Tebi, draga Emmi?

Nakon jedne minute

RE:

Ne, dragi moj, to je Tvoja velika fatalna pogreška, koja Te prati čitavo vrijeme na Tvojem putu, koja Te zavela u Boston, koja je neokrnjena preživjela i povratak, koja se brzo aklimatizirala i uz Tebe i s Tobom nekako saživjela. Leo, ona se prilijepila za Tebe poput čička. Otrisi je konačno od sebe!

Nakon 40 sekundi

AW:

O čemu razmišljaš? Trebam li te pitati, hoćeš li večeras doći k meni prespavati?

Nakon 50 sekundi

RE:

Dragi moj Leo, ne radi se o tome o čemu ja razmišljam, ja to ionako znam, a Ti uopće ne možeš pretpostaviti, što ja sebi mogu pretpostaviti, posebno od jučer. Ovoga se puta, međutim, radi isključivo o tome što TI zamišljaš. I, ne: molim Te, nemoj me pitati za večeras!

Nakon 20 sekundi

AW:

Zašto ne?

Nakon 40 sekundi

RE:

Jer bih morala reći *ne*.

Nakon 40 sekundi

AW:

Zašto bi to morala?

Nakon 50 sekundi

RE:

Jer, jer, jer. Jer ne želim da pomisliš da s Tobom želim aferu. I skoro još važnije: jer ja s Tobom ne želim aferu! Za nekakvu aferu mogli smo uštedjeti dvije i pol godine i 37 prostornih metara slova.

Ako ne želiš aferu, što onda želiš?

Nakon 40 sekundi

RE:

Želim da Ti kažeš, što TI želiš!

Nakon 20 sekundi

AW:

TEBE!

Nakon jedne i pol minute

RE:

Bravo, Leo! Došlo je spontano, onako iz trbuha, čisto lijepo stoji, uz to još velikim slovima. Ali što TEBE? Tebe čitati? Zadržati Tebe negdje u sjećanju? Nositi Tebe u ormarima s osjećajima? Imati Tebe kao točku na

dlanu? Tebe ne izgubiti? Tebe poštovati? Tebe vidjeti? Tebe čuti? Tebe mirisati? Tebe osjećati? Tebe ljubiti? Tebi prići? Tebe oboriti? Tebe oploditi? Tebe pojesti?

Nakon 50 sekundi

AW:

TEBE SVE! (Osim »oploditi«, ali zapravo, zašto ne?)

Nakon jedne minute

RE:

Lijepo, Leo! Na vrhuncu svoje zbunjenosti ponekad pokazuješ začetke humora. No iskreno, tko Te sprečava u tome da sa mnom činiš sve što želiš? Reci mi dakle, što će dalje biti s nama dvoje!

Nakon sedam minuta

Predmet: Reci!

Leeeeeeeeeooooo! Molim Te! Nemoj sada opet zašutjeli! Reci! Napiši! Ti to možeš! Uspjet ćeš! Usudi se! Tako si blizu toga!

Nakon četiri minute

AW:

Dobro, ako baš želiš pročitati što želim, iako Ti to već ionako znaš: draga Emmi, hoćemo li, ne, hoćeš li, ili možeš li zamisliti — OK, OK, ne radi se o tome što Ti zamišljaš, radi se o tome što JA zamišljam. Emmi, to što ja zamišljam, ja bih to rado pokušao s Tobom!

Nakon 30 sekundi

RE:

Što »to«?

Nakon 40 sekundi

AW:

Budućnost.

Nakon jedne minute

RE:

Budućnost je ženskog roda i (stoga) nepredvidljiva. Pokušajmo, ipak, prvo jedanput sa »zajedništvom«, to bi bilo primjereno, bilo bi razložno, bilo bi to jedno pravo »to«. Da, to bi bilo to. Možda. Vjerojatno.

Nakon 40 sekundi

AW:

Emmi, znao sam, da se prije svega radi o tome što TI sebi zamišljaš! A u čemu se to, molim lijepo, »Tvoje« zajedništvo razlikuje od »moje« afere?

Nakon 50 sekundi

RE:

Zahtjevnost, namjera, cilj. Afera se želi izživjeti. Zajedništvo želi biti skupa, kako bi se jedanput možda istinski lijepo skupa živjelo.

Nakon tri minute

AW:

Draga Emmi, za slučaj nekakvog, onako istinski lijepog, skupnog življenja našeg (zamišljenog) zajedništva: žao mi je, sada Te to moram pitati. — Bi li mogla zamis...Bi li se rastala od Bernharda? Bi li se razvela?

Nakon 20 sekundi

RE:

Ne.

Nakon 40 sekundi

AW:

Tako dakle! Zaboravi.

Nakon 30 sekundi

RE:

Dragi Leo, ne reci: »Tako dakle! Zaboravi«, nego me pitaj: »Zašto ne?«

Nakon 40 sekundi

AW:

Zašto bih Te to trebao pitati, Emmi?

Nakon 50 sekundi

RE:

Ne pitaj zašto bi me to trebao pitati, nego me zapitaj, zašto se ne bih razvela!

Nakon 30 sekundi

AW:

Draga Emmi, ne dopuštam da mi propisuješ što Te ja imam pitati. Što god Te pitam, još sam uvijek ja onaj koji pita. Dakle: zašto se ne bi razvela?

Nakon 20 sekundi

RE:

Jer sam već razvedena.

Nakon dvije minute

AW:

Ne.

Nakon dvanaest minuta

RE:

Ipak, da. Od 17. studenog, 11 sati i 33 minute. Grubo računato: prije otprilike pola godine. Ukoliko si to neveselo razdoblje već izbrisao iz svojega sjećanja: to je bilo tijekom naše tromjesečne stanke u dopisivanju, nakon onog mojeg noćnog i maglovitog posjeta Tebi, nakon mojeg velikim slovima najavljenog KRAJA. Tada sam iselila. Tada sam Bernhardu ispričala sve o nama (odnosno o drugom, njemu još nepoznatom dijelu naše priče). Tada smo službeno, sporazumno i bez pripisivanja krivice ustanovili da naš brak uopće ne stoji tako sjajno i da je zaglavio u nezgodnom položaju. Tada smo izvukli zaključke. Tada smo se razveli. Da, tada je to bilo tako. I bilo je ispravno što smo to učinili. I bilo je dobro što smo to učinili. Boljelo je, ali sasvim malo. Djeca to uopće i nisu zamijetila. Jer u tijeku događanja se nije puno toga promijenilo. Mi smo kao obitelj nastavili postojanje.

Nakon dvije minute

AW:

Zašto si mi to zatajila?

Nakon jedne minute

RE:

Nisam Ti to zatajila Leo, jedino Ti ništa nisam rekla. Nije to bilo tako, tako, tako važno, da, važno. Zapravo je to bio samo formalni čin. Jednom zgodom sam Ti to namjeravala spomenuti. No, tada se dogodila Pam. Stajala je, takoreći, pred vratima. Mislila sam da to tada baš i ne bi bilo prikladno.

Nakon 40 sekundi

AW:

Ali Emmi, Bernhard i Ti, vi ste na Kanarskim otocima proveli idilični pomirbeni godišnji odmor udvoje.

Nakon 30 sekundi

RE:

Nije to bio idilični pomirbeni godišnji odmor, samo harmoničan uobičajeni godišnji odmor. To su na ljestvici dobrih godišnjih odmora one, emocionalno otprilike, najudaljenije mogućnosti. Međusobno smo raščistili.

Nakon 40 sekundi

AW:

Tako raščistili, da si se potom opet vratila njemu. Za mene je to bio jasan znak čvrstine vaše veze.

Nakon osam minuta

RE:

A za mene je to tada bio jasan znak Tvoje sposobnosti posve pogrešnog prosuđivanja stvari, čak i kada se više uopće ne mogu pogrešno prosuditi! Moj poziv Tebi iz La Gomere nije mogao biti jasniji. No, Ti si ga odbio tako što si ga prečuo. Pustio si da valovi tutnje, po već ustaljenoj navici. Od kako se znamo, Ti si prespavao sedmi val jedan za drugim, dragi moj.

Nakon 40 sekundi

AW:

I zato si se ponovo odlučila za Bernharda i opet uselila kod njega. Što se tu imalo pogrešno procijeniti?

Nakon pet minuta

RE:

Ne, Leo. Mi smo jedino ponovo uspostavili svoje obiteljsko, stambeno i svrhovito zajedništvo. Tako sam imala bolji pregled djece, kada je on boravio na turnejama. Osim toga, nisam više tako izgubljeno sjedila u Leovoj čekaonici i buljila u gole zidove.

Nakon 50 sekundi

AW:

To nisam znao.

Nakon 30 sekundi

RE:

Znam.

Nakon 40 sekundi

AW:

Još je, doduše, novo, i nisam na to navikao, no prilično se dobro osjećam što to znam.

Nakon 30 sekundi

RE:

Drago mi je za Tebe. I sada?

Nakon 50 sekundi

RE:

Sada osjećam da trebam jedan *whiskey*.

Nakon 30 sekundi

AW:

A zatim?

Nakon dvije minute

RE:

Zatim me možeš još jedanput pitati, hoću li doći k Tebi. U međuvremenu možeš već početi vježbati svoj pogled grma žukovine i brojati valove.

Nakon pet minuta

AW:

Već si gotova s *whiskeyjem*?

Nakon 30 sekundi

RE:

Da.

Nakon 20 sekundi

AW:

Dolaziš?

Nakon 15 sekundi

RE:

Da.

Nakon 30 sekundi

AW:

Zaista?

Nakon 20 sekundi

RE:

Da.

Nakon 25 sekundi

AW:

Do skora.

Nakon 20 sekundi

RE:

Da.

DEVETNAESTO POGLAVLJE

Nakon tri mjeseca

Bez predmeta

Jesi li umrežen, slatki moj? Jesam li u zoru zaboravila kod Tebe svoj mobilni telefon? Možeš li pogledati? 1. Džep kućnog ogrtača. 2. Crne traperice (u košari za rublje, nadam se da ih nisi već oprao). 3. Ormarić u predsoblju. Ili još bolje: nazovi me i poslušaj gdje zvoni. Pusa, E.

Nakon dvije minute

Bez predmeta

Sve povlačim. Našla sam ga. Ludo Ti se veselim!! E.

Nakon tri sata

AW:

Halo ljubavi, lijepo je čitati Te! Lijepo je pisati Ti! Mogli bismo to češće činiti. Tisuću poljubaca. I biti gladni! Do skora. Leo.

Sadržaj

PRVO POGLAVLJE
DRUGO POGLAVLJE
TREĆE POGLAVLJE
ČETVRTO POGLAVLJE
PETO POGLAVLJE
ŠESTO POGLAVLJE
SEDMO POGLAVLJE
OSMO POGLAVLJE
DEVETO POGLAVLJE
DESETO POGLAVLJE
JEDANAESTO POGLAVLJE
DVANAESTO POGLAVLJE
TRINAESTO POGLAVLJE
ČETRINAESTO POGLAVLJE
PETNAESTO POGLAVLJE
ŠESNAESTO POGLAVLJE
SEDAMNAESTO POGLAVLJE
OSAMNAESTO POGLAVLJE
DEVETNAESTO POGLAVLJE